

Tisdagen den 5 mars

Kl. 13.00–15.58
18.00–19.02

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 12 februari justerades.

§ 2 Anmälan om ordförande i utskott

Andre vice talmannen anmälde att *Kenneth G Forslund* (S) valts till ordförande i utrikesutskottet från och med den 28 februari.

§ 3 Anmälan om vice ordförande i utskott

Andre vice talmannen anmälde
att *Hans Wallmark* (M) valts till vice ordförande i utrikesutskottet från
och med den 28 februari,
att *Eskil Erlandsson* (C) valts till förste vice ordförande i EU-nämnden
från och med den 1 mars samt
att *Tomas Tobé* (M) valts till andre vice ordförande i EU-nämnden från
och med den 1 mars.

§ 4 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 7 mars kl. 14.00*.

§ 5 Meddelande om aktuell debatt om hantering av IS-återvändare

Andre vice talmannen meddelade att på begäran av Sverigedemokraternas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om hantering av IS-återvändare anordnas *tisdagen den 12 mars kl. 13.00*.

Från regeringen skulle statsrådet Mikael Damberg (S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt

Sverigedemokraterna begär att riksdagen i enlighet med 6 kapitlet 23 § riksdagsordningen kallas till särskild debatt med anledning av återvändande IS-sympatisörer.

Människor världen över gläds just nu åt att terrororganisationen Islamska Staten förlorar kriget. Flera år av krig, islamistiskt förtryck och terror, framförallt i områden i och omkring Irak och Syrien är förhoppningsvis över. I spåren av dessa händelser står nu både Sverige såväl som många andra länder inför problemet med allt fler återvändande IS-sympatisörer. Grupper och individer som genom åren har rest från Sverige för att ansluta sig till IS, men som under den gångna tiden har återvänt i takt med att IS har förlorat mark.

Nyligen kunde vi ta del av ett uppmärksammat fall från Storbritannien där en IS-sympatisör förlorade sitt brittiska medborgarskap när denne ville återvända. Det är en fullt rimlig hållning. Om man har rest för att stödja Islamska Staten så är det enligt Sverigedemokraternas uppfattning att man då har förverkat sin rätt att få kalla sig för svensk.

Frågeställningar kring återvändande IS-sympatisörer är en fråga som länge har varit aktuell. Men mot bakgrund av krigets utveckling den senaste tiden, finns det starka skäl till att lyfta detta i en aktuell debatt. Många har redan återvänt och medan världen just nu gläds åt att IS förlorar kriget, finns det starka skäl till att anta att antalet återvändande nu kommer att öka ytterligare.

Det är Sverigedemokraternas önskan att denna problematik snarast bör lyftas i en aktuell debatt.

Stockholm den 27 februari 2019

Jimmie Åkesson

Partiledare (SD)

§ 6 Anmälan om promemoria om regeringsbildningsprocessen och regeringsskiftet efter valet 2018

Andre vice talmannen anmälde en från riksdagsdirektören inkommen promemoria om regeringsbildningsprocessen och regeringsskiftet efter valet 2018. Promemorian lades till handlingarna och fogades som bilaga till detta protokoll.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2018/19:27

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:27 Fri hyressättning
av Mats Green (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 29 mars 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 1 februari 2019
Justitiedepartementet
Morgan Johansson

Prot. 2018/19:59
5 mars

Interpellation 2018/19:95

Till riksdagen
Interpellation 2018/19:95 Åtgärder för högre tillväxt
av Jan Ericson (M)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 mars 2019.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 1 mars 2019
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2018/19:96

Till riksdagen
Interpellation 2018/19:96 Den ekonomiska politikens konsekvenser
för boende på landsbygden
av Mattias Karlsson i Luleå (M)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 april 2019.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 1 mars 2019
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2018/19:104

Till riksdagen
Interpellation 2018/19:104 En översyn av kassaregisterlagen
av Borian Åberg (M)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 mars 2019.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 1 mars 2019
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2018/19:107

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:107 En utvärdering av kemikalieskatten
av Boriana Åberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 mars 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 1 mars 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2018/19:113

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:113 Andning och sondmatning som grundläggande behov

av Pia Steensland (KD)

Interpellationen 2018/19:113 *Andning och sondmatning som grundläggande behov* av Pia Steensland (KD) besvaras tisdagen den 26 mars.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 1 mars 2019

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Civilutskottets betänkanden

2018/19:CU6 Ersättningsrätt och insolvensrätt

2018/19:CU8 Hyresrätt m.m.

2018/19:CU5 Hushållningen med mark- och vattenområden

Finansutskottets betänkanden

2018/19:FiU26 Kommunala frågor

2018/19:FiU31 Riksrevisionens rapport om staten som inköpare av konsulttjänster

2018/19:FiU32 Riksrevisionens rapport om Riksgäldskontorets användning av ränteswappar

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2018/19:SfU13 Riksrevisionens rapporter om bedömningen av arbetsförmåga vid psykisk ohälsa och försäkringsmedicinskt beslutsstöd

2018/19:SfU15 Socialavgifter

§ 9 Svar på interpellation 2018/19:73 om Sverige som innovationsland

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! David Josefsson har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att stärka Sveriges roll internationellt som en innovationsintensiv ekonomi.

David Josefsson ställer frågan med anledning av att Sverige, i Bloomberg Innovation Index för 2019, fallit från plats två till plats sju. Det är dock svårt att dra några slutsatser av en enskild förändring i en enskild indikator. Det finns andra undersökningar som visar att Sverige står sig mycket väl som innovationsland. Därmed inte sagt att Sverige kan slå sig till ro och lita till historiska meriter. Vi måste ständigt utvecklas och förbättra oss för vår konkurrenskraft.

Regeringen kommer därför att fortsätta prioritera innovationsfrågorna. De kommer att vara betydelsefulla för att klara våra stora samhällsutmaningar, både på kort och på lång sikt, inte minst behovet av en grön omställning och digitaliseringens påverkan på företag, på arbetsuppgifter och i människors vardag.

Förra mandatperioden inrättade regeringen Nationella innovationsrådet och samverkansprogram för ett nära samarbete med industrin och andra viktiga aktörer, så att Sverige utvecklas i önskad riktning.

Ett område som lyfts fram både av Innovationsrådet och inom ramen för samverkansprogrammen är kompetensförsörjning. För att Sverige ska bibehålla och stärka sin konkurrenskraft är det viktigt att vi ser frågan om kompetensförsörjning som en av de allra viktigaste nycklarna till svensk innovations- och konkurrenskraft.

Just nu pågår också förhandlingar om EU:s kommande ramprogram för forskning och innovation. Den svenska regeringen är pådrivande för att ramprogrammet ska stärka både Sveriges och EU:s position som forsknings- och innovationsintensiva ekonomier. Även inom ramen för andra pågående förhandlingar om EU-fonder driver regeringen på för att förstärka just innovationsfrågorna.

Vi har innovations- och forskningsråd i USA, Brasilien, Indien, Japan och Kina och även bilaterala innovationspartnerskap med Frankrike, Tyskland och Indien, som statsministern initierat, där vi samarbetar inom flera framtidsområden såsom automatiserade fordon, hållbar stadsutveckling och life science. Sverige måste fortsätta vara öppet för handel och utländska investeringar.

Jag tror att vår framgång som innovationsledande land ligger i att Sverige är en kunskapsnation och att vi är närvarande på globala marknader. Den globalt konkurrensutsatta industrin har en innovationskraft som är nödvändig för att Sverige ska kunna möta de många samhällsutmaningarna. Jag tror också att framgångar kommer av vår förmåga att samverka. Dagens utmaningar är komplexa och tvärsektoriella. Därför behöver vi utveckla Sverige som framstående kunskapsnation och ta till vara människors kreativitet. Effekterna av investeringar i människor kan vara svåra

att fånga i olika rankningar, men jag menar att de är grunden för Sverige som ett framgångsrikt innovationsland.

Anf. 2 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Undersökningen som interpellationen relaterar till är, som sagt, 2019 års Bloomberg Innovation Index som kom i januari i samband med World Economic Forum i Davos. I detta index rankas länder i fråga om att främja innovationer i sitt lands ekonomier.

Precis som ministern är inne på ska man absolut ta enskilda resultat med en nypa salt. Samtidigt har Sverige presterat bra i dessa rankningar förut. Förra låg vi på plats två, och i år föll vi till plats sju. Plats sju är fortfarande en bra placering. Men vill vi att Sverige ska vara en kunskapsbaserad ekonomi och att våra konkurrensfördelar ska ligga i just högt tekniskt kunnande och hög innovationstakt är det en ändå en oroande utveckling.

Jag tror, precis som statsrådet, inte att det råder någon politisk oenighet om att vi ska vara en innovationstät och ledande kunskapsnation. Jag har läst både regeringsförklaringen och januariöverenskommelsen, och i båda nämns innovationer som politiska områden.

Att man är för och lyfter fram innovationer är bra. Men det framgår tyvärr inte vare sig i svaret från statsrådet, i regeringsförklaringen eller i januariavtalet särskilt konkret hur denna politik ska genomföras. Det är svepande formuleringar, om än goda sådana. Det är samverkansprogram, innovationsråd och exportsatsningar.

Denna rankning har delats upp i ett antal kriterier. De tre kriterier där Sverige ligger sämst till eller har bäst förbättringspotential, om man vill vara positiv, är tillfört värde genom tillverkning, effektivitet i högre utbildning och patentaktivitet.

Fru talman! Därför undrar jag om statsrådet vill göra något konkret kring just dessa tre svaga områden för att stärka Sveriges roll som innovationsland.

Anf. 3 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tackar David Josefsson för interpellationen. Denna diskussion är viktig. Jag tror inte att det råder någon skiljelinje mellan regeringen och Moderaterna om grunden i detta. Däremot finns det uppfattningar i denna riksdag av den typen att Sverige inte ska vara ett öppet land utan att mycket av vår framtid hänger ihop med protektionism, murar eller att stänga ute människor.

Men för ett land som vill vara i fronten, som vill vara konkurrenskraftigt och som dessutom är helt beroende av sin utrikeshandel är det A och O att vi naturligtvis fortsatt är öppna utåt och samverkar med andra länder men att vi också i vårt eget land hittar sätt att kroka i varandra mellan det offentliga – det kan vara forskning vid universitet och högskolor samt myndigheter – och det privata – det kan vara både små och medelstora bolag. Till skillnad från den förra borgerliga regeringen menar vi i den nuvarande regeringen att Sveriges framtid ligger i att samverka och samarbeta med varandra och inte peka ut varandra som olika särintressen. Vi vet att vi har olika roller. Men ska Sverige fortsätta att vara konkurrenskraftigt krävs det att vi fortsätter att jobba tillsammans. Det är också min

ambition som näringsminister att gå i armkrok med vårt näringsliv, med fackföreningar och med miljöorganisationer.

Det är sant som David Josefsson säger: Vi har gått från plats två till sju i den här mätningen. Det beror framför allt på detta med patenten. Man ska då veta att detta är en av många mätningar som görs. I den här mätningen har vi de senaste fem åren legat på plats sju, plats tre och plats två. Nu ligger vi på plats sju igen, och det är alltså på grund av den faktorn. Man ska ta sådant på allvar; vi ska inte sätta oss ned och säga att vi är tillräckligt bra och nu kan slappna av. Men jag vill komplicera resonemanget, för man kan titta på andra undersökningar som har kommit ungefär samtidigt.

I till exempel European Innovation Scoreboard, som kanske är det mest omfattande som Europeiska unionen gör och där 28 EU-länder jämförs med avseende på just innovationskraft, placerar sig Sverige som land nummer ett. I Global Innovation Index, som görs av Cornell University och där 126 olika länder jämförs, placerar sig Sverige som nummer tre. På listan Best Countries for Business, som Forbes ganska nyligen kom med och där 161 länder jämförs med varandra, utmärker sig Sverige som land nummer två där det är bäst att göra affärer och vad gäller näringslivsklimat.

Sverige utmärker sig alltså. Vi har en mycket stark innovationskraft eftersom vi just jobbar tillsammans. Men det betyder som sagt inte att vi ska slå oss till ro, tvärtom, och jag ska svara på David Josefssons fråga vad mer vi ska göra.

Det handlar om att fortsätta stärka vår forskning. Vi kommer att komma med en forskningspolitisk proposition där viktiga utmaningar kommer att adresseras och investeringar kommer att genomföras för att vi ska nå målet att vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer.

Vi har precis tillsatt en kommitté för teknologisk innovation och etik, som också ska titta på detta tvärssektoriellt. I en tid då vi har så snabba teknologiska förändringar, hur kan vi få ihop detta och stärka vår konkurrenskraft?

Vi har tillsatt ett antal innovations- och forskningsråd runt om i världen. Jag tror att det alltid är farligt att tro att man är bäst på allt och sluta lyssna på andra; det är viktigt att också ta del av det här.

Vi satsar på Smart industri, Smart City Sweden, life science-kontor med mera, för att fortsätta vara starka också i framtiden.

Anf. 4 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, Ibrahim Baylan!

Till att börja med är det fascinerande att höra att det är den tidigare borgerliga regeringens fel att vi har tappat i innovationsrankning.

Precis som Ibrahim Baylan säger är det viktigt att gå i armkrok med industrin. Jag kommer själv från Göteborg, som är en stolt industristad där näringslivet har gått från att utgöras av tung tillverkning till att i dag fortfarande utgöras av tillverkningsindustri men numera också av kunskapsintensiv utveckling. Ibrahim Baylan talar om bolagen, och de är många i Göteborg, fru talman. Det är till exempel AB Volvo, Volvo Cars, SKF och Astra Zeneca. På Lindholmen, där det förr låg skeppsvarv, arbetar i dag fler personer än under varvens tid – men nu med innovationer och utveckling.

Jag tror inte att det finns särskilt mycket oenighet kring frihandel och öppenhet – jag kommer ihåg när jag själv var ung MUF:are och stod upp

Prot. 2018/19:59
5 mars

Svar på
interpellationer

för frihandeln – men när man pratar med de här bolagen om innovationspolitik handlar det numera snarare om förutsättningar att hitta duktiga yrkespersoner inom tillverkningsindustrin, om att minska regelkrånglet för att förlägga produktion till Sverige och om bostadspolitik. Det handlar om nivån i högre utbildning och om fungerande förutsättningar för arbetskraftsinvandring och skattesystem som är förmånliga.

Jag hör från statsrådet att man är inne på de här banorna, men man är fortfarande inte särskilt konkret i vad man vill göra. Det handlar också om kvaliteten i universitetens forskning, om kunskap kring kommersialisering och immaterialrätt. Vi har jättebra forskning i Sverige, men vi skulle kunna bli mycket duktigare på att omvandla den till patent.

Jag tror att vi är överens om problembilden, fru talman, men jag funderar fortfarande. Hur ska man konkret göra? Om vi läser regeringsförklaringen och januariavtalet ser vi fina och svepande formuleringar, men vad vill man konkret göra? Man kan inte bara skylla på den tidigare borgerliga regeringen. Jag undrar därför, fru talman: Kan statsrådet utveckla hur man konkret kommer från de förvisso fina orden och till konkret politik?

Anf. 5 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Nej, David Josefsson, det är ingen som har skyllt på den förra regeringen. Däremot är det väl helt uppenbart att det finns en annan inriktning från denna regering jämfört med den förra till exempel när det gäller industrin. Det är ju inte särskilt länge sedan som den dåvarande statsministern på World Economic Forum i Davos, tror jag, sa: The industry is basically gone. Det är inte vår syn. Vi menar att industrin inte bara finns utan – rätt hanterad och med en god samverkan och ett gott samarbete på forskningssidan, utvecklingssidan och innovationssidan – har en ganska ljus framtid, tror jag.

Det gäller särskilt i och med att vi nu ser att det finns goda förutsättningar för nyindustrialisering i vårt land. Det handlar om tekniskskiften och stora utmaningar när det gäller hållbar omställning. Jag är väldigt stolt över att den svenska industrin i dag ser detta som en viktig del av sin affärsmodell. Man har nämligen gjort bedömningen att det inte kommer att vara möjligt – och inte heller önskvärt – att fortsätta producera på ett sätt som förstör miljön eller för den delen klimatet.

Det finns också en skillnad i hur vi ser på samarbetet. Det fanns tidigare en idé om att man har olika intressen och därför inte bör träffas alltför ofta. Vår hållning är den motsatta, det vill säga att man bör träffas så ofta det går. Det är därför vi har tillsatt innovationsrådet, och det är därför vi har samverkansprogrammen. Vad är det då man ska samverka kring? Ja, det finns en rad frågor. Kompetensförsörjningen, som David Josefsson tar upp och som jag själv tog upp, är kanske det viktigaste och mest akuta i dag.

Bostadsfrågan är viktig. Även om vi naturligtvis är väldigt stolta över att vi har haft ett rekordhøgt bostadsbyggande under de senaste fem åren – och över att det fortsätter på en historiskt hög nivå, om än avmattande – räcker det ju inte. Precis som David Josefsson säger är det många företag, inte minst av de växande, som vittnar om att det är svårt att rekrytera folk till de stora städerna eftersom det saknas bostäder.

Det handlar också om att fortsätta utveckla vår forskning tillsammans. Det är klart att vi har lite olika roller där, fru talman, men Sverige skulle inte vara ledande när det gäller investeringar i forskning om vi inte gjorde

såväl offentliga investeringar som privata. Där bidrar svenskt näringsliv, inte minst de bolag David Josefsson nämnde, som AB Volvo, Astra Zeneca, Ericsson med flera.

Vi har därutöver en sprudlande startup-sektor i Sverige. Vi känner alla till många av dem som har vuxit till stora, globala företag, som Spotify, King, Klarna, Skype och Mojang. Det finns en oerhört stor potential i att fortsätta jobba med detta, och det kommer vi att göra tillsammans.

Vad är det mer vi ska göra? Ja, det handlar om alltifrån att fortsätta driva på Nationella innovationsrådet till att göra insatser på immaterialrättsområdet, som är ett stort område inte minst för de här växande företagen. Det handlar också om att vi har tillsatt en startup-ansvarig för att öka effektiviteten i de internationellt framgångsrika och innovativa företag som redan finns i vårt land och som kan växa.

Precis som David Josefsson säger handlar det ibland även om regel-förenklingar. Jag är nämligen inte så säker på att vi alltid tänker till, utan ibland gör man saker man alltid har gjort i stället för att från myndighets-håll fråga sig: Är detta klokt? Ger det något? Fyller det något syfte? Ibland är svaret ja, och då bör det vara så. Men påfallande ofta är svaret nej. Då bör man förändra sitt sätt och förenkla för företagen. Vi kommer att återkomma med en forskningspolitisk proposition, som är väldigt central i det här sammanhanget.

Fru talman! Sverige hävdar sig starkt, men det är ingen anledning att slå sig till ro. Vi kommer i stället att fortsätta att driva på för att Sverige även i framtiden ska ha en stark konkurrenskraft genom att vara en innovationsnation.

Anf. 6 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Konkurrenten är som sagt knivskarp när nya, innovations-täta företag funderar på var de bäst etablerar sig, eller för den delen när skarpa och kunniga hjärnor väljer var i världen de ska bo och verka – särskilt om man betänker att två av våra nära grannländer, Tyskland och Finland, ligger före oss i den här rankningen. Det är i vårt närområde vi konkurrerar, och konkurrenten är knivskarp.

Som jag sa tidigare är plats sju absolut en bra placering, men utvecklingen är oroande. Där tror jag att jag och statsrådet är överens, fru talman. Vi ligger efter på tre väldigt viktiga områden: tillfört värde i tillverkning, högre utbildning och antal patent.

Jag får tacka Ibrahim Baylan för svaret, fru talman. Jag tror som sagt inte att det finns politisk oenighet kring ambitionerna, men jag hade hoppats och önskat att regeringen hade kunnat visa fler konkreta punkter när det gäller att stärka innovationsarbetet i Sverige.

Anf. 7 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tackar David Josefsson för en bra debatt.

Det hör ju till oppositionsrollen att kritiskt granska regeringens arbete, och så ska det vara. Det hör också till oppositionsrollen att ibland peka på bristerna, och så ska det också vara – man får aldrig slå sig till ro.

Men när det gäller Sveriges innovationskraft, fru talman, finns det väldigt mycket vi kan vara stolta över, både det vi gör i det offentliga och det vi gör i samverkan med det privata näringslivet och de många små, medel-stora och stora företag vi har i vårt land som är kreativa och dynamiska

och som jag tror verkligen har framtiden för sig. Detta är en av anledningarna till att vi toppar de allra flesta sådana här internationella mätningar.

Låt mig bara upprepa: När Europeiska unionen 2018 jämförde 28 länder inom EU vad gällde innovationskraft kom Sverige på första plats. När den välkända tidningen Forbes 2019 jämförde 161 länder i fråga om affärsklimat kom Sverige tvåa. När Cornell University – ett stort och välrenommerat universitet – jämförde 126 länder kom vi trea. I denna undersökning kom vi sjuva därför att vi hade tappat när det gällde patent. Det ska man naturligtvis ta på allvar.

Även om man aldrig ska slå sig till ro tror jag att vi tillsammans måste inse att det finns anledning att känna stolthet över det arbete som görs och som också kommer att drivas vidare. För ett litet land med en öppen ekonomi är konkurrenskraften A och O. Därför kan jag försäkra David Josefsson att jag som näringsminister och denna regering kommer att fortsätta att intensivt arbeta tillsammans med näringslivet för att se till att Sverige inte bara i olika rankningar utan också i verkligheten är ett konkurrenskraftigt och innovativt land.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2018/19:66 om barn som far illa

Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat mig hur jag ser på att var sjätte kommun inte gjort någon lex Sarah-anmälan om barn sedan IVO grundades år 2013, om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av de brister som framkom i SVT:s *Uppdrag granskning* den 9 januari samt vilka åtgärder jag och regeringen kommer att vidta för att skyndsamt stärka socialtjänsten och för att säkerställa en socialtjänst av god kvalitet i landets samtliga kommuner.

Jag vill först tacka Johan Hultberg för frågan. Att barn och unga som befinner sig i samhällets vård får den hjälp och det stöd de behöver är i allra högsta grad prioriterat och har så varit under en längre tid.

Den nationella samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvården presenterade sina slutsatser och förslag på hösten 2017. Dessa förslag tas nu om hand på olika sätt, bland annat genom ett brett och omfattande uppdrag åt Socialstyrelsen som pågår under 2018 och 2019. I fokus för uppdraget står kompetens och kvalitetsutveckling samt ett stärkt barnrättsperspektiv.

Johan Hultberg undrade även mer specifikt om lex Sarah-anmälningar. Lex Sarah är ett viktigt verktyg för socialnämndernas systematiska kvalitetsarbete och för deras egenkontroll. Lex Sarah innebär en skyldighet att rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden.

IVO har uppdraget att följa upp och säkerställa att brister åtgärdas. Regeringen följer löpnade myndighetens arbete och observationer. För att åtgärda de brister som framkom i IVO:s nationella tillsynsrapport 2017 krävs att kommunerna utvecklar sitt systematiska kvalitetsarbete inom socialtjänsten. För detta finns redan lagstiftning och förordningar att följa.

Socialtjänstens uppdrag är omfattande, och ansvaret är tungt. Dessvärre ser vi att socialtjänsterna runt om i Sveriges 290 kommuner många gånger brister och inte fullt ut klarar av att ta sitt ansvar. Det finns allvarliga problem.

Lidande blir många gånger de socialt utsatta barnen, som inte får den hjälp och det stöd som de förtjänar och har rätt till. Vi moderater menar att politiken nu verkligen behöver ta krafttag när det gäller socialtjänsten och inte minst stärka dess personal.

Vi har bland annat föreslagit en nationell handlingsplan för att stärka landets socialsekreterare och socialtjänsten i stort i kombination med en omfattande bidragsreform för att pressa tillbaka utanförskapet och öka den sociala rörligheten.

Att stärka socialtjänsten är särskilt viktigt för att ge de socialt utsatta barnen rätt insatser och rätt stöd. Tyvärr är det många gånger särskilt verksamheter som är riktade mot barn och unga som dras med stora problem.

Ett av svensk socialtjänsts verkligt stora problem – och en av dess stora utmaningar – är kopplat till kompetens- och personalförsörjningen. Över hälften av socialcheferna uppger att det generellt sett är svårt att rekrytera personal. Tuffast är det att rekrytera socialsekreterare och biståndshandläggare, särskilt till just barn- och ungdomsvården. Det är också svårt att rekrytera chefer till myndighetsutövning inom den sociala barn- och ungdomsvården. Givetvis är det så, fru talman, att brist på personal – särskilt brist på erfaren personal – går ut över kvaliteten i socialtjänsternas verksamhet.

Även om situationen givetvis skiljer sig åt väldigt mycket mellan olika kommuner i landet är den generella och tydliga bilden att socialtjänsten är mycket hårt prövad och att det finns betydande problem och brister. Dessa problem och brister är till stor del strukturella men drabbar i slutändan enskilda personer, inte sällan värnlösa barn.

Samtidigt är socialtjänsten i våra kommuner fylld av duktiga, engagerade medarbetare som gör sitt yttersta för att göra ett bra arbete. Dessa medarbetare förtjänar beröm och uppskattning men kanske framför allt bättre förutsättningar att göra ett gott arbete.

Vi moderater lyfter bland annat fram behovet av att minska arbetsbördan för socialsekreterare genom att se över vilka arbetsuppgifter som kanske kan utföras av andra personalkategorier som inte har en lång universitetsutbildning. Man bör också se över om det finns möjlighet att till exempel digitalisera en del av biståndshandläggningen samt titta på andra åtgärder för att lätta på arbetsbördan.

Ministern nämnde bara i allmänna ordalag vilka åtgärder som nu vidtas och att Socialstyrelsen har ett brett uppdrag att stärka barn- och ungdomsvården med fokus på kompetens och kvalitetsutveckling samt att stärka barnrättsperspektivet. Men jag undrar mer konkret vilka åtgärder ministern och regeringen vidtar och planerar att vidta för att stärka socialtjänstens medarbetare och ge dem en rimlig arbetssituation.

Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack igen, Johan Hultberg, för initiativet att ställa denna interpellation! Jag tycker att detta är frågor som verkligen förtjänar att diskuteras, och det är inte så ofta som det sker att vi talar om dem som har de allra största behoven av att vi har ett väl fungerande välfärdssamhälle och av att tryggheten faktiskt finns där när man behöver den.

Låt mig först säga när det handlar om socialtjänstens uppdrag att vi måste arbeta förebyggande på olika sätt för att se till att arbetsbördan minskar så att man kan ägna sig åt dem som verkligen behöver stödet och hjälpen och insatserna.

Det handlar också om att se till att vuxna – föräldrar, de som förvärvsarbetar och de som är familjeförsörjare – har ett eget arbete och en egen försörjning. Det är många gånger detta det handlar om. När vi talar om barn och unga är det inte sällan så att det faktiskt är deras föräldrar som är i en utsatt situation och position som gör att också barnen, som inte ges lika förutsättningar och möjligheter, upplevs som utsatta.

Det är klart att samhället har ett väldigt stort ansvar för barn och unga som befinner sig i utsatta situationer. Det blir särskilt tydligt om man är i samhällets vård, vilket dock är en ytterlighet – många av dem vi talar om befinner sig inte alls i samhällets vård utan är i behov av samhällets stöd. Men det finns en hel skala, från dem som behöver lite stöd till dem som till och med befinner sig i samhällets vård och som behöver en trygg miljö. I alla dessa fall krävs stor kompetens för att arbeta och för att se till att ge människor det stöd som krävs.

Det finns flera olika saker att ta upp. Eftersom regeringen relativt nyligen har tillträtt får jag delvis beskriva vad som gjordes förra mandatperioden. Sedan ska jag också försöka att ge en bild av vad vi har framför oss.

Under den förra mandatperioden fanns det en nationell samordnare som arbetade genom att inte bara ha en utredning med ett slutdatum utan som faktiskt var väldigt närvarande i verksamheten och som både informerade löpande om situationen och kom med förslag. Samordnaren kom också med slutresultat som bereds.

Naturligtvis är kompetens hos personalen, skulle jag vilja säga, något av det viktigaste. Det var också skälet till en bemanningssatsning och till resurser, både 2019 och 2020, för att jobba med kompetensutveckling i kommunerna och för att socialtjänsten ska kunna rekrytera socialsekreterare, administratörer och arbetsledare på det sätt som man inom respektive kommuns socialtjänst upplevde var det som man allra mest behöver.

Det finns också ett behov av yrkesintroduktion och uppdragsutbildningar. Men det handlar också väldigt mycket om det arbete som IVO gör. Det är en utgångspunkt för regeringens arbete att få de tillsynsrapporter som IVO gör för att få en bild av läget och vilka behov man ser som mer av genomgående karaktär.

IVO har flera olika verktyg till sitt förfogande, alltifrån dialog och rekommendationer, men de kan också ställa krav på åtgärder och så vidare för att verksamheten ska fungera väl. Vi följer naturligtvis tillsynsrapporterna med väldigt stort intresse, och de är viktiga för regeringen i beslutsfattandet, helt enkelt.

Vi kommer att jobba vidare med den typen av ekonomiskt stöd men också med att se till att kommunerna arbetar med kompetensutveckling och kompetensförsörjning. Socialtjänsten är i den meningen i samma läge

som många andra branscher. Man jobbar och sliter för att kunna rekrytera den personal som finns till just sin verksamhet.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag är glad att ministern lyfte fram vikten och behovet av det förebyggande arbetet. Det är naturligtvis oerhört viktigt att börja i rätt ände. Det gäller att verkligen försöka möta familjer med behov av hjälp och stöd med insatser tidigt för att säkerställa att människor inte halkar in på en kriminell bana, hamnar i ett missbruk eller på annat sätt hamnar snett i livet som gör att man senare hamnar i ett stort behov av hjälp och stöd från samhället.

Här skulle jag vilja säga, fru talman, att arbetslinjen är grunden för detta och att vi tar krafttag mot de kriminella gängen som tar över i våra utanförskapsområden och gör andra insatser som är oerhört viktiga på det området.

Jag hoppas också att utredningen om framtidens socialtjänst, som just nu pågår och som har fått förlängd tid av regeringen, kommer att ta just det förebyggande perspektivet på största allvar. Det är jätteviktigt att vi sänker trösklarna till socialtjänsten och minskar stigma. Många söker inte hjälp i tid, och det är ett problem.

Jag ser dock många goda exempel runtom i landet. Jag var i Åmål här- omveckan och träffade där delar av deras socialtjänst som jobbar väldigt proaktivt. De gör till exempel hembesök hos alla nyblivna föräldrar för att tidigt kunna se behov och sätta in insatser. Många gånger kan det kanske räcka med en familjestödande verksamhet eller en utbildningsinsats.

Det är en sak som dock gör mig lite besviken när det gäller ministrarnas svar. Som jag tar upp i min interpellation handlar väldigt mycket av granskningen och uppföljningen av socialtjänstens verksamhet om lex Sarah-anmälningar från verksamheterna och om enskilda personers anmälningar. Givet detta tycker jag att uppgiften i SVT:s *Uppdrag granskning* om att en stor andel av Sveriges socialtjänster inte har gjort några lex Sarah-anmälningar om barn är illavarslande. Ministern gör kanske en annan bedömning, men jag finner, som jag skrev i min interpellation, att det är osannolikt att över 50 kommuners socialtjänster sedan 2013, då IVO bildades, inte har haft några allvarliga missförhållanden eller påtagliga risker för allvarliga missförhållanden avseende barn. Jag tycker inte att det räcker att, som ministern gör, bara konstatera att socialtjänsterna har skyldighet att rapportera missförhållanden och påtagliga brister och att det redan finns lagstiftning och föreskrifter på plats. Eftersom tillsynen och uppföljningen av socialtjänsten i så hög grad är anmälningsdriven och bygger på att kommunerna själva rapporterar missförhållanden och risker är det uppenbart att det är ett problem om så inte sker.

Fru talman! Jag vill därför fråga ministern om hon inte tycker att det finns anledning för regeringen att vidta några åtgärder och göra några insatser för att undersöka varför socialtjänsterna inte gör fler lex Sarah-anmälningar rörande barn. Jag tycker att det är en fråga som regeringen bör söka svar på. Den bör inte minst få regeringen att fundera på om man till exempel i samarbete med SKL skulle kunna göra insatser för att säkerställa att socialtjänsterna har en kultur där risker, problem och brister inte sopas under mattan utan tvärtom lyfts upp och de allvarligaste fallen anmäls som en del av det systematiska kvalitets- och utvecklingsarbetet.

Svar på
interpellationer

Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag inte bara noterar utan har naturligtvis också funderat mycket på den fråga Johan Hultberg ställer här om vilka slutsatser man ska dra av icke-rapporteringar, så att säga. Jag kan säga så här: Det finns inga indikationer på underrapportering, men det betyder inte att vi inte kan vara säkra på att det inte förekommer andra brister. Det är absolut inte med den tonen som jag läser statistiken. Men det säger någonting om hur viktigt det är att det finns många olika verktyg för insyn, tillsyn och åtgärder så att verksamheterna fungerar och att inte enbart luta sig mot anmälningsärenden. Det kommer inte att vara tillräckligt. Det är därför IVO har ett omfattande uppdrag som långt ifrån alltid handlar om att bara agera på inkomna anmälningar. De har ett arbete som också handlar om återföringskonferenser och lärande. De ska inte bara göra ett nedslag och sedan lämna kommunen och socialtjänsten, utan de ska se till att det finns ett lärande både inom kommunen som helhet och i verksamheterna, så att de brister de upptäcker åtgärdas och att man lär något av dessa så att det inte inträffar igen.

Kommunerna har en skyldighet att anmäla missförhållanden. Jag vill absolut inte att det ska uppfattas som att det inte spelar så stor roll om man anmäler eller inte. Det spelar väldigt stor roll att man anmäler missförhållanden. Det är *ett* viktigt sätt att förhålla sig till ett systematiskt kvalitetsarbete. Och det är klart att alla kommuner ska agera i enlighet med den lagstiftning som vi har.

Utöver skyldigheten för kommunerna och de i verksamheten som ska göra anmälningar måste IVO fortsätta med sitt tillsynsarbete. Min bild är att IVO bedriver ett gediget tillsynsarbete. Om det finns tecken och signaler på underrapportering om allvarliga missförhållanden ska myndigheten naturligtvis rapportera om detta. Och om det finns anledning att från politiskt håll ta tag i någonting är det ingenting som vi räds.

Det är viktigt att säga att lex Sarah-anmälningarna är en del i arbetet, men de är långt ifrån allt att bygga kvalitetsarbetet på.

Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Ja, så är det. Lex Sarah är verkligen inte allt som ligger till grund för kvalitets- och utvecklingsarbetet. Men det är en väldigt bärande del av arbetet. Därför tycker jag att den rapport som SVT har tagit fram verkligen manar till eftertanke och kanske förmår IVO att analysera frågan vidare.

Jag ser väldigt mycket fram emot den rapport som inom bara några veckor kommer att landa på ministrernas bord, nämligen den från Barnombudsmannen. Det är en fördjupad rapport om just den sociala barnavården. Man har gjort djupintervjuer och så vidare. Jag har bara hört talas om arbetet och naturligtvis inte fått ta del av något av rapportens innehåll. Men jag tror att den kan bli ett bra underlag för fortsatta debatter här i kammaren om hur vi kan utveckla och stärka svensk socialtjänst, för det behövs. Det är alldeles för många barn som inte får den hjälp och det stöd som de förväntas. Det är verkligen välfärdsstatens största misslyckande om vi sviker de utsatta barnen.

Vad jag tror är oerhört viktigt för att stärka socialtjänsten är att göra insatser för personalen. Det är de som är själva ryggraden i verksamheten och de som på allvar kan göra skillnad. Då handlar det om att stärka yrkets

attraktivitet och få fler att vilja utbilda sig till socionom och att söka sig en framtida yrkesbana inom socialtjänsterna. Men vi ser ett stort problem med personalomsättning. Många nya, unga socialsekreterare får ta hand om väldigt svåra fall. Jag tror att det behövs en bättre introduktion, och där har Arbetsmiljöverket konstaterat allvarliga brister.

Jag skulle avslutningsvis vilja fråga ministern om regeringen kan tänka sig att till exempel ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett systematiskt program för introduktion av nya socialsekreterare.

Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Låt mig avsluta med det vi började tala om, nämligen det viktiga förebyggande arbetet. Det är viktigt att hela tiden även tala om det för att betona att socialtjänsten också har detta viktiga arbete att göra. Jag tror nämligen att det är ett av skälen till att man söker sig till yrket och verksamheten. Man utbildar sig till socionom och socialsekreterare för att man vill arbeta förebyggande och ser vilka insatser som spelar roll för att inte minst barn och unga ska hamna rätt i livet.

Det handlar också om hur vi ser till att vuxna familjeförsörjare inte är i behov av ekonomiskt bistånd utan i stället har ett jobb att gå till. Det handlar även om hur vi arbetar med ohälsan så att människor inte hamnar i till exempel missbruk, vilket inte är ovanligt och gör att man får behov av socialtjänstens insatser, utan kan arbeta och må bra.

Låt mig också säga något kort om Margareta Winbergs utredning, som Johan Hultberg nämnde. Den kommer våren 2020, och jag ser mycket fram emot den. Det är en översyn av socialtjänsten, vilket är ett omfattande arbete.

Redan delbetänkandet fokuserade på det förebyggande arbetet, och jag ser verkligen fram emot slutrapporten eftersom jag tror att det är viktigt att vi arbetar mer förebyggande på bred front i samhället så att socialtjänsten kan använda sin kunskap och kompetens i sina viktiga insatser. Jag tror att detta ger en bättre arbetsmiljö och arbetssituation och att man känner att yrket blir mer attraktivt när man får jobba med det som man faktiskt utbildat sig till.

Vi ska givetvis fortsätta att följa både Barnombudsmannens rapporter och IVO:s tillsynsrapporter. Det finns inte en kommun som kan fransäga sig ansvaret att följa de lagar och förordningar som riksdagen har beslutat om.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2018/19:67 om läkemedelsstatistik

Anf. 15 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat mig om jag och regeringen kommer att hörsamma Jordbruksverkets vädjan om att införa en bestämmelse i E-hälsomyndighetens instruktion om att E-hälsomyndigheten är skyldig att rapportera uppgifter om läkemedelsanvändning på djur till Jordbruksverket. En annan fråga som Johan Hultberg har ställt till mig är om jag

Prot. 2018/19:59
5 mars

Svar på
interpellationer

tänker ta initiativ till en översyn av gällande relevant lagstiftning i syfte att säkerställa en transparent läkemedelsstatistik.

En gemensam nämnare för båda dessa frågor är att de avser förändringar i E-hälsomyndighetens tillämpning av lagstiftningen om statistiksekretess, i det första fallet med koppling till djurläkemedel och i det andra fallet humanläkemedel.

Jag håller med Johan Hultberg om att tillgången till öppen och transparent läkemedelsstatistik är viktig ur många olika perspektiv och för många olika aktörer. Förutom en bättre insyn för allmänheten i hur offentliga medel används till läkemedel är tillgång till denna typ av statistik viktig för att uppnå patientsäker och kostnadseffektiv läkemedelsanvändning och för arbetet mot antibiotikaresistens när det gäller såväl människor som djur.

Precis som Johan Hultberg framför behöver Jordbruksverket uppgifter från E-hälsomyndigheten för att kunna sammanställa årlig statistik över försäljningen av läkemedel till djur.

I den skrivelse från Jordbruksverket som Johan Hultberg hänvisar till framgår att de aktuella uppgifterna till slut kunde lämnas ut till verket. Där kom de dock att omfattas av statistiksekretess, och uppgifterna kunde därför inte delas med Statens veterinärmedicinska anstalt som samverkar med Jordbruksverket vid bearbetning och analys av statistik.

Av samma anledning försvårades rapportering av data till nätverket Esvac inom Europeiska läkemedelsmyndigheten, EMA.

Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att analysera dessa frågor och vilka åtgärder som kan bli aktuella att vidta både på kort sikt och i ett mer långsiktigt perspektiv. När det gäller frågan om en eventuell översyn av relevant lagstiftning kartlägger Socialdepartementet om det finns en sådan möjlighet.

Det är dock angeläget att den konsekvensanalys som görs just nu av bland annat E-hälsomyndigheten blir klar för att regeringen ska kunna ta ställning till nästa steg.

Sammanfattningsvis är det regeringens ambition att läkemedelsstatistik även fortsättningsvis ska kunna hanteras på ett sätt som ger allmänheten insyn i utvecklingen på läkemedelsområdet samtidigt som behovet av sekretess beaktas för att skydda den personliga integriteten.

Anf. 16 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Detta är en typisk sådan fråga som vid första anblick kan verka perifer och inte så stor och betydelsefull. Men det är en mycket viktig fråga utifrån ett strategiskt perspektiv vad gäller svensk hälso- och sjukvård.

Läkemedelsanvändningen är en viktig del av hälso- och sjukvården och även något som skattekollektivet får betala en rejäl slant för eftersom slutsumman för läkemedelsförmånen är omkring 40 miljarder. Det finns därför ett stort intresse hos allmänheten att ha insyn i hur medlen används.

Det är också viktigt att både vi beslutsfattare i denna kammare och regeringen har tillgång till god statistik för att kunna göra uppföljningar, granskningar och jämförelser mellan olika regioner. Dessutom är det viktigt att kunna delta i olika forskningsprogram och att arbeta aktivt med att minska förskrivningen av antibiotika för att förebygga antibiotikaresistens.

Ministern nämnde att jag genom mina frågor gjorde kopplingar till djurläkemedel, men egentligen handlar det lika mycket om humanhälsa eftersom antibiotikaresistensen är ett av de främsta hoten mot den moderna sjukvården. Redan i dag uppskattar den europeiska smittskyddsmyndigheten att 25 000 människor avlider inom unionen varje år på grund av antibiotikaresistens.

Ett allvarligt problem är den överanvändning av antibiotika som finns inom djurhållningen i Europa. Här är Sverige ett sant föregångsland tack vare det fantastiska arbete som svenska lantbrukare har gjort i generationer med att ha ett gott smittskydd, att arbeta förebyggande och att aldrig använda antibiotika i förebyggande syfte utan bara för att behandla sjukdom.

I detta arbete har statistikuppgifterna varit viktiga, men nu har man stött på patrull vad gäller möjligheten att få ut dessa uppgifter och att samarbeta över myndighetsgränserna. Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt och Lif, som är de forskande läkemedelsbolagens branschorganisation, har gjort hemställan till regeringen om att agera i denna fråga. Den nya tolkningen och tillämpningen av lagen som E-hälsomyndigheten har gjort, och som säkert är korrekt och gjord utifrån ett domslut från i fjol, har nämligen försvårat dessa möjligheter.

Jag har stor respekt för det ministern säger i sitt svar att regeringen vill avvakta den konsekvensanalys som E-hälsomyndigheten gör. Men jag hoppas att jag kan få ett rakt och tydligt svar om att regeringen kommer att vidta åtgärder på såväl kort som lång sikt för att säkerställa att dessa uppgifter blir offentliga så att det viktiga arbete som sker på våra myndigheter för att följa upp läkemedelsanvändningen och samarbeta internationellt för att adressera exempelvis antibiotikaresistens och överdriven antibiotikaföreskrivning möjliggörs.

Anf. 17 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag kan bara instämma i att detta medför problem för alla inblandade parter, och om det är Jordbruksverket, SVA, landstingen, Läke- medelsverket eller allmänheten som vill ha insyn spelar mindre roll. Detta är statistik som tidigare har varit tillgänglig och transparent, och det är inget som vi på något sätt har försökt att försvåra. Låt mig vara tydlig med att detta inte är någon önskvärd utveckling.

Barbro Westerholm, Liberalerna, ställde en fråga till mig för ett par veckor sedan när detta ämne dök upp, och jag gav samma svar till henne. Detta är något som vi vill agera i på bästa sätt, men det är viktigt att avvakta och inhämta E-hälsomyndighetens konsekvensanalys. Jag frågade tjänstemännen när den kommer, och den kommer före mars månads utgång. Jag tror som sagt att det är viktigt att vi inväntar den.

När det gäller vilka verktyg och medel som står till vårt förfogande och vad vi kan använda för att underlätta detta återkommer jag gärna i denna form.

Men låt mig säga att ingen har någon annan uppfattning, tvärtom. Det gäller alla som arbetar med läkemedelsfrågor, med hälso- och sjukvård och med att hålla i våra skattemedel. Det gäller också alla som är angelägna om att följa läkemedelsanvändningen.

Antibiotikaresistens är ett typexempel på något som gör det uppenbart för alla som i vanliga fall inte är så involverade i vad exempelvis statistiksekretess kan få för konsekvenser. Man förstår att man behöver kunna följa bland annat antibiotikaanvändningen.

Men det finns som sagt många andra som också blir lidande när denna statistik inte kan lämnas ut.

Jag vill återigen understryka att vi på lång sikt måste ha en lösning som gör att detta fungerar. Det kan ta tid att hitta en långsiktig lösning. Vi måste också ha en idé om hur vi på kort sikt kan se till att det arbete som relevanta myndigheter bedriver inte försvåras.

I mitten av december bjöds Socialstyrelsen, E-hälsomyndigheten och TLV in till ett möte på Socialdepartementet för att ge information om denna fråga, så fort vi fick kännedom om att den var under uppsegling och vad som skulle kunna bli utfallet. Det är kammarrätten i Stockholm som har gjort en rättsutredning som har givit dessa konsekvenser.

Mitt svar, förutom det som jag har lämnat till kammaren här, är att vi gör vårt allra bästa för att på både kort och lång sikt hantera denna fråga. Före mars månads utgång ska E-hälsomyndighetens konsekvensanalys vara klar, och jag förväntar mig att då få mer på fötterna när det gäller hur vi kan agera.

Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Det var glädjande nyheter att E-hälsomyndighetens konsekvensanalys kommer inom kort. Det är oerhört viktigt att regeringen då är startklar att vidta åtgärder. Myndigheterna är glasklara i sin hemställan till regeringen om att den situation som vi nu befinner oss i är ohanterlig. Om vi från svensk sida till exempel ska kunna rapportera läkemedels- eller antibiotikaanvändningen inom djurhållningen på det sätt som vi har gjort i många år till europeisk nivå måste det bli förändringar. Då måste till exempel SVA eller Jordbruksverket få en annan instruktion.

Jag tycker att det är viktigt att regeringen, kanske redan nu, tittar parallellt på de olika handlingsalternativ som finns och som har lyfts fram i hemställan som har landat på ministerns bord.

Det finns en annan hemställan som har koppling till denna fråga men som inte rör den akuta frågan om den förändrade rättstillämpningen. Det är en gemensam hemställan från E-hälsomyndigheten, Jordbruksverket, Läkemedelsverket och SVA och som rör antibiotikaförskrivningen inom djurhållningen.

När det gäller antibiotikaanvändningen inom humanläkemedel har varje läkare en förskrivningskod, och förskrivningen kan följas på individnivå. Det är ett viktigt verktyg för att kunna följa upp om det är någon som allvarligt avviker i förskrivningsmönster, om det är en särskild vårdgivare som avviker och så vidare. Motsvarande finns inte när det gäller djurläkemedel och antibiotikaanvändning inom jordbruket. Därför har myndigheterna gemensamt begärt att regeringen ska analysera vad som krävs för att säkerställa tillgång till förskrivningsbaserad statistik över antibiotika till djur.

Jag undrar: Har ministern tagit ställning till hemställan? Är ministern beredd att vidta de åtgärder som krävs för att möjliggöra sådan statistik?

Det vore en viktig åtgärd och ett viktigt led i arbetet med att tackla antibiotikaresistensen och försöka minska förskrivningen av antibiotika ytterligare.

Myndigheterna har gjort detta som ett led i att leva upp till det uppdrag som de har fått av regeringen utifrån den strategi som den har tagit fram när det gäller att bekämpa antibiotikaresistens.

Prot. 2018/19:59
5 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag ska avsluta med frågan. Eller jag kanske ska börja med den i stället. Eftersom Johan Hultberg ställde en annan fråga än den som fanns i interpellationen är jag inte förberedd i så måtto att jag vet om det sedan tidigare pågår ett arbete. Detta känner jag faktiskt inte till, men jag har inte nåtts av någon hemställan så här långt. Vi får återkomma till den frågan.

När det gäller de ställningstaganden som både Socialstyrelsen och E-hälsomyndigheten, i det här fallet, har kommit fram till, nämligen att statistikutlämnande skulle strida mot offentlighets- och sekretessprincipen, vill jag understryka och åter betona att vi i regeringen är väldigt angelägna om att lösa denna fråga på lång sikt. Om vi sedan kan hantera den också på kort sikt är det naturligtvis positivt, men man får nog se det som två olika delar.

Regeringen kan inte påverka de ställningstaganden som görs av fristående förvaltningsmyndigheter eller hur de tillämpar befintlig lagstiftning, men att på lång sikt se till att vi får en annan ordning är absolut ett löfte. Hur vi arbetar på kort sikt får jag helt enkelt återkomma till när vi kan redovisa hur det ser ut, men det är klart att vi tittar på olika handlingsalternativ och vad som skulle vara möjligt utifrån de förutsättningar vi har.

Jag vill passa på att fylla på det som Johan Hultberg beskrev när det gäller hur viktigt det är att jobba med antibiotikaresistens. Det är klart att det är med stolthet man representerar Sverige i olika sammanhang där det talas om antibiotikaresistens. Ett långt och idogt arbete har gjorts av svenska jordbrukare men också av det svenska samhället, där vi är överens om att vi inte ska förskriva antibiotika i onödan. Detta handlar om lantbrukare och deras djur men också om förhållningssättet inom hela hälso- och sjukvården.

Jag tror att inte minst många barnfamiljer kan känna igen sig i att det vore bra med lite antibiotika eller penicillin mot den där öroninflammationen. Där har vi successivt fått lära oss, och jag tror att de allra flesta sympatiserar med detta. Man ska inte förskriva i onödan, för den dag vi behöver antibiotika vill vi naturligtvis inte att resistens mot den ska ha utvecklats.

Jag vill understryka hur viktigt det är att detta arbete bedrivs på hemmaplan, så att vi kan fortsätta att vara föredömen, visa andra länder att detta är möjligt och arbeta på så som vi gör. I det internationella samarbetet – Alliance of Champions, som det kallas när man sluter sig samman – har allt fler länder gått med. Jag vet att större möten planeras där man försöker få med sig land efter land. Detta är ett initiativ som Sverige och Holland tog för ett antal år sedan och som är oerhört angeläget.

Vi ska inte försvåra för oss själva genom att inte kunna titta på statistik, till exempel. Det finns många skäl till att vi ska se till att på kort och lång

sikt ge förutsättningar för att kunna följa statistiken, men i dag kan jag inte beskriva exakt hur detta ska gå till. Jag ber att få återkomma om det.

Anf. 20 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Ministern har helt rätt i att det finns många skäl till att detta är viktigt. Jag vill stanna några sekunder vid frågan om läkemedelsanvändningen och antibiotikaförskrivningen inom jordbruket. Det är fråga både om att tackla antibiotikaresistensen och om att slå vakt om det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Den extremt låga antibiotikaanvändning vi har inom svenskt jordbruk är den i särklass lägsta inom EU, och den är ett svenskt mervärde. Detta är något som svenska bönder förtjänar beröm och uppskattning för och förhoppningsvis också kan få några extra kronor för när de säljer sitt kött. Detta är viktigt utifrån det perspektivet och som en del i att förverkliga den livsmedelsstrategi som vi brett har ställt oss bakom i denna kammare.

Jag är glad över att ministern blev en smula tydligare och gick från att tala om ambitioner till att tala om löften. Det är bra att ministern lovar att regeringen kommer att säkerställa att statistiken blir tillgänglig även fortsättningsvis. Jag instämmer helt i ministerns beskrivning av att detta kommer att kräva åtgärder på både kort och lång sikt.

I det korta perspektivet har ett antal olika lösningar presenterats av berörda myndigheter, och det blir säkert någon av dem som regeringen sedan kommer att välja. Jag har respekt för att man avvaktar med detta arbete tills E-hälsomyndigheten har presenterat sin konsekvensanalys. Som ministern nämnde behöver man rimligen titta på lagstiftningen för att hitta en mer långsiktig lösning och modell för hur statistikuppgifterna ska kunna hanteras i linje med sekretesslagstiftningen och rätt balanserat mot intresset att värna integriteten.

Tack för svaret och debatten!

Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill bara försäkra mig om att jag uppfattades på rätt sätt när jag sa att vi lovar att vi ska göra allt vi kan på både kort och lång sikt. Jag kan inte överblicka alla möjligheter som vi har, men det är klart att detta är ett problem. Detta är beskedet.

På lång sikt kommer det, precis som Johan Hultberg sa, att handla om att lagstiftningen behöver förändras. Detta tar som bekant tid, och därför behöver vi i väntan på det agera på annat sätt. Jag kan i dag inte tala om hur det ska gå till, men vi behöver se över alla möjligheter vi har för att inte försvåra för alla som arbetar med läkemedel och som behöver tillgång till statistik. Detta är en oerhört viktig förutsättning för att se till att vi använder läkemedel på rätt sätt men också, i förlängningen, att vi använder våra skattemedel på rätt sätt. Inte minst detta är skälet till att landsting och andra vill ha ut statistiken. Antibiotikaresistensen är ett väldigt uppenbart användningsområde, men sannerligen inte det enda.

Jag vill understryka att jag lovar att vi ska göra allt vi kan. Jag hoppas verkligen att det finns verktyg för oss att använda på kort sikt. På lång sikt handlar det om lagstiftning, som jag ser det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 22 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen har vidtagit och kommer att vidta för att säkerställa att brexit inte äventyrar svensk läkemedelsförsörjning eller produktion av läkemedel i Sverige. Därutöver har Johan Hultberg frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till en strategi för läkemedelsförsörjning vid kris och krig.

Låt mig börja med att beklaga Storbritanniens planerade utträde ur EU. Storbritannien är en nära och viktig samarbetspartner till Sverige, och i och med deras utträde förlorar vi en nära allierad.

Det pågår för närvarande ett intensivt arbete på EU-nivå för att hitta lösningar på de problem på läkemedelsområdet som kan följa av en avtalslös brexit. Målet med detta arbete är att viktiga läkemedel från Storbritannien även i den situationen ska kunna nå patienter i övriga EU utan att bristsituationer uppstår.

Om det trots dessa förberedelser skulle finnas risk för brist på ett visst läkemedel ska företagen rapportera det till den ansvariga myndigheten, i Sverige Läkemedelsverket. Läkemedelsverket kommer då givetvis att göra sitt yttersta för att söka värna om våra patienter genom att använda de verktyg de har.

När det gäller läkemedelsförsörjningen vid kris och krig hade tidigare Apoteket AB ett samlat ansvar för läkemedelsförsörjning både ur ett krisperspektiv och ur ett totalförsvarsperspektiv. Detta förändrades dock i samband med apoteksomregleringen.

Regeringen har vidtagit flera insatser framför allt för att stärka beredskapen vid utbrott av smittsamma sjukdomar. Till exempel har Folkhälsomyndigheten fått i uppdrag att beredskapslagra antivirala läkemedel. Socialstyrelsen har även tagit initiativ till att analysera landstingens försörjningssystem för läkemedel.

Det behövs dock ett samlat grepp kring ansvaret för samtliga aktörer i försörjningskedjan för läkemedel. Därför tillsatte regeringen under förra mandatperioden en utredning, Utredningen för hälso- och sjukvårdens beredskap. Uppdraget är bland annat att se över nuvarande ordning för att säkerställa att det finns tillgång till läkemedel och annan hälso- och sjukvårdsmateriel vid allvarliga händelser i fredstid respektive under höjd beredskap. Utredningen ska rapportera sitt uppdrag senast den 31 december 2020.

Anf. 23 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är välkommet att vi de senaste åren haft en förnyad och intensifierad debatt om samhällets sårbarhet och om den civila beredskapen, som många gånger brister. Det område som vi nu debatterar är ett av de mest centrala och viktigaste när det gäller att ha en god beredskap för olika former av kriser i samhället. Just läkemedelsförsörjningen är i dag extremt sårbar. Därför efterlyser jag en strategi för läkemedelsförsörjning vid kris och krig.

Nu är det tyvärr så att vi närmar oss en brexit. Jag delar naturligtvis uppfattningen att det är väldigt beklagligt att Storbritannien är på väg att lämna Europeiska unionen. Jag har fortfarande en liten gnutta hopp om att Storbritannien till slut stannar kvar i unionen, efter denna mycket utdragna

*Svar på
interpellationer*

och minst sagt händelserika process. Jag är övertygad om att det vore det bästa för Storbritannien, Sverige och hela EU.

Storbritannien är utifrån ett läkemedelsperspektiv ett väldigt viktigt land. Storbritannien är inblandat i produktionen av vart femte läkemedel i EU. De rapporter som hittills har gjorts till Läkemedelsverket och dess motsvarigheter i övriga Europa pekar på att det kanske är ett trettiotal läkemedel som det kommer att vara brist på om Storbritannien lämnar EU utan ett utträdesavtal, vilket är den situation vi nu närmar oss, fru talman. I dag är det 24 dagar och ganska exakt tio timmar kvar till dess att Storbritannien ska lämna EU. Som det ser ut nu kommer man inte att lämna EU på ett ordnat vis med ett utträdesavtal, utan man kommer att krascha ut. Då finns en uppenbar och stor risk för att vi kommer att hamna i en allvarlig bristsituation vad gäller dessa kanske trettiotalet läkemedel.

Jag blev en smula bekymrad, fru talman, när jag före den här debatten surfade in på Läkemedelsverkets hemsida. Jag hittade väldigt lite information om hur man arbetar med frågan om brexit, och man skriver att det brittiska utträdet är tänkt att följas av en övergångsperiod fram till den 31 december 2020. Då får jag intrycket att ansvarig myndighet i Sverige planerar för solsken, att man utgår från att det kommer att finnas ett utträdesavtal. Men det som vi nu närmar oss är ju att Storbritannien kraschar ut ur EU.

Jag skulle vilja fråga ministern om hon, som kanske har närmare kontakt med ansvarig myndighet, har fått tillfredsställande rapporter från Läkemedelsverket i Sverige och om hon känner sig trygg med och tycker att svenska folket kan känna sig tryggt med att det inte kommer att uppstå några allvarliga problem med vår läkemedelsförsörjning som en konsekvens av brexit.

Anf. 24 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Man kan inte nog understryka – jag har redan nämnt det i mitt svar, och Johan Hultberg tar upp det igen – att det är oerhört bekymmersamt att Storbritannien lämnar EU och att man inte gör det på ett ordnat sätt, som det nu ser ut. Det verkar bli en hård brexit, och det är klart att det kommer att bli problem. Vi kommer att känna av det. Det är helt uppenbart att vi inte bara är sårbara utan också i allra högsta grad är beroende av varandra. Vi är beroende av allt det samarbete som vi under decennier har byggt upp med Storbritannien. Det är väldigt tydligt.

Detta är inte Sveriges sak att lösa. Det är inte så att varje enskilt land förhåller sig fritt till Storbritanniens utträde, utan unionen förhandlar gemensamt. Det är säkert därför Johan Hultberg har kunnat ta del av den nämnda informationen på Läkemedelsverkets sida, där man hela tiden ger den officiella information som finns att ge.

När det gäller brexit och läkemedel har problemet framför allt gällt den kvalitetskontroll av läkemedel som måste göras i Storbritannien om de sedan ska exporteras till övriga EU-länder. Den frågan har fått en lösning. Den 25 februari meddelade EU-kommissionen att regelverket ska tolkas på ett sådant sätt att nationella myndigheter under en övergångsperiod kan ge dispens från kravet på att kvalitetstestningen måste ske inom unionen.

Detta innebär i praktiken att läkemedel som man importerar från Storbritannien och som har kvalitetstestats där inte måste genomgå en ny sådan testning om det blir en hård brexit. De företag som är intresserade av den

här möjligheten ska ansöka till Läkemedelsverket, som sedan prövar den saken. Under denna vecka kommer myndigheter att gå ut med mer information om detta – om det sker i debatterande stund kan jag inte svara på. Det är klart att myndigheter liksom alla andra vill hitta bästa möjliga lösning. Vi är många som helst inte vill tro att det verkligen blir en hård brexit, men det datumet närmar sig.

Läkemedelsverket bedömer att risken för brist på vissa läkemedel i Sverige och EU kommer att minska betydligt tack vare kommissionens ställningstagande. Det här är inte en lösning för evigt, utan man behöver naturligtvis sedan hantera situationen mer långsiktigt. Men det här är de besked som ska ges. Läkemedelsverket tittar därutöver på om det finns andra möjliga vägar för att minska den negativa påverkan.

Återigen: Det kommer att kännas om Storbritannien lämnar EU utan ett avtal. Men svenska myndigheter, inklusive Läkemedelsverket, gör naturligtvis sitt yttersta för att det ska bli minsta möjliga kännbarhet för i det här fallet patienter, brukare och vårdinrättningar som har behov av läkemedel.

Jag vill också påminna om att de företag som har läkemedel på den svenska marknaden har en skyldighet att höra av sig till Läkemedelsverket senast två månader innan försäljningen av ett läkemedel upphör. Då kan Läkemedelsverket ta ställning till vad det finns för andra alternativ som kan användas i vården.

Den akuta frågan, som jag tror att Johan Hultberg var ute efter, har så här långt fått sin lösning. Sedan behöver vi naturligtvis se till att man löser detta på längre sikt.

Anf. 25 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Det var ett välkommet besked från EU-kommissionen som ministern förmedlade här – en nyhet som jag faktiskt hade missat. Det är väldigt positivt att kommissionen har landat i den minst sagt fullt rimliga slutsatsen att man i det här läget måste ge möjlighet till dispenser.

Det är naturligtvis inte på det viset att alla de läkemedel som produceras och som kanske rent av har utvecklats i Storbritannien blir farliga över en natt. Givetvis måste man kunna hantera detta på ett pragmatiskt sätt under en övergångsperiod. Det är också grunden för varför det är så viktigt att förhandlingarna fortsätter mellan Storbritannien och EU om att få till ett utträdesavtal.

I grunden handlar det om att vännerna på de brittiska öarna måste komma samman om vad de vill. EU med 28 länder har lyckats enas att kunna ställa sig bakom det utkast till utträdesavtal som har framförhandlats under lång tid. Storbritannien bär en väldigt stor del av ansvaret för att säkerställa att det blir ett ordnat utträde. Nog om det.

Den mer långsiktiga frågan om läkemedelsförsörjning tycker jag också att vi ska lyfta fram i diskussionen. Jag vill se en strategi för läkemedelsförsörjningen vid kris och krig. Jag ser fram emot att ta del av den utredning som nu pågår.

Jag förstår att ministern inte kommer att ge ett besked om hur man från regeringens sida tänker sig att dessa frågor ska adresseras framåt innan den utredningen har kommit. Jag skulle ändå vilja fråga ministern hur hon ser på det faktum att antalet restnoteringar av läkemedel har fyrdubblats sedan

2015. Då var det 148 anmälningar om 215 läkemedel. Nu i förfölj var det 680 restnoteringar.

Det är bekymmersamt när det saknas ganska viktig medicin. Medicinen mot sköldkörtelrubbnings har till exempel varit slut. Apropå barnfamiljer har det gällt maskmedel och annat som många nog tycker att det är rätt angeläget att man kan få tag på.

Hur ser ministern på de restnoteringarna? Är det någonting som ministern och regeringen på kort sikt i avvaktan på utredningen skulle kunna göra för att ändå minska sårbarheten i det komplexa system som det svenska läkemedelsförsörjningssystemet är?

Anf. 26 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Som jag nämnde i mitt svar kommer utredningen att lämna sitt betänkande under 2020. Det är inte så lång tid kvar, beroende på vilket perspektiv man har. Utredningen tittar på sjukvårdens beredskap utifrån ett brett perspektiv där frågan om läkemedelsförsörjning är en av de frågor som ska analyseras. Det är viktigt.

Hela omregleringen av apoteksmarknaden gjorde att situationen blev en annan. Apoteksbolaget hade tidigare ett ansvar för beredskap. Eftersom det var det som lagrade medicinerna gjorde man det även i krigstid. Man har inte en annan ordning. När det handlar om kris och beredskap har man egentligen samma ansvar som tidigare. Det behöver naturligtvis ses över.

Det betyder inte att ingen har någon beredskapslagring. Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och landstingen har olika delar av ansvaret för beredskapslagringen, men det är inte heltäckande. Det är viktigt att få analysen gjord av utredningen.

Hur ser beredskapen ut i hälso- och sjukvården inte bara i krigstid utan också vid allvarliga händelser i fredstid som kan inträffa? Det kan vara hälsohot, terroristattentat eller höjd beredskap. Det finns många olika situationer och scenarier som vi skulle kunna se framför oss.

Det handlar om hur vi kan säkerställa att vi har tillgång till de läkemedel som krävs. Frågan förändrades ändå. Jag är personligen ändå lite överraskad över att man inte hanterade situationen vid omregleringen på ett lite bättre sätt. Men helt uppenbart var det inte så man gjorde. Tanken var då att den här tjänsten skulle upphandlas. I dagsläget är det ingen privat eller statligt ägd aktör som har något särskilt ansvar för att beredskapslagra läkemedel.

Det är också så att det inte heller finns möjlighet att få information om hur privata apoteks lagerhållning är. Det går inte att få en sammanställning av vad de statliga men också de privata apoteken gemensamt har för lagerhållning. Det är i sig en problematik och en av de saker som utredaren måste titta på och återkomma med. Frågan är angelägen.

Anf. 27 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Det finns väl anledning att till viss del vara kritisk till hur omregleringen genomfördes utifrån det här perspektivet. Men vi ska också vara ärliga och säga att det inte var så att Sverige hade ett fullgott system för beredskap för allvarliga kriser eller rent av krig när det gäller läkemedelsförsörjning även under Apoteket AB:s monopoltid. Nu är det angeläget att blicka framåt och hitta en lösning. Jag ser verkligen fram emot utredningen.

Det är också viktigt att ministern och regeringen lyfter fram de här frågorna på EU-nivå. Vi diskuterar i det här sammanhanget brexit. Detta är ett område som verkligen bör adresseras gemensamt inom EU. Försörjningen handlar väldigt mycket om att vi är beroende av att kanske importera vissa substanser till vår industri.

Vi har en ganska framstående läkemedelsindustri i Sverige. Då är det viktigt att vi kan säkerställa inte bara försörjningen av färdiga produkter utan också bra handelsflöden för att möjliggöra en produktion även i händelse av kris. Det är någonting som man borde diskutera och förhoppningsvis hitta gemensamma lösningar för på europeisk nivå. Det hade varit kostnadseffektivt och mer ändamålsenligt.

Jag tackar för debatten. Vi får säkert anledning att återkomma när utredningen har presenterats.

Anf. 28 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Också jag tycker att vi ska se framåt även om jag återigen vill understryka att Apoteket AB innan 2009 hade en skyldighet att ansvara för läkemedelsförsörjning vid kris och beredskap. Olika regeringar har därefter inte tagit ansvaret att se till att det ersattes av annan beredskap.

Det är klart att den frågan måste hanteras. Jag ser fram emot den utredning som kommer under 2020. Det är viktigt att betona att Sverige är ett land där läkemedelsindustrin men också Läkemedelsverket är väldigt framstående och har en framskjuten position i de europeiska sammanhangen. Det är viktigt hur Sverige hanterar situationen i de här sammanhangen.

Låt mig avsluta med att säga att det bara är lite drygt två månader kvar till EU-valet. Låt oss hoppas att viktiga frågor kommer att diskuteras. Detta är ett typexempel som visar oss hur viktigt det är att vi fortsätter att ha en union där vi knyter samman och löser gemensamma utmaningar tillsammans. Det blir uppenbart och tydligt att man står sig ganska slätt som ensamt land i en värld som i allra högsta grad är global.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2018/19:89 om bistånd till personer utan rätt att vistas i landet

Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm har frågat mig hur jag motiverar att det är tillåtet för kommuner att fatta beslut som undergräver den nationella lagstiftningen, i det här fallet den reglerade invandringen.

Interpellanten menar att det vore motiverat att förbjuda kommunerna att utge varaktig försörjning till den som inte har rätt att vistas i landet. Den 13 februari 2018 besvarade jag en liknande fråga från Elisabeth Björnsdotter Rahm. Mitt svar var då som nu att hänvisa till att enligt regeringsformen sköter kommunerna lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. Vidare svarade jag att regeringen inte avser att göra någon inskränkning i självstyrelsen

och därmed deras möjlighet att ge frivilligt bistånd till personer som vistas i kommunen.

Ekonomiskt bistånd regleras i socialtjänstlagen. Enligt denna lag har kommunerna det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Kommunerna har vidare möjlighet att på frivillig väg lämna bistånd utöver de skyldigheter som följer av socialtjänstlagen. Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Regeringen anser att personer som har fått avslag på asylansökan, eller som vistas i Sverige utan tillstånd av andra skäl, ska lämna landet. Likaså värnar regeringen en reglerad invandring. Samtidigt vill jag hävda att kommunernas tillämpning av socialtjänstlagen inte kan sägas riskera undergräva den reglerade invandringen. De kommuner som i dag beviljar bistånd till personer som vistas i landet utan tillstånd gör det såvitt regeringen erfar framför allt genom sådant akut bistånd som interpellanten själv tycker är rimligt.

Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Tack, socialministern, för svaret! Vi ser fortfarande sviterna av den otroligt stora invandring Sverige hade 2015–2016. Vi ser också sviterna av Migrationsverkets problem med långa handläggningstider, som får konsekvenser också för vår integration i landet. Vi har en svår uppgift i dag med att integrera alla de människor som vi har i vårt land. Det är en delikat uppgift att göra det.

Jag ser därför med stor oro på vad som sker. Vi kan inte fortsätta att ge stöd till de personer som inte har rätt att vistas i landet. I min värld blir det fel, och det ger dubbla signaler när man gör som enskilda kommuner och erbjuder långvarigt försörjningsstöd till människor som inte har rätt att vistas i vårt land.

Det är givetvis rimligt att personer som har fått ett utvisningsbeslut eller som inte har rätt att vistas i landet kan få kortvarig hjälp. Men det ska i så fall ske i samverkan med Migrationsverket och med en tydlig plan för en återresa till hemlandet. Det är så vi får en fungerande migrationspolitik och bygger upp ett starkt förtroende. Man ska respektera de beslut som är fattade. Om man har fått avslag på en asylansökan ska man också ganska omgående återvända till sitt hemland.

Jag tycker därför att det är befogat att man i den här frågan ska kunna begränsa det kommunala självbestämmandet just på denna punkt. Konsekvenserna blir annars att det kommunala beslutet går stick i stäv med nationell lagstiftning. Kommunerna sätter sig över det beslut om reglerad invandring som vi har fattat.

Anf. 31 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Låt mig inledningsvis vara tydlig med att jag inte har för avsikt att föra en migrationspolitisk debatt i kammaren eftersom detta är en interpellation som handlar om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen.

Med detta sagt vill jag också säga att det inte finns exakt reglerat vad akut nödbistånd kan bestå av. Men det är fråga om ett tillfälligt bistånd för akuta åtgärder så att den enskilde kan undvika nöd om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Jag vill även säga någonting när det handlar om avslag på asylansökan, vilket ju är den situation som Elisabeth Björnsdotter Rahm framhåller här. Då gäller rätt till bistånd enligt lagen om mottagande av asylsökande för barnfamiljer fram till dess att de har lämnat landet och för vuxna utan barn till dess att utlännings tidsfrist för frivillig avresa löper ut eller när beslutet om avvisning eller utvisning har vunnit laga kraft. Den som håller sig gömd har dock inte rätt till ersättning från Migrationsverket även om man omfattas av denna lagstiftning.

Jag har inte något nytt svar och inget annat än det som Elisabeth Björnsdotter Rahm fick i skriftlig form för ett antal veckor sedan. Vi har inte för avsikt att begränsa kommunernas rätt att avgöra huruvida man behöver ge någon ekonomiskt bistånd. Det är ju tänkt att vara just det allra sista. Om någon behöver akut nödbistånd tycker jag att redan själva benämningen talar om vad det innebär. Som framgår av mitt frågesvar har inget annat kommit till min kännedom än bilden av att det är just kortvarigt nödbistånd som kommunerna ibland betalar ut.

Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman och ministern! Jag är enig om att akut nödbistånd är rimligt. Det är egentligen inte det frågan handlar om, utan det är de mer långvariga försörjningsstöd som många kommuner betalar ut till personer som inte har rätt att vistas i landet eller som har fått ett utvisningsbeslut.

Detta är intressant utifrån att ministrarnas eget parti den 4 maj förra året lade fram ett åtgärdsprogram inom migrationsområdet där det tydligt står: Ett antal kommuner har betalat ut pengar för varaktig försörjning till personer som inte har rätt att vistas i landet. Det minskar återvändandet och undergräver tilltron till rättssamhället, och möjligheten ska därför tas bort. Möjligheten till stöd ska finnas kvar om man inte kan få sin avvisning verkställd, eller behöver hjälp med avresa från landet.

Jag läser alltså innantill i Socialdemokraternas åtgärdsprogram om migrationsområdet. Min fråga till ministern blir: Är detta fortsatt socialdemokratisk politik, eller har man valt att ändra fokus inom frågan?

Anf. 33 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! I egenskap av socialminister står jag här i dag och debatterar en fråga som Elisabeth Björnsdotter Rahm har ställt och som handlar om bistånd till personer utan rätt att vistas i landet. Frågan gäller helt enkelt om jag har för avsikt att ändra i kommunallagen och se till att det inte blir möjligt för kommuner att fatta dessa beslut.

Enligt regeringsformen sköter kommunerna lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. En begränsning av kommunernas möjlighet att frivilligt lämna ekonomiskt bistånd utgör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen, och vi har inte för avsikt att vidta denna förändring.

Jag var tydlig i mitt svar, och jag tror egentligen inte att det har undgått Elisabeth Björnsdotter Rahm även om hon kanske försöker ge den bilden: Vi menar att den som har gjort en asylansökan, fått den prövad och fått ett avslag inte ska vara kvar i landet. Den personen ska lämna landet.

Det här är två olika frågor. Den ena handlar om migrationspolitik, enligt mitt sätt att se det. Den debatten får Elisabeth Björnsdotter Rahm gärna ta med migrationsministern. Jag tycker att det vore allra mest lämpligt.

Men om det handlar om att göra inskränkningar i det kommunala självstyret när det gäller rätten att utge ekonomiskt bistånd, som i det här fallet, skulle jag säga att bilden är att det är akut nödbistånd som är det som kommunerna ibland betalar ut. Denna avsikt finns alltså inte.

Anf. 34 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman och ministern! Jag har givetvis för avsikt att fortsätta min migrationsdebatt med migrationsministern. Men i det här fallet rör min interpellation kommunernas möjlighet att ge försörjningsstöd till personer som inte har rätt att vistas i landet.

Jag noterar ministrarnas svar att det inte finns någon avsikt att ändra det kommunala självstyret utifrån den frågeställning som jag har lagt fram i min interpellation. Jag kan inte göra annat än att konstatera att jag tycker att detta ger dubbla budskap, och jag tycker att vi borde vara betydligt mer konsekventa i vårt ställningstagande till personer som inte har rätt att vistas i landet.

Jag noterar dock ministrarnas ställningstagande, och jag är tacksam för att ministern har tagit denna interpellationsdebatt med mig.

Anf. 35 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag ska inte förlänga interpellationsdebatten så mycket mer än med att återigen upprepa att människor som söker asyl i Sverige har rätt att få en prövning och att vi naturligtvis vill att denna prövning ska göras så fort som möjligt. Det är ingen som har intresse av att den drar ut på tiden. Om man får ett avslag ska man inte stanna i landet; det är tydliga besked.

Men kommunerna har också enligt den kommunala självstyrelseprincipen ett ansvar för att kunna ge ett bistånd till människor när alla andra möjligheter är uttömda om man anser att det är nödvändigt. Det som når mig, och det som är min bild, är att det är just akut nödbistånd som ibland också ges till personer som kanske borde lämna landet och som ännu inte har gjort det men som kommer att göra det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellationerna 2018/19:43, 44 och 45 om nedläggningen av Kronofogdens kontor på mindre orter

Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Tony Haddou och Ulla Andersson har frågat mig om jag avser att agera för att ändra på beslutet om nedläggning av Kronofogdens kontor på mindre orter. Håkan Svenneling har frågat civilministern om han avser att agera för att ändra Kronofogdens beslut om nedläggning av verksamheten på mindre orter. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara även på den frågan.

Frågorna är ställda mot bakgrund av att Kronofogdemyndigheten har beslutat att omlokalisera sin verksamhet från Arvika, Mora och Hudiksvall till Karlstad, Falun, Gävle och Sundsvall.

Regeringen menar allvar med att hela Sverige ska hålla ihop. Statlig närvaro handlar ytterst om förtroende för det offentliga och tillit till vår förvaltning. Alla delar av vårt land har betydelse, och regeringen är fast besluten att våra gemensamma investeringar ska komma alla till gagn, oavsett var man bor i Sverige. Myndigheterna ansvarar för att deras respektive verksamheter bedrivs effektivt och utifrån allmänhetens behov. När verksamhetsminskningar övervägs måste myndigheterna också samråda med den som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet, länsstyrelsen och andra berörda om möjligheter att genom samordning eller samverkan upprätthålla eller utveckla verksamheten. Jag förväntar mig att alla myndighetsledningarna tar detta ansvar.

Kronofogdemyndigheten fattade 2018, i enlighet med ett uppdrag från regeringen, beslut om att flytta ca 80 årsarbetskrafter från Stockholm till andra delar av landet. Detta förstärker den statliga närvaron i Falun, Gävle, Kalmar, Karlstad, Sundsvall, Umeå, Uppsala, Visby och Östersund, dit årsarbetskrafterna flyttas.

Statliga myndigheter kan var och en för sig inte upprätthålla en kontorsnärvaro för att ge lokal service i hela landet. Därför krävs det en statlig myndighet som ansvarar för en sammanhållen organisation för lokal statlig service. Från och med den 1 juni 2019 ansvarar Statens servicecenter för en servicekontorsorganisation där service avseende Försäkringskassan, Skatteverket och Pensionsmyndigheten ingår. En sådan organisation ger bättre förutsättningar att styra den statliga lokala serviceverksamhetens omfattning och inriktning.

Under 2018 öppnades tio nya servicekontor. Delar av regeringens politik bygger på januariavtalet, och i januariavtalet har vi kommit överens om att fler servicekontor ska etableras. För att skapa förutsättningar för detta fattade regeringen den 21 februari beslut om en proposition med förslag som syftar till att säkerställa, stärka och utveckla tillgången till grundläggande statlig service vid servicekontoren. Av Kronofogdemyndighetens delrapport den 16 oktober 2018 om regeringsuppdraget att omlokalisera viss verksamhet framgår att den kan komma att dra nytta av servicekontorens verksamhet.

Regeringen vidtar alltså en rad åtgärder för att säkra tillgången till statlig service i hela landet, och jag förutsätter att Kronofogdemyndigheten, liksom övriga statliga myndigheter, vid beslut om lokalisering av verksamhet tar hänsyn till medborgares och företags behov av service.

Anf. 37 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret.

Jag tycker naturligtvis att det är bra att regeringen har höga ambitioner vad gäller våra statliga myndigheter och att fler servicekontor ska etableras. Detta har även statsministern varit tydlig med i regeringsförklaringen: Regeringens mål är inte bara att hela landet ska leva och växa utan också att Sverige ska hålla ihop.

Rikskronofogden beslutade redan i höstas att lägga ned kontoren i Huddiksvall, Arvika och Mora, men även då hade regeringen en liknande ambition. Beslutet kom under den tid då Sverige hade en övergångsregering. Det finns ingen anledning att forcera fram ett sådant här beslut när det dessutom varit en period med sittande övergångsregering. Det är redan helt fel i sak och går emot dessa aviserade ambitioner. Det är också uppenbarligen helt fel i tid.

Fru talman! Det som vi lyfter fram i interpellationen, och det som nu i efterhand har skett, är att regeringen säger sig gå med på att förstärka den statliga närvaron, dock på bekostnad av mindre orter. Att lägga ned kontoren på de orter jag nämnde och sedan flytta verksamheten till länens residensorter är inte att decentralisera; tvärtom är det både ett svek och en orättvis byteshandel på mindre orters bekostnad. Att flytta verksamhet till residensorter innebär inte att ge hela landet möjligheter att leva utan bara delar av det. Det väcker även frågan hur mycket en statlig myndighet ska få kompromissa när verksamhetsminskningar ska övervägas.

I strategin som presenterades för oss i skatteutskottet ingår att Kronofogden inte ska ha verksamhet på orter med mindre än 20 000 invånare. Att man sätter en sådan gräns förklaras inte på något sätt. Det som framgår är, precis som finansministern säger, att omlokalisering av viss verksamhet kan komma att dra nytta av servicekontorens verksamhet.

På vilket sätt skulle en nedläggning med motiveringen att det bor mindre än 20 000 invånare på orten skapa något slags större nytta för verksamheten i stort? Har inte mindre orter några som helst förutsättningar i beräkningarna att säkerställa, stärka och utveckla tillgången till grundläggande statlig service?

Detta kan vi inte se som rimliga utgångspunkter. Detta är inte att hela landet ska leva och växa – speciellt inte för en statlig myndighet där det är vanligt med spontanbesök på de lokala kontoren. De fyller en ytterst viktig funktion. Försvinner mindre lokalkontor försvinner också möjligheterna att få råd, stöd och hjälp – men också arbetstillfällen. Det blir också en risk för att fler verksamheter drar sig tillbaka från mindre orter.

Finansministern nämner att hon förutsätter att Kronofogden vid beslut om lokalisering av verksamhet tar hänsyn till medborgares och företags behov av service. Här är det självklart att de inte har gjort det.

Finansministern menar vidare att myndigheterna ansvarar för att deras respektive verksamheter bedrivs utifrån allmänhetens behov. Här kan man konstatera att Kronofogden inte alls har haft det i beaktande. För oss är det självklart att det är behoven som ska avgöra samhällsservicen, men varför har inte de mindre orterna rätt att få sina behov tillgodosedda?

Anf. 38 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Tack för svaret, finansministern!

Jag får börja med att beklaga att vi återigen står här och tvingas ha den här debatten. Här står vi och debatterar myndighetsnedläggningar trots alla vackra ord om att hela landet ska leva och växa och om medborgarnas rätt till service.

Statlig service handlar om tilltron till samhället vi ska leva i tillsammans. Finns servicen där för mig, för mina grannar och för oss i vår bygd och närhet? Anser staten att vi är värda det och behöver det? Det handlar om att kunna leva i olika delar av landet. Under lång tid har trenden varit

centralisering – strukturell centralisering. Statens service har tyvärr ofta varit den första att försvinna från landsbygden, den lilla tätorten eller den lilla kommunen. Därefter har den privata tvingats följa efter så att den totala servicen har utarmats.

Det är därför besluten om utlokalisering av statliga myndigheter under den förra regeringen var så viktiga. De gav hopp om att en ny trend var på väg, att staten faktiskt tar ansvar för hela landet. Vi var många som trodde att regeringen menade allvar med sina beslut och sitt budskap.

Beslutet om nedläggning av Kronofogdens verksamhet i bland annat Hudiksvall i Gävleborg, som jag kommer från, kom därför helt överraskande för oss alla – kommunen, de anställda, de som behöver servicen och alla vi som trott på en ny ordning gällande närvaron av staten ute i landet. Nu ställs hela Hälsingland utan Kronofogdens service. Resvägarna till myndigheten förlängs med 20–30 mil. Men det var ju en övergångsregering när myndigheten fattade sitt beslut, så vi trodde nog att de här orden ändå skulle gälla. Regeringen vill ju öka den statliga närvaron runt om i Sverige. Vi trodde faktiskt att det skulle gälla.

Men det gör det tydligen inte i Hälsingland. Där ska den statliga servicen i stället minska, ja, till och med försvinna, i alla fall om rikskronofogden får bestämma. Nu verkar det tyvärr som att också regeringen ger sitt benägna bistånd. Men man hinner ju ändra sitt beslut.

Jag hade en förhoppning om att de här besluten skulle ändras när en ny regering kom på plats, att regeringen skulle välja att leva upp till de vackra orden. Därför skrev jag den här interpellationen.

Statsrådet säger i sitt svar till oss att man menar allvar med att hela Sverige ska hålla ihop, att det handlar om förtroendet för det offentliga och tilliten till vår förvaltning, att alla delar av vårt land har betydelse och att regeringen är fast besluten att våra gemensamma investeringar ska komma alla till gagn, oavsett var man bor i Sverige. Visst låter det vackert. Men fråga Hudiksvallsborna, fråga kommunen och fråga dem som behöver Kronofogdens tjänster i Hälsingland om de tycker att orden följs av handling. Eller fråga de anställda.

För en kommun som Hudiksvall är de här arbetstillfällena viktiga, dels för att företag kan behöva rekrytera, dels för att servicen är viktig i sig. Kommunen har därför protesterat. Man har samlat in namn och agerat för att förhindra verksamhetens nedläggning. Vi riksdagsledamöter från länet har agerat på olika sätt. Vi tycker helt enkelt att det är rimligt att statens service upprätthålls.

Varför ska Hälsingland stå utan Kronofogdens service? Ska inte mindre orter ha tillgång till statlig service längre, finansministern?

Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Under de senaste åren har regeringen fattat beslut om utlokalisering av statliga jobb. 2 000 jobb flyttar från våra storstadsregioner till mindre orter runt om i hela landet. Kronofogdemyndigheten är en av de myndigheter som har flyttat tjänster från Stockholm till andra delar av landet. 80 årsarbetskrafter har man flyttat. Det här är ett arbete som jag gärna vill fortsätta med under den här mandatperioden därför att vi ser att det behöver finnas statliga arbetstillfällen runt om i hela landet. Det är regeringens inriktning och ambition.

Samtidigt brukar det finnas en ganska bred samstämmighet i politiken om att det heller inte är bra om vi här i Stockholm, i riksdag och regering, sitter och beslutar om exakt hur enskilda myndigheter ska organisera sin verksamhet, exakt på vilka orter de ska ha kontor och exakt hur många personal det ska vara på de enskilda kontoren. Det är därför som det inte heller är regering eller riksdag som fattar beslut om exakt lokalisering av enskilda arbetstillfällen eller kontor, utan det är en fråga som är upp till myndigheterna. Det gör att det inte är regering eller riksdag som har fattat de här besluten, utan det är Kronofogden som har fattat dem som en självständig myndighet.

Jag tycker att det är en rimlig ordning att vi från regering och riksdag ger instruktion till myndigheterna i stora drag om hur man bör organisera sin verksamhet men att vi ger myndigheter möjlighet att själva fatta beslut om exakt vilka kontor man ska ha och hur många man ska ha. Vi skulle ju kunna ha en ordning där vi fattar beslut om exakt vilka orter det ska finnas kontor på, men ska det vara någon mening med det ska vi i så fall också besluta att de kontoren inte får vara för små, och då är vi verkligen inne och detaljstyr myndigheter på ett sätt som riksdagen i alla fall hittills inte har bedömt är lämpligt att styra vår förvaltning på.

Anf. 40 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag får inleda med att säga att det inte är någon som har sagt att vi ska detaljstyra hur en myndighet organiserar sig. Men med all respekt för finansministern vill jag säga att här går en myndighet emot den politiska inriktning som finansministern själv talar så väl om.

Fru talman! Om regeringen tror att en och annan förändring eller en verksamhetsminskning eller så kallad effektivisering är hanterbar i sig måste jag säga att man missar helheten när det gäller våra statliga myndigheter. En utarmad lokal service är ju en av huvudanledningarna till att övrig service försvinner från mindre orter, och därmed begränsas möjligheten att bo kvar eller jobba kvar på orten.

Kronofogden har bidragit till detta genom att kraftigt dra ned på sina lokala kontor. Där ryker helheten när det gäller de statliga myndigheterna. När man utgår från, som den här myndigheten, att service ska ges på andra sätt riskerar det att servicen inte ges alls. Det som händer är att arbetstillfällen omlokaliseras och att man enbart har personal på mer befolkningstäta orter. Här har, som jag lyfte fram tidigare, Kronofogden ett väldigt högt tak som gör att många delar av landet lämnas efter. Det är naturligtvis helt fel väg att gå.

Fru talman! Att flytta till större städer och lämna mindre orter är så som marknadskrafterna beter sig. Resurserna dras till centrum och lite större städer, eller som i det här fallet till regionstäderna. Det är just här regeringen behöver prioritera och använda politiken som en motkraft och inte lämna de mindre orterna åt sitt öde. Det är den politiska vägen vi vill att finansministern ska ta. Regeringen måste ta sitt ansvar så att de statliga myndigheterna finns närvarande även på mindre orter.

Det här beslutet är både påskyndat och ogenomtänkt, och det går att göra om. Vi säger inte att ni ska detaljstyra en myndighet, men det går att fatta andra beslut om den här myndigheten.

Fru talman! Jag citerar regeringen: ”Det handlar både om statliga jobb och medborgarnas tillgång till service. Regeringen har därför beslutat att ... den statliga servicen i landet ska förbättras.” Det var väl det jag trodde att finansministern skulle stå upp för – att de beslut som regeringen faktiskt fattar också ska följas av dess myndigheter. Det är inte rimligt att hela Hälsingland ska stå utan Kronofogdemyndighetens service.

Finansministern säger också i sitt svar här till oss att hon förutsätter att Kronofogdemyndigheten liksom övriga statliga myndigheter vid beslut om lokalisering av verksamhet tar hänsyn till medborgares och företagares behov av service. På vilket sätt har Kronofogden gjort det, menar statsrådet? Inget samråd har ägt rum med vare sig länsstyrelsen eller kommunen. De anställda fick inte reda på det mer än via ett mejl någon timme innan det offentliggjordes. Har man frågat dem som är beroende av Kronofogdemyndighetens service? Nej.

Det finns många märkligheter i det underlag som det här beslutet har fattats utifrån. Tony Haddou tog upp att det inte ska finnas någon service på orter med mindre än 20 000 invånare. Var kom det från? Är det någon ny riktlinje från regeringen att ingen ort i det här landet med färre än 20 000 invånare ska ha tillgång till statlig service? Eller, som det också står i beslutsunderlaget, att det enbart är orter som har högskola som ska omfattas av myndighetens service – var kom det från? Är det också nytt? Och ska det då vara en högskola som faktiskt har utbildning riktad mot de här myndigheternas verksamhet? Det står det ingenting om i underlaget.

Faktiskt har man i Hudiksvall god tillgång till utbildad personal, låg personalomsättning och lägre kostnader för personal och för hyra, för det är faktiskt dyrare att vara på större orter, och det är också dyrare med längre resvägar.

Kronofogdemyndigheten skriver i sitt underlag att man kan ha det som i Norrbotten. Det är ett lite märkligt påstående att i Hälsingland ska man ha det som i Norrbotten. Det är mycket som är bra i Norrbotten, men jag tycker inte att vi ska skapa längre avstånd än vad vi faktiskt har. Är det rimligt att man ska behöva åka 20–30 mil för att ha tillgång till service? Är det rimligt att ekonomiskt utsatta människor som inte har tillgång till bank-id och inte kan ta del av digitalisering och inte får abonnemang ska vara helt hänvisade till den digitalisering som de inte kan vara en del av? Jag tycker inte det. Jag hade faktiskt förväntat mig en annan inriktning på den nyvalda regeringens beslut.

Ytterligare en sak som jag vill ta upp och som jag tycker är mycket allvarlig är att Kronofogden har lagt munkavle på de anställda. De får inte ta emot besök. Får de ändå ta emot besök på kontoren måste det vara en chef närvarande. När det här beslutet kom under en övergångsregering tänkte jag: Varför tar de det här beslutet? Vi åker väl dit och hör vad som har hänt! Men vi nekades att komma dit. Så agerar inte en myndighet som tar ansvar. Så agerar en rädd myndighet, och det är inte bra för tilliten till den statliga servicen.

Jag hoppas att regeringen kommer att tänka om. Det är väl värt att göra det ibland. Ibland blir det fel. Vi hade en övergångsregering när det här beslutet fattades. En ny regering kan visa på en annan inriktning där man har väldigt många vackra och fina ord och lever upp till dem. Hälsingland behöver faktiskt det.

Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att påpeka att det här alltså inte är regeringens inriktning utan Kronofogdemyndighetens inriktning. Ulla Andersson har många relevanta frågor om Kronofogdemyndighetens inriktning som det är viktigt att det finns möjlighet för riksdagsledamöter att ställa. Jag hoppas att Ulla Andersson eller någon annan företrädare för Vänsterpartiet också ställer dem till Kronofogdemyndigheten.

Självklart är det viktigt att våra folkvalda företrädare här i kammaren har möjlighet att besöka alla myndigheter. Jag utgår från att alla våra myndigheter ser till att vid lämpliga tillfällen, när det finns möjlighet, ordnar besök för alla riksdagsledamöter. Det är viktigt att riksdagsledamöter kan få insyn i myndigheternas verksamheter eftersom man är med och styr över myndigheterna.

Ska regeringen byta inriktning? De beslut som är fattade om de här orterna är som sagt en inriktning som Kronofogdemyndigheten har beslutat om. Regeringen har inte fattat några beslut om att det inte ska finnas myndigheter på orter med färre än 20 000 invånare. Det är självklart ingen riktlinje från regeringen.

Däremot har regeringen fattat beslut på ett övergripande plan om att myndigheter ska flytta verksamhet ut från Stockholm. Kronofogdemyndigheten är en av myndigheterna som har gjort det. De har flyttat 80 tjänster från Stockholmsområdet. Där har Kronofogdemyndigheten följt den inriktning som man har fått från regeringen.

Skulle det vara att detaljstyra eller inte om regeringen skulle gå in och fatta beslut om att Kronofogdemyndigheten skulle lokalisera ut just de här verksamheterna? Ja, det är klart att det skulle vara detaljstyrning. Då tar vi över hela beslutet om exakt var någonstans man kan ha kontor. Och fattar vi de besluten om de här tre kontoren utgår jag från att vi ska fatta beslut om alla kontor på Kronofogdemyndigheten samt alla kontor för alla andra myndigheter. Jag är inte säker på att det vore det bästa sättet att styra statlig förvaltning. Hittills har en överväldigande majoritet i riksdagens kammare också gjort den bedömningen.

Det är viktigt att det finns service i hela landet. Det kan ske genom att man har kontor, det kan ske genom att man har spontanbesök på kontor och det kan ske genom servicekontoren. Om jag har förstått Kronofogden rätt tittar de på möjligheten att delta i servicekontoren. Jag tror att servicekontoren kommer att vara en ny och modern variant av service som staten kommer att kunna ha.

Därutöver finns digital service. Men precis som Ulla Andersson säger finns det inte möjlighet för alla människor att ha digital service. Därutöver finns telefonservice från Kronofogdemyndigheten och andra, och även andra möjligheter.

Det finns alltså andra möjligheter att få service än just genom spontanbesök på myndigheternas kontor. Regeringen har varit tydlig med att vi vill utveckla det genom att bygga ut servicekontorsstrukturen. Det ska finnas möjlighet för ytterligare myndigheter att ansluta sig till den strukturen.

Anf. 43 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Det finns skillnader när det gäller att besöka verksamheter. I exempelvis skatteutskottet har vi möjlighet att besöka Kronofogden och så vidare. Men det är besök som vi har bestämt med Kronofogden.

Det som Ulla tar upp är att vi inte tillåts besöka personalen på nedläggningsshotade kontor. Det är där problemet ligger. Man lägger munkavle på personal, och vi kan inte gå genom deras fack och så vidare. Det är ett stort problem för Kronofogden som jag hoppas att finansministern ser över.

När det kommer till att omlokalisera ute i landet finns det en bred majoritet som är för det. Vi tycker att det är bra. Men att utlokalisera och säga sig arbeta med decentralisering genom att flytta verksamhet till exempelvis Jönköping och säga att Mora är för litet är inte decentralisering om man vill att hela landet ska leva. Som jag sa i mitt första inlägg handlar det om att delar av landet ska leva. Jag undrar fortfarande varför mindre orter inte har de rättigheterna.

Vi hade hellre sett ett land där man kan hålla ihop på riktigt, där man inte tillåter statliga myndigheter att göra dessa skillnader mellan större och mindre orter. Grundläggande samhällsservice ska finnas över hela landet, även på de mindre orterna.

Det finns också ett rättighetsperspektiv i frågan som regeringen missar totalt. Alla ska kunna bo på vilka orter i Sverige de själva önskar. Det rättighetsperspektivet kräver likvärdiga förutsättningar i hela landet, så att man inte tvingas flytta på grund av svek som att arbetstillfällen försvinner eller, som i det här fallet, att det län man bor i lämnas efter.

Jag vill avslutningsvis säga att regeringen bör ta sitt ansvar och förhindra nedläggningen. Regeringen bör i stället gå in med ambitionen om statlig service i hela landet på riktigt utifrån regeringsförklaringen och de ambitioner som finansministern säger sig ha.

Anf. 44 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag kan meddela att utrikesutskottet hade en bra resa till Finland, som jag precis har anlänt från.

Riksdagen är folkets främsta företrädare. Vi är direkt valda av folket och har som uppgift att välja regering och framför allt granska regeringen. I uppdraget ingår att besöka företag och organisationer och såklart även myndigheter som Kronofogden.

Det var därför mycket förvånande för mig när det visade sig vara svårt för mig att få besöka Kronofogden i Arvika. Aldrig under mina år som riksdagsledamot har det varit svårt att få göra ett besök. Det visade sig att Kronofogdens pressavdelning hade bestämt att det inte skulle vara möjligt. Till slut fick jag ändå komma, efter många om och men, och blev hänvisad till besöksrummet där jag fick sitta tillsammans med en mellanchefer och en personalrepresentant.

Politiken har de senaste åren varit tydlig med att statliga jobb ska finnas utanför denna huvudstad. Vi ska se till att staten finns tillgänglig för alla. I Stockholm finns 18 500 för många statliga jobb i förhållande till hur många som bor här. Tittar man på en kvot kan man se att det här finns 1,57 statliga jobb per invånare. I Arvika är motsvarande kvot 0,37. I Hudiksvall är den 0,42 och i Mora 0,45. Det saknas alltså gott om statliga jobb på de orterna i förhållande till hur många som bor där.

I pressmeddelandet som Kronofogden skickade ut skrev generaldirektören att ”flytten ligger i linje med regeringens önskemål att stärka den statliga närvaron utanför Stockholm”. Det blir absurt när man inte ser att man faktiskt centraliserar, från mindre orter till centralorter.

Jag satt med i den parlamentariska landsbygdskommittén som många gånger formulerade den politik som handlar om att hela Sverige ska leva, att politiken och staten ska vara närvarande över hela landet. Ändå går man ifrån det här.

Jag tycker att det är dags för finansministern att agera. Förändringen är inte genomförd. Den sker tidigast om ett och ett halvt år. Jag tycker att finansministern behöver svara på frågan: Ligger det här, som generaldirektören säger, i linje med regeringens politik?

Anf. 45 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! För att Sverige ska hålla ihop är det viktigt med statlig närvaro i hela landet, skriver regeringen. Regeringen vill öka den statliga närvaron runt om i Sverige.

Det är fina och vackra ord, som vi tycker ska styra politiken. Men det handlar också om tilliten till och förtroendet för den statliga servicen och politiken. Uttalar man vackra ord måste de nämligen också innehålla konkret politik. Det är ändå på det sättet man styr. Man styr genom att lägga upp principer, och man styr sina myndigheter genom regleringsbrev och genom att tala om att dessa principer gäller.

Vi tycker att de vackra orden också ska gälla orter som har färre än 20 000 invånare. Vi tycker att det är viktigt att politiken håller vad den lovar. Och vi tycker att det är viktigt att statliga myndigheter fattar sina beslut på underlag som håller för granskning. På det sättet tycker jag inte att det är i fallet med Kronofogdemyndigheten.

Jag hoppas att finansministern, som jag ändå förstår försvarar sina myndigheter, går härifrån och tar en tankerunda till. Jag tror inte att regeringen menar att servicen i hela landet inte ska gälla på mindre orter, eller att den inte ska gälla på orter som inte har högskolor. Det vore en helt ny princip som vi inte har haft här tidigare. Om vi skulle fråga runt tror jag inte att folk ställer upp på det. Man tycker att hela landet ska tillåtas leva och växa.

Jag tycker att det behövs en kronofogdemyndighet i Hälsingland. Man ska inte behöva åka 20–30 mil för att ta del av den servicen. Det finns mycket att jobba med när det gäller att förbättra den statliga servicen. Och jag tycker att det är den vägen vi ska gå. Bra service i hela landet är väl värt att jobba politiskt för. Låt oss göra det!

Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Självklart ska vi inte bara ha statlig service eller statliga jobb på orter med över 20 000 invånare och där det finns en högskola. Det vore helt befängt. Det finns självfallet inga sådana riktlinjer från regeringen. Samtidigt ställer varje myndighet naturligtvis upp egna principer för hur man sköter sin lokalisering. Det är naturligt att de gör så, men det finns absolut inga riktlinjer från regeringen. Jag ser heller ingen utveckling framför mig där så kommer att bli fallet för alla myndigheter, framför allt inte vad gäller service.

Vi bygger ju nu ut servicekontoren. En lång rad nya servicekontor tillkom under slutet av den förra mandatperioden. I januariavtalet är vi tydliga med att vi kommer att gå vidare med att bygga ut dem.

När detta nu finns i en samlad central organisation kommer det att finnas möjligheter för ytterligare myndigheter att ansluta sig. Jag ser framför mig att detta är en verksamhet som kommer att kunna byggas ut när det gäller spontana besök hos servicekontoren.

Det är samtidigt viktigt att säga att väldigt många av de kontakter man i dag har med myndigheter inte kräver ett fysiskt besök. Tillgängligheten till service är bättre än den någonsin har varit. Väldigt mycket av den service som vi behöver få från myndigheterna kan vi sköta 24:7 hemifrån vardagsrumssoffan eller köksbordet via digitala tjänster eller den telefon-service som myndigheterna har. På så sätt har servicen verkligen förbättrats. Självklart finns det dock ibland behov av att göra fysiska besök, och de ska naturligtvis också vara möjliga att göra.

Vi har alltså dels en fråga om service, dels handlar det om arbetstillfällena. En lång rad arbetstillfällen har flyttats ut från Stockholm till andra delar av landet. Kronofogdemyndigheten är en av de myndigheter som har gjort detta. Därigenom har 80 nya arbetstillfällen tillkommit utanför Stockholmsregionen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2018/19:32 om åtgärder för att göra det mer lönsamt för låginkomsttagare att arbeta

Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Mattias Karlsson har frågat mig hur regeringen avser att göra det mer lönsamt för personer med låga inkomster att arbeta.

Låt mig först och främst säga att jag uppskattar interpellantens oro för Sveriges låginkomsttagare. Att utjämna de växande klyftorna är en angelägen samhällsutmaning och var en tydlig prioritering för regeringen under förra mandatperioden. Den prioriteringen gäller fortfarande, något som också uttryckligen framgår av den överenskommelse som regeringspartierna har slutit med Liberalerna och Centerpartiet. Skattesystemet ska bidra i detta, men det är också avgörande att människor kommer ur arbetslöshet och att välfärden fungerar tillfredsställande.

Behovet av en skattereform är något jag har påtalat länge. Vi har valt en tidpunkt när svensk ekonomi står väl rustad. Budgetunderskott har vänts till överskott, sysselsättningsgraden är den högsta på över 25 år och statsskulden är på den lägsta nivån sedan 1970-talet. Denna utveckling är något som regeringen kommer att värna om, även i arbetet med att utforma en ny skattereform. Det kommer att vara ett stort arbete, och hur slutprodukten kan komma att se ut tänker jag naturligtvis inte spekulera i. Jag vill dock understryka att det är otänkbart för regeringen att äventyra välfärdens finansiering.

Att alla – oavsett inkomst – får ta del av sjukvård, äldreomsorg, skola, barnbidrag och mycket annat när de behöver det, är i sig själv kraftigt omfördelande politik. Man kan även konstatera att skattesystemets utformning innebär att låginkomsttagare i dag möter skattesatser som i ett internationellt perspektiv kan betraktas som relativt låga.

När det gäller interpellantens krav på skattesänkningar för lägre inkomster för att kunna acceptera slopad värnsskatt är det ett något överraskande besked. Moderaternas partiledare Ulf Kristersson har vid flera tillfällen understrukit behovet av sänkta marginalskatter. I Moderaternas och Kristdemokraternas ensidiga avsiktsförklaring om vilken politik de skulle föra i regeringsställning, framhölls som en av 16 prioriterade punkter ”fokus på sänkta marginalskatter och avskaffande av värnsskatten”. Däremot nämns varken minskade klyftor eller sänkta skatter för låginkomsttagare i avsiktsförklaringen.

I denna diskussion vill jag understryka att det inte främst är skillnader i arbetsinkomst som ligger bakom de växande klyftorna i samhället. Mellan 1995 och 2016 ökade den genomsnittliga kapitalinkomsten med närmare 500 procent, medan arbetsinkomsternas utveckling var betydligt mer blygsam. Kapitalinkomsterna har dessutom blivit mer ojämnt fördelade, där en mycket stor andel tillfaller en liten grupp människor. Den som säger sig vilja minska klyftorna i samhället har därför anledning att fundera över fler aspekter än bara marginalskatten på arbete.

En annan viktig åtgärd för att öka jämlikheten i samhället är att människor faktiskt betalar den skatt de ska. Vi är många som har upprörts över de senaste årens rapporter om hur Sverige årligen förlorar miljardbelopp på grund av skatteflykt. Det är pengar som kan användas för att finansiera sjukvård och skolor samt skapa jobb och tillväxt. Regeringen avser därför att skärpa insatserna mot skatteundandragande och skatteflykt.

Anf. 48 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för svaret. Den fråga som jag önskade svar på handlade om huruvida finansministern avser att göra det mer lönsamt för personer med låga inkomster att arbeta. Jag hade hoppats att finansministern skulle svara ja på frågan och visat på en förståelse för att det är fel prioriterat att ensidigt sänka skatten för dem med höga inkomster i ett läge där stora grupper står utanför arbetsmarknaden och konjunkturen väntas vända nedåt.

Vi vet att det framför allt är sänkt skatt på lägre inkomster som leder till ökad sysselsättning. Det finns en underliggande utveckling mot ökade klyftor i ekonomin. Frågan är om man bedriver en politik som förstärker eller en politik som motverkar detta. En sänkning av värnsskatten innan man har funderat på hur man ska göra så att vanliga löntagare och LO-medlemmar också får behålla mer i plånboken är en dålig politik. En utfasning av värnsskatten behöver kombineras med åtgärder så att skattelättnader inte enbart kommer höginkomsttagare till del.

Finansministern anför i sitt interpellationssvar följande: ”Att utjämna de växande klyftorna är en angelägen samhällsutmaning och var en tydlig prioritering för regeringen under förra mandatperioden. Den prioriteringen gäller fortfarande, något som också uttryckligen framgår av den överenskommelse som regeringspartierna har slutit med Liberalerna och Centerpartiet.”

Hur tycker finansministern att arbetet med att utjämna de växande klyftorna har gått? Enligt SCB har inkomstskillnaderna i Sverige vuxit till de största på flera decennier. Tittar man på det så kallade Gini-indexet, som bygger på hushållens samtliga inkomster efter skatt och transfereringar,

ser man att trenden är tydlig och uppåtgående. Man har i Sverige systematiskt mätt Gini-koefficienten sedan 1970-talet. Efter drygt en mandatperiod med Magdalena Andersson som finansminister har vi uppnått den högsta noteringen sedan mätningen startade.

Är finansministern nöjd med resultatet av regeringens prioriterade arbete?

Prot. 2018/19:59

5 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! När jag för fyra år sedan tog över som finansminister ärvde jag ett mycket stort budgetunderskott som Mattias Karlssons parti Moderaterna lämnade efter sig. Det innebar att vi under den första delen av förra mandatperioden tvingades lägga vår tid och kraft på att få ordning och reda i statsfinanserna. Reformutrymmet var väldigt begränsat på grund av att ni på ett ofinansierat sätt hade valt att sänka skatten, vilket skapade dessa mycket stora hål i statsfinanserna.

Vid slutet av mandatperioden fanns bättre utrymme att genomföra förstärkningar, och det gjorde vi också. De hade en mycket bra fördelningspolitisk profil. Tittar man på den politik som regeringen lade fram under förra mandatperioden ser man att det var en klockren fördelningspolitisk profil, i varje fall om man är socialdemokrat.

Fördelningsprofilen i den budgetmotion som gick igenom i riksdagen och som Mattias Karlssons parti stod bakom är däremot en helt annan, faktiskt motsatt. Det är en budget som ger mest till dem som tjänar mest, vilket är tvärtemot den politik som vi i Socialdemokraterna och Miljöpartiet förde under den förra mandatperioden.

Moderaternas politik är en politik som gynnar dem som har de högsta inkomsterna. Om detta råder det inget tvivel efter de åtta åren med borgerlig regering. Men vi behöver inte blicka så långt tillbaka; det är bara att titta på den budgetmotion som Moderaterna lade fram under hösten. Där finns en tydlig fördelningsprofil med mest till dem som tjänar mest. Det är tvärtemot den politik vi förde, där vi gav mest till dem som tjänar minst.

Att Moderaterna är ett parti för de rika och att vi socialdemokrater står upp för folkflertalet blir oerhört tydligt när man tittar på den ekonomiska politik som har förts i praktiken.

Anf. 50 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag drar mig till minnes förra året då finansministern under hela valrörelsen försökte göra gällande att Moderaterna ensidigt sänkte skatterna för de rika, vilket i sig var gravt missvisande. En anledning till att alliansregeringen fick så brett stöd under åtta år var just att skattesänkningarna främst gick till låg- och medelinkomsttagarna och därför uppfattades som rättvisa.

Finansministern kan i alla fall glädja sig åt att riksdagen biföll M-KD-budgeten för 2019, som innehöll en förstärkning av jobbskatteavdraget med 10 miljarder med särskilt fokus på låga inkomster. Om inte den budgeten vunnit bifall hade med denna regering inkomstklyftorna ökat i högre takt.

Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Om vi tittar på den budget som gick igenom ser vi att de mesta pengarna går till dem med de högsta inkomsterna. Det är fakta. Det

är bara att titta på ett diagram över hur pengarna har fördelats mellan de olika inkomstgrupperna; de mesta pengarna går till dem med de högsta inkomsterna. Såklart! Det är moderat politik. Det är därför ni är i politiken. Ni vill ge mer till dem som redan har. Det är inpräntat i Moderaternas DNA.

Vi socialdemokrater står för en politik som utjämnar klyftorna. Det är helt korrekt att vi har fått kompromissa i januariavtalet. Jag gick inte till val på att avskaffa värnskatten, men det var en eftergift vi fick göra i förhandlingarna för att Sverige skulle få en regering. Vi tyckte att det var bättre än att ha en M-KD-regering med stöd av SD, som för övrigt var något som Ulf Kristersson sa i valrörelsen att han aldrig skulle gå fram med.

Anf. 52 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! I min interpellation säger jag att det vore bra om värnskat-ten avskaffas under mandatperioden. Jag tror att det finns goda ekonomis-ka argument för att man ska fasa ut värnskat-ten.

Problemet jag vill belysa i interpellationen är följderna av att januari-överenskommelsen slår mot vanliga löntagare. Regeringen avser också, enligt överenskommelsen, att genomföra en grön skatteväxling på 15 mil-jarder kronor, som innebär sänkt skatt på arbete och höjd skatt på sådant som är dåligt för miljö och klimat.

Eftersom finansministern och regeringen inte har sagt vilka skatter som ska höjas finns anledning till oro för att fördelningsprofilen även här slår snett. Det kan inte vara så att vanliga löntagare ska betala för avskaffad värnsskatt och höjd bensin- och dieselskatt. Det vore inte rättvist mot alla dem som framför allt bor i glesbygden och varje dag måste ta bilen till jobbet, till dagis, till affären, ja överallt.

Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Här håller jag helt med Mattias Karlsson. Att finansiera en avskaffad värnsskatt med att låta bensinskatten höjas vore en helt orimlig politik. De som tjänar på värnsskatten är människor som bor i våra stor-stadsregioner. Även om de kör mycket bil och därför skulle betala mycket av bensinskattehöjningen finns där faktiskt alternativ. Man kan välja att sätta sig på bussen, tunnelbanan, tåget eller pendeltåget – till skillnad från människor ute i glesbygden.

I glesbygden bor färre med höga inkomster, men människorna har inte möjlighet att välja alternativ i form av kollektivtrafik. Därför är det över huvud taget inte aktuellt för regeringen att finansiera avskaffad värnsskatt med en höjd bensinskatt. Det kommer inte att vara en del av den gröna skatteväxlingen.

När vi ska genomföra den gröna skatteväxlingen ska vi naturligtvis titta så att det blir en rimlig fördelningsprofil på det samlade paketet. Det är en oerhört viktig fråga för oss. Samhället behöver ställas om. Samhället måste bli mer klimatsmart.

Vi kan inte gå vidare på den väg som fanns i Moderaternas, Kristde-mokraternas och Sverigedemokraternas budget, där man genomförde en stor slakt på miljöinvesteringarna. Vi måste se till att ställa om klimatet. Barn skolstrejkar just för att vi ska göra detta. Då måste vi hitta en väg där alla medborgare har möjlighet att vara med i omställningen, och det måste

ske med stor omsorg eftersom levnadsförutsättningarna ser olika ut i olika delar av landet.

En sak är tydlig. Om detta ska göras är det den här regeringen vi behöver. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna visade tydligt att de är partier som saknar miljöprofil, och de genomförde en slakt på miljöbudgeten. Så omodernt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:59

5 mars

*Svar på
interpellationer*

§ 16 Svar på interpellation 2018/19:34 om finansiering av planerade reformer

Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Mattias Karlsson har frågat mig hur jag ska finansiera regeringens planerade reformer.

Tre gånger av tre möjliga har borgerliga regeringar lämnat stora underskott efter sig, som socialdemokratiska finansministrar sedan har fått städa upp. År 2014 ärvde vi ett underskott på runt 60 miljarder av den föregående regeringen. Underskottet förklarades av stora ofinansierade skattesänkningar med en tydlig fördelningsprofil mot personer med höga inkomster.

Detta underskott har vi sedan vänt till ett stort överskott. Vi har betalat av på statsskulden, som är på sin lägsta nivå sedan 1977. Det har vi kunnat göra eftersom vi alltid sätter stabila och långsiktigt hållbara offentliga finanser före stora ofinansierade skattesänkningar.

Vi anser att man bör vara noggrann vid avdömningen av vilket ekonomiskt utrymme som finns för nya reformer. Full beredskap ska även finnas för att hantera en situation där konjunkturen vänder. Den första punkten i januariavtalet är att överenskomma om det finanspolitiska ramverket ska värnas.

Anf. 55 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för svaren, även om de tyvärr inte har besvarat de frågor jag har ställt.

Den överenskommelse som har träffats mellan regeringen och dess stödpartier Centerpartiet och Liberalerna innehåller reformer i storleksordningen 60–65 miljarder kronor. Då har jag inte räknat med höghastighets-tåg och Norrbotniabanan.

Förslagen om familjedagar och friår kommer naturligtvis också att urholka arbetslinjen. Samtidigt ingår exempelvis inte satsningar på lag och ordning i den lista på reformer som man har kommit överens om. Det är alltså rimligt att anta att kostnaderna för den politik man vill bedriva blir större. Detta sker i ett läge där det finns överhängande risk att vi går in i en lågkonjunktur under mandatperioden.

Vänsterpartiet har också enligt egen utsago skaffat sig inflytande över den politik som inte ingår i överenskommelsen. Det i sig känns inte lugnande ur ett finansiellt stabilitetsperspektiv.

Jag delar fullt ut finansministerns syn att man måste vara noggrann vid avdömmningen av vilket ekonomiskt utrymme som finns för nya reformer. Problemet är att januariöverenskommelsen har tagit i anspråk stora delar av det kvarvarande reformutrymmet för mandatperioden.

Farhågorna kvarstår: Finansministern har misslyckats med att använda högkonjunkturen till att förbereda statens finanser för en nedgång i konjunkturen. Vad tyder på att finansministern skulle lyckas med att ta tag i problemen i en lågkonjunktur?

Anf. 56 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det där var en något märklig verklighetsbeskrivning av en finansminister som har sett till att vi nu har den lägsta statsskulden sedan 1977. Det är ett faktum att vi nu har uttraderat borgerliga regeringars avtryck på statsfinanserna efter andra världskriget.

Varje gång Sverige har en borgerlig regering lämnar den efter sig ett stort underskott. Det har skett tre gånger av tre möjliga i modern tid. Varje gång har sedan socialdemokratiska finansministrar skapat ordning och reda igen. Så även den här gången. Nu har vi den lägsta statsskulden sedan 1977. Det är tack vare att vi hade ordning och reda i statsfinanserna under den förra mandatperioden. Jag kommer naturligtvis att fortsätta min och mina företrädares tradition att se till att ha ordning och reda, vilket skiljer sig från moderaters praktik när man har styrt statsfinanserna eftersom man då har lämnat efter sig stora underskott.

Anf. 57 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Att goda ekonomiska tider ska användas för att förbereda för sämre tider är en bärande princip för en ansvarsfull finanspolitik. Tyvärr gör nuvarande regering ett kraftigt avsteg från denna princip.

Sverige sparar i dag avsevärt mindre än under någon av de senaste högkonjunkturerna, vilket gör att vi står sämre rustade när nästa lågkonjunktur kommer. Finansministerns expansiva budgetar under de senaste årens högkonjunktur bryter därmed mot tumregeln om att finanspolitiken ska gjuta olja på såväl hög- som lågkonjunktur.

Under alliansåren, i en brinnande finanskris, ökade skatteintäkterna eftersom fler kom i jobb. Dessutom stärktes välfärden. Hur var detta möjligt? Jo, det berodde naturligtvis på att man under högkonjunkturen som föregick finanskrisen hade bedrivit en stram finanspolitik som hade skapat starka statsfinanser, vilket gjorde att man kunde gasa på med mer expansiv politik som gjorde att Sverige klarade lågkonjunkturen långt mycket bättre än övriga länder i Europa.

Jag är övertygad om att finansministern gör ett historiskt misstag då hon har valt att elda på högkonjunkturen med en expansiv finanspolitik i stället för att stärka statens finanser och genomföra de strukturella reformer som hade varit nödvändiga för att klara nästa lågkonjunktur.

Finansministern får gärna rätta mig om jag har fel, men det finns väl ingen svensk finansminister de senaste 30 åren som sparat mindre i en högkonjunktur än vad Magdalena Andersson har gjort?

Anf. 58 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är en mycket intressant historieskrivning vi hör från Mattias Karlsson.

Låt mig bara påminna om hur läget såg ut för fyra och ett halvt år sedan, när vi klev in i Regeringskansliet igen. Då hade Moderaterna under åtta år styrt på Finansdepartementet, och man lämnade efter sig det största budgetunderskottet sedan budgetsaneringen. Nu talar Mattias Karlsson om ”brinnande finanskris”, men jag kan berätta för Mattias Karlsson att 2014 var det ingen brinnande finanskris. Ändå var det 60 miljarder i budgetunderskott – 1 procents strukturellt underskott i statsfinanserna i stället för 1 procents överskott, som man borde ha haft. Det var någonting som vi var tvungna att ta tag i, men det var inte bara det.

Hur såg resultatet ut på arbetsmarknaden? Jo, det var högre arbetslöshet, högre ungdomsarbetslöshet och högre långtidsarbetslöshet. Vi var tvungna att genomföra viktiga reformer på arbetsmarknaden för att människor åter skulle komma i arbete.

Hur såg resultatet ut i välfärden? Jo, antalet tusen sysselsatta i kommunfinansierad sysselsättning hade minskat dramatiskt under dessa åtta år eftersom man hade prioriterat skattesänkningar – mest för dem som tjänar mest – i stället för att satsa på välfärden.

Det är bokslutet för åtta år av moderater på Finansdepartementet.

Hur ser det ut nu, efter fyra år, när vi socialdemokrater har styrt tillsammans med Miljöpartiet? Jo, nu har vi den lägsta statskulden sedan 1977. Vi har skapat ordning och reda i statsfinanserna och har ett överskott i statsfinanserna. Vi får se hur mycket av detta som Moderaterna har tagit i anspråk och hur det ser ut efter de omfattande skattesänkningarna i den budget som gick igenom. Men vi har den högsta sysselsättningsgraden på 25 år. Ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten har sjunkit. Tiden för nyanlända att etableras på arbetsmarknaden har halverats, och antalet anställa i kommunfinansierad sysselsättning – alltså våra välfärdsverksamheter – har ökat radikalt under dessa fyra år tack vare att vi har satsat 35 miljarder på detta. Det är resultatet av vår politik.

Sedan har svenska folket kunnat ställa dessa alternativ mot varandra. Det är tydligt att det finns ett parti som står upp för ordning och reda i statsfinanserna, för välfärden och för att fler människor ska komma ut i arbete, och det är Socialdemokraterna.

Anf. 59 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Man kan slutligen konstatera att Finanspolitiska rådet under många år nu har varnat för att finanspolitiken är alldeles för expansiv. Sverige mjuklandar sällan i lågkonjunkturer. Därför behöver vi ekonomiska skyddsvallar, och de skulle behöva vara större än de är i dag.

Att finansministern så kapitalt misslyckas med att bedriva en ansvarsfull finanspolitik kommer att innebära att Sverige står sämre rustat för en svår inbromsning i ekonomin. Det är oklart vilka principer som styr finanspolitiken för närvarande, och det förskräcker.

Anf. 60 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det måste nästan vara ett uttryck för ett visst sinne för humor att Mattias Karlsson säger att jag borde bygga större skyddsvallar, när

*Svar på
interpellationer*

han just har röstat igenom en budget här i riksdagen med mycket omfattande skattesänkningar på 20 miljarder kronor där man tar i anspråk hela det reformutrymme som finns och eventuellt mer därtill. Det återstår att se hur siffrorna kommer att se ut. Men några skyddsvallar har Mattias Karlsson inte byggt med de beslut som han har varit med och fattat i riksdagen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2018/19:37 om taket för uppskov med reavinstskatt

Anf. 61 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Larry Söder har frågat mig om jag avser att permanenta det slopade taket för uppskov med kapitalvinstbeskattning.

Taket för uppskovsbelopp vid försäljning av privatbostäder är tillfälligt slopat för försäljningar som genomförs under perioden 21 juni 2016–30 juni 2020. Syftet med åtgärden är att bidra till en ökad rörlighet på bostads- och arbetsmarknaden och ett effektivare utnyttjande av bostadsbeståndet.

Bostadsmarknaden behöver reformeras så att fler människors behov kan mötas, reglerna förenklas och konkurrensen öka. Regeringen gör flera saker för att uppnå detta.

Frågor om skatter hanteras inom ramen för den ordinarie budgetprocessen. Jag vill inte föregripa det arbetet.

Anf. 62 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Bakgrunden till min fråga är att vi i dag har en bostadsmarknad som inte fungerar. Det är alltför många som står utan bostad eller som inte kan flytta hemifrån eller till det boende som de faktiskt har behov av. Orsakerna till situationen kan vi diskutera, men två faktorer är uppenbara.

Den första är att det byggs alldeles för få bostäder i Sverige. Enligt prognoser är vi nere på ungefär hälften av det antal nya bostäder som vi skulle behöva. Vi är nere på ungefär 40 000 och skulle behöva ungefär 70 000 nya bostäder per år.

En effekt av detta är att människor inte kan flytta till ändamålsenliga bostäder eller till sin första egna bostad. En familj som behöver större utrymme när den växer har svårt att få lån med dagens regler.

En annan effekt som jag tycker är problematisk är att antalet sociala kontrakt minskar samtidigt som behovet av dessa ökar markant. Gruppen som behöver sociala kontrakt har sedan 2015 fördubblats, vill jag säga. Det är en fråga som vi kan diskutera vid ett annat tillfälle, men det är ett tydligt problem på dagens bostadsmarknad.

Den andra uppenbara faktorn är att flyttskatterna tillsammans med kreditrestriktionerna gör att människor blir fast i den bostad de har eller över huvud taget inte kan köpa en bostad. Detta är mest problematiskt för de ungdomar som vill ta sig in på en ny arbetsmarknad eller en ny bostadsmarknad.

Regeringen adresserar ett av dessa problem genom att ta bort taket för uppskovsbeloppet till juni 2020. Detta gör det enligt mitt sätt att se det möjligt med större rörlighet på bostadsmarknaden, om än i mindre skala. För att få större rörlighet måste vi ta tag i problematiken med kreditrestriktionerna i ett större perspektiv.

I januariöverenskommelsen har man kommit överens om att ta bort räntan på uppskovet. Jag tror att det i grunden är en bra idé, men bara om det görs tillsammans med ett permanent borttagande av taket för uppskovsbeloppet. Dessa två delar bör jobba ihop och kan tillsammans skapa bättre rörlighet på bostadsmarknaden.

Rörlighet på bostadsmarknaden är den faktor som kan skapa en fungerande men även ändamålsenlig bostadsmarknad, vilket i sin tur kan skapa fler bostäder. Vi måste tillsammans med nya bostäder skapa möjlighet att utifrån sina behov flytta till den bostad som passar en själv.

Ministern skriver själv i sitt svar att åtgärden att ta bort taket för uppskovsbeloppet syftar till att öka rörligheten på bostads- och arbetsmarknaden. Den bilden delar jag givetvis. Men jag har två följdfrågor. Tror ministern att dessa två delar, borttagandet av taket och uppskovsräntan, kan jobba tillsammans och därmed öka rörligheten? Kan ministern ge en liten öppning för att dessa två reformer kan få bli permanenta och arbeta tillsammans i ett längre perspektiv?

Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Alldeles för många människor i Sverige har inte möjlighet att flytta till en egen bostad. Alltför många tvingas bo kvar hemma längre, bo väldigt trångt eller flytta runt bland många och korta osäkra kontrakt. Detta är inte en rimlig situation.

Vi har en bostadsbrist, och det innebär att vi behöver bygga fler bostäder. Därför införde den förra regeringen ett investeringsstöd, just för att det skulle byggas fler bostäder. Syftet var också att det skulle byggas bostäder som människor med normala inkomster har råd att hyra. För den som vill ta del av stödet finns därför tydliga krav på hur hög hyran får vara.

Detta är ett viktigt instrument för att fler människor ska kunna flytta. Tusentals bostäder byggs nu runt om i hela landet tack vare stödet. Tyvärr vill Kristdemokraterna avveckla det i den budgetreservation man röstade igenom. Stödet gör det möjligt för människor som i dag inte har någon bostad att få en. Där verkar omsorgen från Kristdemokraterna vara begränsad.

För människor som redan har bostad är det naturligtvis också viktigt att kunna byta bostad om man har ett nytt behov. Kristdemokraterna var med och införde den uppskovsränta som finns i dag. Jag minns särskilt hur den tidigare partiledaren Göran Hägglund i samband med valet 2006 stod i tv och sa att det var bättre att betala skatten när man hade pengarna i näven, alltså när man skulle flytta, än medan man bodde i bostaden. Att uppskovsräntan skulle införas var, som jag förstår det, ett krav från Kristdemokraterna. Larry Söder kan möjligen reflektera lite kring hur Kristdemokraternas resa har sett ut i just den frågan under det senaste decenniet.

Anf. 64 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag vill hävda att den januariöverenskommelse som nu finns är ganska tunn när det gäller att klara av obalanser på bostadsmarknaden. Den ger inte så många lösningar, och vi är nog alla medvetna om att fler åtgärder behövs.

I januariöverenskommelsen öppnar regeringen för att återinföra investeringsstödet, om än i annan form. I M-KD-budgeten fanns avsikten att avveckla detta, precis som ministern sa. Däremot håller jag inte med ministern om att stödet ledde till att det skapades fler bostäder. Möjligtvis blev det fler hyresbostäder, men man kan nog inte se att det totala antalet bostäder ökade.

Nu känns det som att de som ansökte i slutet av perioden men inte fick svar före årsskiftet har hamnat mitt emellan. Det tror jag inte är denna regerings vilja, och jag tror inte heller att det var viljan i M-KD-budgeten.

Eftersom ministern är för att investeringsstödet ska komma tillbaka i någon form är min fråga: Har ministern något besked att ge dem som har gjort ansökan men inte fått besked? Kommer det någon övergångsregel för dem, eller är tanken att allt börjar om på ny kula när det nya investeringsstödet kommer? Eftersom ministern vurmade så för investeringsstödet tror jag nog att det kan göras lättnader för dem som förväntar sig det.

Jag vill dock återgå till finansieringen av bostadsmarknaden och uppskovsräntan, som interpellationen handlar om. Vad är ministerns syfte med att ta bort uppskovsräntan? Varför är just den prioriterad? Ser inte ministern problem med att å ena sidan ta bort räntan och å andra sidan återinföra det tak som minskar utrymmet för dem som har mindre kapital? För mig blir detta två åtgärder som motverkar varandra.

Jag talade om att finansieringen av bostäder är ett av de största problemen i dag, både ur privatekonomisk synpunkt och ur bolagens synpunkt. Kan inte privatpersonen teckna sig för en bostadsrätt i god tid innan den är klar så kan inte bolagen i dag bygga bostadsrätter på grund av ökade krav för att få låna.

Ett exempel: I dag ska ett hushåll klara av KALP-kalkylerna, vilket innebär en ränta på 7–8 procent. Man ska också kunna amortera 1–3 procent av lånen per år. Dessutom ska man kunna betala 15 procent i handpenning. För ett hushåll i Stockholm som ska köpa en lägenhet för 3 miljoner kronor innebär det att banken måste testa hushållet för en bostadsutgift på 18 500 kronor. Den faktiska kostnaden är 8 500 kronor. Det är alltså en skillnad på 10 000 kronor i månaden, och det måste man klara av för att få låna. Därutöver måste man ha en halv miljon kronor i eget kapital, eller låna upp det på annat sätt.

Detta exempel visar hur reglering på reglering har lagts på, utan att någon hänsyn har tagits till helheten. Eftersom vi redan hade ett amorteringskrav i grunden hade frågan om varför det skulle förstärkas med ännu ett varit relevant.

Jag är inte ute efter vem som har gjort eller sagt vad. Men jag skulle vilja att vi kom fram till den gemensamma stånpunkten att just detta är den enskilt största fråga vi måste lösa på bostadsmarknaden i dag. Det skulle behövas bostadspolitiska samtal mellan alla partier för att få en bredare lösning.

Mina frågor blir därför: Blir det några övergångsregler för dem som ansökt men inte fått svar när det gäller investeringsstödet? Kan ministern

tänka sig en bredare diskussion med alla partier om hur vi kan öka rörligheten på bostadsmarknaden utifrån den diskussion vi har i dag?

Prot. 2018/19:59
5 mars

Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vi arbetar just nu med investeringsstödet, och det kommer att komma besked så fort beredningen är färdig. Jag hoppas naturligtvis att det ska gå så snabbt som möjligt, för jag vet att det, precis som Larry Söder tar upp, finns många bolag som väntar på besked.

Det är också intressant att Kristdemokraterna nu vill ha breda samtal kring bostäder och bostadspolitiken. Jag kan bara påminna om att Kristdemokraterna var ett av de partier som hoppade av de samtal som regeringen bjöd in till under förra mandatperioden. Kristdemokraterna har alltså själva valt att avsluta de samtalen.

Jag ska säga något om det som interpellationen handlar om, nämligen det tillfälliga slopandet av taket för uppskov. Det fanns en särskild tanke med den borte gränsen för det slopandet, nämligen att det just nu råder en väldigt stor bostadsbrist. Detta kan påverka många äldre, och det finns därför just nu ett fönster för de äldre. För den som tänker sig att flytta till en mindre bostad är det bra om de besluten fattas här och nu så att man får upp rotationen på bostadsmarknaden. Det var bland annat därför vi satte en borte tidsgräns för detta – för att försöka få ruljans här och nu.

Anf. 66 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna är alltid beredda att diskutera. Om man sedan kommer fram till en lösning när man diskuterar är en helt annan sak. Jag tror att bostadsbristen i Sverige kräver att vi faktiskt vågar diskutera och bryta åsikter mot varandra.

Det är glädjande att höra att diskussionen kring investeringsstödet och dess utformning är på gång och att de som väntar på att få veta hur detta ska hanteras framgent kan få besked ganska snart.

Jag tror också att bostadsbristen kommer att vara lika stor i juni 2020 som den är nu. Jag tror därför att det tillfälliga slopandet av taket för uppskovsbeloppet är intressant att ha kvar. Jag tror fortfarande att dessa två delar kan jobba med varandra för att det ska bli så bra som möjligt.

Jag tycker ändå att vi kan komma fram till att ministern och jag har ungefär samma syn, det vill säga att vi ser samma problematik. Jag tror att vi på många sätt ska kunna mötas och hitta lösningar, men i denna debatt tror jag att ministern har en läxa att göra innan vi kommer närmare.

Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka för interpellationen! Detta är oerhört viktiga frågor. Vi behöver få en bättre fungerande bostadsmarknad. Betydligt fler människor än i dag måste få möjlighet att ha en bostad som passar deras behov. Det handlar bland annat om att äldre ska få möjlighet att flytta till en lägenhet som är anpassad efter deras behov. Det behöver byggas fler äldreboenden och trygghetsboenden men också andra former av boenden för våra äldre. Vi måste också se till att våra ungdomar får möjlighet att flytta hemifrån och att människor kan flytta dit där det finns jobb.

Därför behöver det byggas mer bostäder runt om i hela landet. Det behöver också byggas fler bostäder som människor har råd att bo i. Därför kan jag bara beklaga att Kristdemokraterna är ett av de partier som inte vill

Svar på
interpellationer

ha det investeringsstöd som i dag möjliggör att tusentals bostäder byggs just i syfte att de ska ha hyror som passar för människor med mer normala inkomster. Det är bara att beklaga detta. Det är något som i dag gör det möjligt för många att flytta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2018/19:56 om sysselsättningseffekter av januariöverenskommelsen

Anf. 68 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Niklas Wykman har frågat mig om sysselsättningseffekterna av januariöverenskommelsen och hur jag avser att öka drivkrafterna till arbete för dem som står utan jobb. Han har även frågat efter min bedömning av hur januariöverenskommelsen kommer att påverka det offentliga sparandet jämfört med prognoserna i budgetpropositionen för 2019.

Jobb och sysselsättning är prioriterade områden i januariavtalet. Ett jobb är den viktigaste förutsättningen för egen försörjning och, för utrikes födda, etablering i det svenska samhället. Det ska finnas goda drivkrafter till arbete och goda möjligheter att få stöd för den som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. I januariavtalet finns en lång rad förslag för ökad sysselsättning, till exempel integrationsår, kunskapslyft, etableringsjobb och ytterligare 20 välfärds miljarder till kommuner och landsting. I samband med budgetpropositionerna kommer vi i vanlig ordning att göra en samlad bedömning av förslagets effekt på sysselsättningen.

Överenskommelsen om det finanspolitiska ramverket ligger fast, och regeringen har visat att ramverket följs. Vi avser att genomföra januariavtalet inom de ramar som ekonomin och ramverket ger, vilket också framgår av överenskommelsen. När de enskilda förslagen sedermera läggs fram i en proposition kommer deras offentligfinansiella effekter att redovisas i vanlig ordning.

Anf. 69 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret! Det råder ingen tvekan om att Magdalena Andersson är en av socialdemokratins och kanske Sveriges mest slipade partitaktiker. Det har ju inte minst visat sig mot bakgrund av den utveckling vi har fått i svensk politik, där socialdemokratien efter idoga försök att få ut Centerpartiet ur riksdagen vid tidigare val har haft som huvudambition att den tidigare Alliansen skulle spricka. Man ville upprepa det man gjorde på 1990-talet, då man lyckades binda Centerpartiet till vänsterblocket i svensk politik. Nu har Magdalena Andersson upprepat den bedriften, och Centerpartiet är tillbaka på vänstersidan i svensk politik i och med den januariöverenskommelse som har ingåtts mellan partierna.

Magdalena Andersson har alltså varit väldigt framgångsrik som partitaktiker. Frågan är dock om Magdalena Andersson med januariöverenskommelsen är framgångsrik som finansminister med ansvar för Sverige. Därför har jag ställt denna interpellation, där jag har försökt bringa klarhet i hur finansministern ser på effekterna av den politik som har avtalats fram

mellan de vänsterpartier som nu utgör regeringsunderlag i kammaren. Där finns inget svar från Magdalena Andersson, utan svaret är helt enkelt: Det får vi återkomma till.

För den som lyssnar på den politiska debatten och försöker sätta sig in i hur Sverige just nu sköts är detta, skulle jag vilja säga, ett oroväckande och kanske också förvånande svar. Det finns en bred och mycket legitim förväntan bland Sveriges medborgare på att politikerna faktiskt ska veta vad de sysslar med och ha en uppfattning om vad det de gör ska leda till. Här har vi nu en finansminister som svarar att det får vi återkomma till.

Detta är oroväckande, inte minst en dag som denna som är mörk för finansministrar i alla länder. Statistiska centralbyrån har presenterat siffror om att var fjärde kommun – det är i kommunerna som välfärdsfinansieringen sker – har gått back under 2018. SCB har också presenterat siffror på att orderingången i svenska företag minskat kraftigt under januari månad. Det vill säga att vi redan nu har problem att finansiera välfärdsåtagandet med den högkonjunktur som har rått och i viss mån fortfarande råder.

Nu pekar siffrorna nedåt i konjunkturen; detta i ett läge där var fjärde kommun redan har gått back. Det verkar alltså svårt att tro att finansministern ska reda ut de samlade offentliga finanserna på ett bra sätt framöver. Redan under föregående år kom stark kritik från till exempel Konjunkturinstitutet om att budgeten var kraftigt expansiv i fel läge.

Var fjärde kommun går back. Nu möts finansministern av nedåtgående siffror för industrin, och det är oklart hur Sverige ska finansiera sitt välfärdsåtagande framöver.

Fru talman! I grunden går det bara att få till en stark offentlig ekonomi genom en stark sysselsättningsutveckling. Det är kring jobben frågan i denna interpellation i grunden kretsar. Regeringen hade ju som ambition att Sverige skulle ha Europas lägsta arbetslöshet.

När Magdalena Andersson tillträdde var vi 12:e bäst. I dag är vi 19:e bäst. Magdalena Andersson är sämst i EU på jobben. Inget annat land har tappat så mycket när det kommer till jobben och arbetslösheten som Sverige. Detta är mycket oroväckande för de offentliga finanserna.

Anf. 70 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Man skulle också kunna säga att Magdalena Andersson är bäst på jobben i Europa eftersom vi har den högsta sysselsättningsgrad som någonsin har uppmätts i ett EU-land. Vi har också den lägsta andelen invånare som lever på transfereringar och bidrag sedan 1980-talet. Vi har för övrigt också den lägsta statsskulden sedan 1977. Därmed är också borgerliga regeringars avtryck på statsskulden äntligen utraderade. Svensk historia visar ju ett tydligt mönster: Borgerliga regeringar lämnar efter sig stora underskott i statsfinanserna, sedan kommer socialdemokratiska finansministrar och städar upp. Detta har skett tre gånger av tre möjliga i modern svensk ekonomisk-politisk historia.

Januariavtalet är ett omfattande program som inbegriper många olika frågor. Vår bedömning är att avtalet rymmer under det reformutrymme som finns under mandatperioden. Det är också Finanspolitiska rådets ordförandes bedömning att det gör det. Men i varje budget som vi går fram med kommer vi naturligtvis att säkerställa att de reformer som vi genomför också ligger i linje med det finanspolitiska ramverk som vi har kommit överens om i riksdagen. Naturligtvis ska vi följa ramverket. Det återstår

förstås att se om den moderata och kristdemokratiska budgetmotionen också håller sig inom ramverket.

Självklart kommer jag att fortsätta på samma sätt som under de senaste fyra åren, nämligen att se till att vi har ordning och reda i statsfinanserna och att sysselsättningen stiger.

Anf. 71 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! När Magdalena Andersson tillträdde som finansminister var Sverige 12:e bäst i Europa på jobben. Nu är hon fortfarande finansminister, men Sverige är bara 19:e bäst på jobben. Det är svårt att förstå hur Magdalena Andersson kan se det som en framgång att Sverige under hennes tid som finansminister har tappat sju placeringar i Europa när det kommer till jobben. Hur kan det vara en framgång att Sverige har tappat sju placeringar i EU när det kommer till jobben?

Låt mig ställa en rak fråga till dig, Magdalena Andersson. Sverige är ett stort land med stora avstånd där vi är beroende av att jobben ska växa till i hela landet, så att hela Sverige kan leva. Men hur ska Magdalena Andersson få jobben att bli fler runt om i landet när man gör det svårare och svårare att få ihop livet, företagandet och jobben utanför storstäderna? Hur ska jobben bli fler hemma i Kalmar, som jag kommer ifrån, i Kalix eller i Växjö när bensinskatterna ska höjas, när vi ska ha höga skatter på att flyga och när vi ska införa kilometerskatter?

Hur ska jobben kunna växa till runt om i Sverige när finansministern så tydligt säger att skattebördan på att leva och verka runt om i landet ska pressas upp? Hur ska någon våga investera, vilja starta ett företag och känna att "här ska jag producera, och här ska jag anställa" när löftet från Stockholm om ökade skattebördor är så tydligt? Magdalena Andersson, i sitt stora kontor här i centrala Stockholm, vänder sig till människor runt om i Sverige och säger: Ni som bor utanför storstäderna ska få högre skatt.

Det är vad som är skrivet i januariöverenskommelsen. Hur ska det leda till att jobben blir fler? Vad är finansministerns bedömning av sysselsättningen med den typen av skattehöjarpolitik för jobb utanför storstäderna? Hur ska hela Sverige kunna leva när skattebördan ska upp så mycket på avstånd, för dem som behöver använda bilen och som behöver ta flyget för att kunna driva företag och för att kunna arbeta?

Här har finansministern inga svar.

Fru talman! Jag förstår inte att man som ansvarstagande politiker, vilket en finansminister borde vara, har tecknat en överenskommelse kring hur svensk ekonomisk politik ska skötas utan att ha gjort en analys, en bedömning, av hur det påverkar jobben och hur det påverkar möjligheten att driva företag.

Finansministern stod nyss i talarstolen och sa: Vi får återkomma till en sådan bedömning. Men, Magdalena Andersson, borde inte den bedömningen ha gjorts innan du skrev under avtalet?

Anf. 72 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Låt mig bara stilla påpeka att när Niklas Wykman satt i ett stort kontor på Finansdepartementet höjdes bensinskatten.

Vi kommer under denna mandatperiod att genomföra en skatteväxling. Det innebär att en del skatter kommer att höjas. Men det innebär också att skatter kommer att sänkas. Vi gör detta eftersom vi vet att om vi inte agerar

nu kommer vi att spä på de klimatförändringar som gör att våra barn och barnbarn kommer att ha ett helt annat liv än vad vi har. Detta vet våra barn och barnbarn – de strejkar nu. De skolstrejkar för att vi politiker ska ta klimatförändringarna på allvar. Det är vår generations största uppgift. Vi har alla fakta. Vi vet vad som händer. Vi måste agera.

Men just eftersom det här är så viktigt måste vi göra detta med stor omsorg och medvetenhet om att vi som lever i Sverige lever under olika förutsättningar. Det ser olika ut i olika delar av landet. Just för att jag tycker att detta är så viktigt kommer jag i denna skatteväxling och i det arbete som vi genomför att arbeta för att hela landet ska ha möjlighet att vara med i den här omställningen. Det ska inte vara en omställning för några rika stockholmare, utan det ska vara en omställning som alla kan vara en del av.

Därför kommer vi, när vi genomför denna skatteväxling men också i övrig politik, att se till att hela landet kan vara med. Det kan till exempel handla om att se över reseavdragen, så att de fungerar bättre för människor som inte har möjlighet att använda kollektivtrafik än vad de gör i dag. Men det finns naturligtvis också många andra möjligheter.

Det är också viktigt att påpeka att detta är en växling. Vi höjer skatten på vissa saker men sänker den på andra. Det kommer vi naturligtvis att göra på ett sådant sätt att vi noga analyserar effekten av de exakta åtgärder som vi kommer att vidta.

Däremot är detta ett ramavtal. Vi kommer i sedvanlig ordning att göra som vi har gjort i fråga om varje budget och som också Moderaterna gjorde på den tiden då de satt i regeringsställning. De offentligfinansiella effekterna kommer att beskrivas för de enskilda förslagen, och vi gör sedan en samlad bedömning av sysselsättningseffekterna i budgetpropositionen.

Anf. 73 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! När Magdalena Andersson tillträdde som finansminister var Sverige 12:e bäst i Europa på jobben. Nu har Magdalena Andersson varit finansminister i ungefär fem år, och Sverige har åkt ned till 19:e plats. Magdalena Andersson har alltså sett till att Sverige har förlorat inte en, inte två, inte tre, inte fyra, inte fem och inte sex, utan sju placeringar när det gäller jobben i Europa. Det är ett kraftigt underbetyg till en finansminister.

Nu har Magdalena Andersson skrivit under ett avtal, och hon har inte räknat på sysselsättningseffekterna av politiken i avtalet. Vad ska hända med jobben? Finansministern är svarslös.

Hur ska jobben kunna växa till runt om i Sverige, ett land med stora avstånd, när flygskatten blir högre, när kilometerskatter införs och när drivmedelsskatter höjs? Det blir så dyrt att tanka att en vanlig familj får avstå från att ha sina barn på fotbollsträning eller hockeyträning. Det kan bli så dyrt att tanka att det helt enkelt inte blir lönsamt att åka till jobbet längre.

Hur ska hela Sverige kunna leva när man ska sänka inkomstskatter i Stockholm men höja drivmedelsskatter runt om i Sverige? Hur ska det kunna bli ett tryggt land, där vi känner samhörighet och där vi känner tillhörighet? Hur ska människor och företagare vilja investera, inte bara i städerna utan i hela Sverige, så att alla människor som vill och kan jobba ska

ha ett jobb att gå till? Hur ska man kunna få full sysselsättning med allt högre skatter?

Fru talman! Det är oansvarigt att en finansminister har skrivit under en överenskommelse utan att ha räknat på jobben.

Anf. 74 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Niklas Wykman fabulerar. Han tycks veta exakt hur skatteväxlingen ska se ut, trots att han inte alls vet det. Det är nämligen ännu inte bestämt. Niklas Wykman drömmer bara om stora skattehöjningar men glömmer helt de stora skattesänkningarna. Detta ska vara en kostnadsneutral reform. Vi ska höja skatter, men vi ska också sänka skatter.

Hur skapar vi jobb i hela landet? Ja, vad är det för något som företagen säger att de saknar när vi är ute och pratar med dem? Jo, de saknar kompetent arbetskraft – det löses aldrig med Moderaternas skattesänkningar. De saknar infrastruktur – det är ingenting som löses med Moderaternas skattesänkningar.

Vi behöver se till att vi genomför viktiga och omfattande investeringar i utbildning och i infrastruktur för att det ska kunna finnas företagande runt om i hela landet. Det är någonting som den förra regeringen arbetade med, och det är någonting som denna regering kommer att fortsätta att arbeta med. Det är ingenting som Moderaternas skattesänkningar någonsin kommer att lösa.

Under den här mandatperioden har regeringen minskat arbetslösheten. Arbetslösheten har sjunkit. Ungdomsarbetslösheten har sjunkit. Långtidsarbetslösheten har sjunkit. Etableringstiden för nyanlända har halverats. Arbetskraftsutbudet har ökat rekordartat, liksom sysselsättningen. Det är nu 300 000 fler människor som går till jobbet. Vi har den högsta sysselsättningsgrad som någonsin har uppmätts i något EU-land.

Jag ska inte säga att jag är nöjd, för jag vill att ännu fler ska arbeta. Men att beskriva det som ett misslyckande är det möjligen Niklas Wykman som gör. När jag är nere i Bryssel och träffar mina kollegor pekar de dock snarare på att vi har den högsta sysselsättningsgraden i EU. Och sysselsättningsgraden bland kvinnor, inte minst, är rekordartat hög.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat infrastrukturministern vad regeringens strategi är för att avskaffa skattebefrielsen på flygbränsle samt om infrastrukturministern avser att verka för att regeringen lyfter avskaffandet av skattebefrielsen på flygbränsle till ICAO:s kommande ministermöten och inför generalförsamlingen i september.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Ett rimligt sätt att prissätta flygets klimatpåverkan är att beskatta flygbränslet. I januariavtalet anges att Sverige ska ta ledartröjan för att omförhandla de internationella avtal och konventioner som sätter stopp för en beskattning av fossilt flygbränsle.

Just nu pågår en analys inom Regeringskansliet om hur detta bäst kan göras. Det är för tidigt att i detta läge uttala sig om när och i vilket forum som det är mest lämpligt att lyfta frågan, men de forum som Jens Holm nämner kan vara relevanta. Att diskussionen påbörjas om hur en beskattning av flygbränsle kan möjliggöras är rätt väg framåt.

Anf. 76 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag lyssnade tidigare på finansministern när hon debatterade här i kammaren. Angående klimatfrågan sa finansministern att våra skolbarn skolstrejkar för att de kräver att vi vuxna ska ta vårt ansvar. Finansministern sa också att det är vår generations största uppgift att lösa klimatfrågan och lämna över en planet till våra barn och barnbarn som de kan leva goda liv på.

Jag stämmer helt och fullt in i finansministerns ord från den tidigare debatten här i kammaren.

Flygets utsläpp är ju ett område som är väldigt problematiskt ur ett klimatperspektiv. Vi vet att flygets utsläpp har mer än fördubblats bara under de senaste 20 åren och kan öka med ytterligare 300–700 procent fram till 2050 om ingenting görs.

Vi i Sverige flyger flera gånger mer än världsgenomsnittet, och om man räknar in både inrikes- och utrikesflyg är de samlade utsläppen ungefär 10 miljoner ton i Sverige – lika mycket som våra 5 miljoner privatbilar står för. Detta håller inte ur ett klimatperspektiv.

Ett problem med att vi flyger så mycket är faktiskt att flyget inte tar sitt fulla klimatansvar. Det är väldigt billigt att flyga, och det främsta skälet till att det är så billigt är att flyget är subventionerat av våra skattepengar. Flygbranschen betalar till exempel inte skatt för det bränsle man använder, till skillnad mot andra transportslag som betalar skatt för det bränsle eller den el och energi som man använder sig av.

EU:s miljöbyrå har konstaterat att bara detta skatteundantag på bränsle motsvarar en förlust på 200–300 miljarder svenska kronor varje år. Varje år subventionerar vi alltså flyget i EU med 200–300 miljarder svenska kronor. I Sverige handlar det om en subvention på ungefär 8 ½ miljard svenska kronor.

Det här går dock att ändra på. Att flyget har ett skatteundantag för sitt bränsle är reglerat inom det internationella luftfartsorganet ICAO. Man

*Svar på
interpellationer*

antog 1944 den så kallade Chicagokonventionen som slår fast att länder inte får ta ut någon skatt på bränsle för flygningar mellan olika länder.

Det är precis här jag vill höra att regeringen har en strategi för att detta skatteundantag ska tas bort. Det brådskar! Om regeringen ska kunna ändra någonting under den här mandatperioden är det i år man måste presentera en strategi.

I april har ICAO ett nytt rådsmöte, och mellan den 24 september och den 4 oktober är det dags för generalförsamling. Generalförsamling hålls inte varje år, och det är på generalförsamlingen, Magdalena Andersson, som Sverige kan verka för en förändring av Chicagokonventionen, vilken gör att flyget i dag inte betalar skatt på det bränsle man använder. Det fordras två tredjedelars majoritet, så det krävs alltså inte enhällighet. Men ska Sverige kunna samla ihop det är det dags att börja agera.

Därför är jag besviken på det korta svaret från finansministern, fru talman. Finansministern säger att man fortfarande analyserar frågan och att man inte nu kan säga när man har en strategi för att flygets skattesubvention ska avskaffas. När kommer den strategin och i vilket forum? Är det på ICAO:s generalförsamling nu till hösten som ni kommer att driva detta, Magdalena Andersson?

Anf. 77 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag uppskattar verkligen Jens Holms engagemang i den här frågan, ett engagemang som jag delar helt. Det är helt orimligt som vi har det i världen i dag att det transportslag som är sämst för klimatet är det som vi inte kan ta ut bränsleskatter på. Det är helt orimligt och någonting som vi verkligen behöver förändra.

Därför tycker jag att det är så bra att det finns ett så tydligt och bra stöd i riksdagen för att Sverige ska driva den linjen. Dels har vi januariavtalet, dels är det tydligt att Vänsterpartiet står bakom den här delen av januariavtalet, vilket betyder att vi har en betryggande majoritet i Sveriges riksdag för att Sverige ska kunna driva frågan.

Vi vet ju att om vi ska komma till rätta med klimatproblemen måste vi också se till att ha rimliga styrmedel så att konsumenterna kan göra väl avvägda val. I dagsläget styr vi faktiskt konsumenterna helt fel när vi tar ut klimatskatter på andra transportsätt men inte på det som är sämst för klimatet. Det här är alltså en fråga som vi kommer att driva starkt.

En strategi för exakt när, var och på vilka möten som vi bedömer att detta kommer att vara bäst att ta upp utarbetas just nu. Det görs inte på Finansdepartementet, utan det görs av dem som är på ICAO:s möten. Men så fort strategin är klar kommer naturligtvis Sverige att börja arbeta för att få så många så möjligt att ställa sig bakom förslaget. Exakt på vilka möten detta kommer att ske återkommer vi till.

Anf. 78 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag har här i min hand 720 kronor. Det är den summa som finansministern, jag och alla andra svenskar – spädbarn, pensionärer, vem som helst – finansierar flyget med i form av en skattesubvention som innebär att flyget inte betalar skatt på det drivmedel som används vid såväl nationella som internationella flygningar. Och det här är bara den skattesubvention som gäller drivmedlet. Till detta kommer ytterligare subventioner som flygindustrin får både i Sverige och internationellt.

Förutom att detta är en klimatfråga är det också en finansiell fråga. Det här är ju pengar som skulle kunna användas för att till exempel rusta upp järnvägen, se till att vi har bra nattåg till kontinenten, sänka priserna för tåget, få en bättre kollektivtrafik i hela landet och så vidare.

Men ska vi nå dithän måste vi få bort det här skatteundantaget, och jag tycker fortfarande, fru talman, att det inte känns helt övertygande att höra finansministern när hon säger att man fortfarande internt analyserar vilket slags strategi man ska ha och i vilka sammanhang som man ska driva detta.

Jag tycker att det är bra att finansministern delar problemsynen och, som jag förstår finansministern, liksom jag vill avskaffa den här subventionen. Men om det ska göras, Magdalena Andersson, är det nu till hösten på ICAO:s generalförsamling som slaget står. Det är då Sverige har möjlighet att uppnå två tredjedelars majoritet för att ändra i artikel 24 som säger att vi inte får ta ut någon skatt på det bränsle som luftfarten använder sig av.

Det är alltså i september och början av oktober som mötet i generalförsamlingen äger rum. Ifall man inom regeringen ska fortsätta att analysera en strategi och bestämma sig för i vilka forum som man ska driva den här frågan blir jag verkligen oroad. Under hur lång tid ska det ske? Jag tror att man då tappar chansen att driva den här frågan.

Strategin borde förstås ha varit klar här och nu. Först gäller det att vinna ett stort förtroende inom EU-kretsar. Där har vi 28 röster, eller 27 om Storbritannien lämnar EU. Sedan handlar det om att bygga ett stort förtroende runt om i världen för att ICAO:s regelverk ska ändras. Jag tror att det är fullt möjligt, för Chicagokonventionen kom till strax efter andra världskriget. Då fanns det inget Parisavtal och ingen klimatmedvetenhet. Nu förstår alla det fullkomligt bisarra i att luftfarten inte betalar skatt för det bränsle som man använder sig av.

Jag vill ge finansministern en chans till att vara lite tydligare. När får vi se en klar och tydlig strategi för hur Sverige ska sätta kraft bakom orden och verka internationellt för att flygets skatteundantag ska tas bort så fort som möjligt? Är det på ICAO:s generalförsamling nu till hösten som Sverige tänker driva frågan?

Jag vill också veta om man kommer att driva den här frågan inom EU. EU har ju ett energiskattedirektiv som säger ungefär samma sak som ICAO:s regelverk, nämligen att man inte får ta ut skatt på flygningar. Även det direktivet måste ändras. Då behöver vi en klar strategi. Den borde ha varit färdig redan nu.

Anf. 79 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Att energiskattedirektivet behöver förändras är någonting som Sverige driver hur som helst, för det är gammalt och omodernt och behöver moderniseras utifrån de förutsättningar som vi har i dag.

Precis som Jens Holm säger är den regel som finns i ICAO från en helt annan tid, långt innan man kände till de klimatförändringar som vi ser i dag. Med den utveckling som vi ser, där klimatförändringarna tycks få snabbare och större konsekvenser än vad vi kanske hade befarat, brådskar det naturligtvis på att genomföra den här typen av förändring.

Jens Holm och regeringen har precis samma uppfattning i frågan, nämligen att det här är en förändring som måste komma till stånd. Vi vill naturligtvis se detta så fort som möjligt, men precis som Jens Holm påpekar

finns det många länder som behöver övertygas. Här behöver man naturligtvis också fundera på vilket sätt som är allra bäst att arbeta på. Det är bra att man har en väl genomtänkt strategi för hur man ska nå allra största framgång, och en sådan håller just nu på att utarbetas. Jag delar helt Jens Holms uppfattning att detta brådskar. Det kan mycket väl bli så att man kommer fram till att mötet i höst är en lämplig tidpunkt. Det är precis detta som man jobbar med nu, för att kunna nå framgång. Men det finns verkligen ingen anledning att dra detta i långbänk. Här behöver vi komma framåt, för det är många länder som vi behöver övertyga.

Något som dock är bra redan här och nu är att vi kan se till att den flygskatt som den förra regeringen tillsammans med Vänsterpartiet införde i Sverige inte avvecklas på det sätt som föreslogs i Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budgetbeslut i riksdagen. Det är en viktig väg framåt. Nästa vecka kommer också flygskatt att vara någonting som diskuteras på finansministermötet i Bryssel. Det händer saker även i den delen. Men det bästa vore naturligtvis om man så snabbt som möjligt kunde få till en förändring i ICAO:s regler.

Anf. 80 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag välkomnar att regeringen verkar för att reformera energiskattedirektivet, som EU har. Det är gammalmodigt, precis som finansministern säger. Det är inte anpassat till de utmaningar som klimatförändringen ställer oss inför.

Det är bra att regeringen driver de här frågorna och att man diskuterar flygskattefrågan. Det är bra att flygskatten räddas. Som medskick kan jag säga till finansministern att den nederländska regeringen arrangerar ett seminarium i juni om flygets utsläpp och möjligheter till beskattning och borttagning av skattebefrielsen för flygbränsle, om jag inte har missförstått det. Det är viktigt att Sverige ställer upp med en stor och tung delegation på den konferensen.

Jag skulle vilja ha en bekräftelse från finansministern. Finansministern säger att regeringen arbetar med att ta fram en strategi för hur skattebefrielsen för flyget ska avskaffas. Kommer vi att få en sådan strategi presenterad från regeringen, och kommer den att presenteras i närtid? Det tycker jag vore väldigt viktigt att få ett konkret besked om.

Om det inte är på mötet i ICAO:s generalförsamling till hösten som man förväntar sig att få igenom det här reformförslaget vet jag inte vilket sammanhang som regeringen kan tänka sig kan vara mer lämpligt. Men det får finansministern svara på.

Precis som finansministern sa tidigare är klimatförändringen vår generations största uppgift. Vi måste se till att klimatfrågan finns med i alla beslut som vi politiker fattar. Det gäller inte minst att se till att flyget tar sitt klimatansvar och att vi flyger mindre och transporterar oss på ett hållbarare sätt. En borttagning av skattesubventionen är en väldigt viktig del i det.

Anf. 81 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka för interpellationen och för interpellationsdebatten. Det känns väldigt bra att det finns ett så brett stöd i Sveriges riksdag för att vi behöver vidta ytterligare åtgärder för att ta itu med klimatutmaningarna. Det finns en bred riksdagsmajoritet för en helt annan

politik än den som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna drev igenom i sitt budgetbeslut i höstas och som innebär en veritabel slakt av miljöbudgeten. Det är en väldigt gammalmodig och tillbakablickande politik. Därför är det viktigt att det finns en majoritet i riksdagen som vill göra någonting annat, nämligen ta ansvar för klimatet här och nu, inte minst för kommande generationers skull.

För att det ska lyckas är det viktigt att vi ser till att genomföra en klimatomställning som det är möjligt för hela samhället att vara med på, oavsett vilka inkomster man har och var i landet man bor. Vi ska genomföra en förändring som alla kan vara delaktiga i. En viktig del är naturligtvis att vi får en rimligare beskattning av flygbränslet och att den subvention som finns i dag inte kommer att finnas i framtiden. Men det kräver att man får till förändringar i de internationella regelverken, och det är någonting som den här regeringen kommer att arbeta för. Exakt hur vi ska göra det på allra bästa sätt jobbar vi med här och nu. Vi kommer sedan naturligtvis att kunna visa vilka åtgärder vi vidtar och på vilket sätt allteftersom detta blir klart.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Svar på
interpellationer

§ 20 Svar på interpellation 2018/19:71 om höjda löner för polisen

Anf. 82 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Johan Forssell har frågat mig om jag avser att genomföra riksdagens beslut om en särskild lönesatsning för svensk polis och hur jag avser att säkerställa att den särskilda lönesatsningen leder till de ökade löner som varit intentionen med satsningen.

I den budget som beslutades för 2019 avsattes 360 miljoner kronor till polisen för förbättrade villkor. Som Johan Forssell säkert har konstaterat har Polismyndighetens anslag för 2019 ökats i enlighet med den budget som riksdagen har beslutat om.

Det är också allmänt känt att delegeringen av anställdas arbetsvillkor inom staten är långtgående. Det har rätt enighet i riksdagen om denna princip sedan mitten av 1990-talet. Av justitieutskottets betänkande avseende utgiftsområde 4 Rättsväsendet framgår följaktligen att medlen ska fördelas av Polismyndigheten, som ska samråda med berörda parter inom Polismyndigheten.

Regeringen är fast besluten att fullfölja den stora resurssatsningen på och utvecklingen av Polismyndigheten. Attraktiviteten i polisyrket ska förstärkas. Förutom mer resurser måste Polismyndigheten också få stöd från andra myndigheter i till exempel arbetet med våra utsatta områden samt en effektivare lagstiftning för brottsbekämpning. Jag är övertygad om att parterna kan förvalta de ökade resurser som Polismyndigheten fått så att organisationen ges möjlighet att utveckla löner och andra villkor i förhandlingar med arbetstagarorganisationerna.

Det pågår ett arbete inom Polismyndigheten tillsammans med samtliga arbetstagarorganisationer för att göra myndigheten än mer attraktiv som arbetsgivare. Det är viktigt för att få färre att sluta sin anställning och för att få fler lämpliga sökande.

Jag kommer naturligtvis att följa upp hur Polismyndigheten använder sitt anslag. Jag kommer också att följa upp myndighetens arbete med att öka attraktiviteten som arbetsgivare. Jag och regeringen agerar med kraft på flera fronter, men själva lönebildningsprocessen ska, som riksdagen framhåller, skötas av Polismyndigheten i samråd med berörda parter på arbetsmarknaden.

Anf. 83 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag har skrivit interpellationen mot bakgrund av att vi har en besvärlig situation i Sverige vad gäller just tryggheten och kanske framför allt den växande otryggheten. Allt fler människor i vårt fantastiska land känner sig otrygga när de går hem från bussen, när de går till skolan eller är i skolan eller när de befinner sig på sin arbetsplats.

Vi såg i fjol tyvärr hur dödsjutningarna i Sverige slog rekord. Där rättsstaten tappat kontroll breder just otryggheten ut sig. Den här regeringen är nu inne på sitt femte år. Man har under de år man har varit vid regeringsmakten höjt skatter med 60 miljarder kronor. Vi kan ändå konstatera att antalet poliser är detsamma i dag som när regeringen tillträdde.

Jag ska säga någonting positivt om interpellationssvaret. Regeringen har satt upp en lovvärd ambition att öka antalet poliser. Det behövs. Det är helt uppenbart oavsett vart man än reser någonstans i Sverige, vilka poliser man än träffar och vilka människor som helst som är anställda inom socialtjänsten. De vittnar också om detta.

Det finns mycket stora behov kopplat till en växande otrygghet men inte minst därför att vi de senaste åren haft en väldigt kraftig befolkningsökning. Allting annat hade varit märkligt. Men som med så mycket annat som är viktigt är det också svårt. Det svåra här är inte att säga att man ska ha fler poliser. Det är att säkerställa att så också blir fallet.

Här är det tyvärr mycket som pekar på att vad vi ser just nu är något av en läckande hink. Det är glädjande att allt fler vill bli poliser. Men det är ändå alltför många som väljer att lämna det viktiga yrket i förtid. I januari i år var det 48 poliser som slutade av andra skäl än att gå i pension. Det var 48 stycken. Av dem var hälften yngre än 40 år.

De borde ha många framgångsrika och viktiga år framför sig i polisyrket men väljer i stället att göra någonting annat i livet. Det är klart att samhället förändras. Man går kanske inte längre ut med guldlockan efter att ha jobbat 35 år. Men detta är helt enkelt för dåliga siffror. Det är inte bra. Det kommer att skapa väldigt stora problem för att nå upp till den ambition vi har om fler poliser.

Fru talman! Pengar betyder inte allting. Men jag tror att det för många som står och gör sitt karriärval inte är oväsentligt vad de faktiskt får i plånboken varje månad. Där är det så som ministern mycket väl känner till att riksdagen så sent som i höstas fattade beslut i budgeten om att genomföra en särskild riktad lönesatsning till landets poliser.

Det är inga småpengar det handlar om. Fullt utbyggt skulle det i genomsnitt innebära ett tillskott om 3 000 kronor per polis och månad. Det kommer som sagt inte att lösa alla problem. Men det kommer att vara viktigt för att de i varje fall inte ska söka sig bort ifrån polisyrket utan stanna kvar några extra år.

Jag blir lite bekymrad när jag läser interpellationssvaret. Frågan är inte om Polismyndigheten har fått de här pengarna eller inte utan: Kommer pengarna att gå till det som var tänkt, löner, eller någonting annat? Jag undrar om Mikael Damberg kan garantera att de medel som riksdagen anslagit verkligen kommer att gå till det som var tänkt, höjda polislöner, och ingenting annat.

Anf. 84 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Johan Forssell, för interpellationen! Den ger tillfälle att reda ut en del av den osäkerhet som har skapats.

I debatten har man låtit påskina att regeringen på något sätt fördröjer, försvårar eller inte betalar ut pengar i enlighet med riksdagens beslut. Så är inte fallet. De pengar som riksdagen har beslutat om har redan utbetalats till Polismyndigheten.

Det är precis som Johan Forssell säger. Det är kraftfulla satsningar vi gör i år och de kommande åren på Polismyndigheten. Ambitionen är att få polisorganisationen att växa både i antal och i attraktivitet. Det är ändå positivt.

Ibland blir den politiska debatten väldigt polariserande. Men det finns också ett stort värde i att en bred majoritet i Sveriges riksdag vill göra kraftfulla satsningar på polisen och kommer att genomföra det som också möjliggör bättre villkor.

Inte bara regeringen har den ambitionen. Vi har också gjort en överenskommelse i 73 punkter där attraktiviteten för polisanställda är en viktig del av överenskommelsen. Det blir ett viktigt arbete de kommande åren.

Det blir lätt till en fråga om jag eller regeringen kan garantera hur en viss lönebildning ska gå till. Där måste man vara lite försiktig som statsråd om man inte vill bryta mot principen om hur lönebildning går till.

Det är lite grann underförstått. Man måste ställa sig frågan om Moderaterna har övergivit den inställning som riksdagen har haft sedan väldigt lång tid, sedan 90-talet, att parterna sköter lönebildningsprocessen.

Vi ska inte tro att riksdagen eller för den delen regeringen är bäst på att avgöra för en så komplex organisation som Polismyndigheten. När den ska växa med 10 000 fler polisanställda och bättre villkor är det otroligt viktigt att myndigheten har möjlighet att i förhandlingar med parterna avgöra hur attraktiviteten bäst förbättras.

Det är den som har kontroll över de lokala förutsättningarna. Det handlar inte bara om löner. Det är villkor, semestrar, arbetstidsförläggning och många frågor som kommer in i arbetet för att göra polisyrket mer attraktivt.

Jag ska lite sticka ut hakan här. Man kan välja att offentligt utvärdera regeringens insatser under dessa fem år för polislönerna. Man kan jämföra med de första fem åren med den förra borgerliga regeringen för polislönerna. Man kan jämföra med de senaste fem åren under den borgerliga regeringen med de första fem åren för oss.

Jag utmanar gärna Moderaterna. Under de åtta år som vi har suttit när vi kommer till val nästa gång kommer polislönerna att ha ökat rejält i Sverige därför att attraktiviteten måste bli bättre i Polismyndigheten för att det ska vara ett attraktivt yrke och för att vi ska nå målet om 10 000 fler polisanställda.

Det kommer att vara offentlig statistik där man kan följa om polislönerna har gått upp eller har gått ned och ifall de har ökat mer under vår tid eller under den förra tiden. Det kan man göra i stället för att misstänklighöra och ständigt försöka hävda att den andra sidan inte gör det de säger.

Vi säger att vi ska öka attraktiviteten och förbättra villkoren. Det vore nog bättre för Polismyndigheten att det finns en enighet i den här salen om inriktningen och att vi låter både arbetstagarorganisationer och arbetsgivarorganisationer i statens största myndighet sätta löner i Sverige. Jag hoppas att Johan Forssell står fast vid det som riksdagen har sagt om detta.

Anf. 85 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag är övertygad om att inrikesministern har hört talas om ordspråket att det är svårt att sitta på två stolar samtidigt. Det var vad vi precis fick uppleva i ministrarnas anförande här och nu.

Å ena sidan ska politiken tydligen inte lägga sig i och ha några som helst synpunkter på hur lönebildningen går till eller anslagen till myndigheten. Det var kontentan här. Å andra sidan bara några sekunder senare är det tydligen regeringens förtjänst att polislönerna ändå har ökat de senaste åren. Jag tror att ministern får fila lite på sitt svar.

Det handlar inte om mig, Mikael Damberg. Det gör inte det. Det handlar inte heller om Moderaterna eller regeringen. Det handlar om våra poliser. Det är en grupp som dagligen utför väldigt viktiga insatser. Jag skulle säga att den är underbetald kopplat till det arbete, det ansvar och de risker som den ofta tar.

Riksdagen antog i höstas en budget där en majoritet av kammarens ledamöter sa: De här pengarna ska gå till polislöner och ingenting annat.

När det sedan gäller den exakta fördelningen av detta, vem som ska ha vad, om det ska vara baserat på hur många år man har varit i yrket, på geografi eller på befattning och kompetens är det självfallet någonting som vi, riksdagens ledamöter, eller för den delen statsråd i Sveriges regering, inte ska ha några synpunkter på. Men vi öronmärker pengarna just till löner.

Detta är en viktig skillnad, och jag är helt övertygad om att ministern egentligen inser detta. Det är vad frågan handlar om. Så länge som medlen inte är öronmärkta kan de gå till löner eller till utrustning, lokaler eller vad det nu kan vara. Det är här som skon klämmer, för så länge som Mikael Damberg och regeringen inte pekar och säger att pengarna ska gå till just löner finns risken att de går till någonting annat.

Det tycker jag vore väldigt tråkigt, inte bara därför att det skulle utmana det beslut som riksdagen har fattat – det är egentligen en petitess i sammanhanget – utan därför att det skulle innebära att tusentals poliser runt om i Sverige inte får den löneökning som riksdagen har fattat beslut om och som jag tycker att de ska ha. De förtjänar det.

Jag vill återigen ställa min fråga till inrikesministern: Kan Mikael Damberg garantera att pengarna går till just det som riksdagen har fattat beslut om – till löner till våra poliser och inte till någonting annat i Polismyndigheten? Det är precis det som denna debatt handlar om.

För detta skulle det till exempel kunna krävas att man tydliggör en sådan sak i ett regleringsbrev. Regeringen kan fatta beslut om det och styra ramarna för sina myndigheter. Sedan kan förhandlande parter sköta resten. Men det är precis detta som måste till om regeringen nu tycker att våra

poliser ska få den löneökning som de inte bara har rätt till och förtjänar utan som riksdagen också har bestämt. Det är min fråga till Mikael Damberg.

Prot. 2018/19:59
5 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 86 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är viktigt att lyssna på vad interpellanten säger eftersom han å ena sidan säger att man lovar en viss summa i löneökning, å andra sidan att parterna ska förhandla om vem som ska få löneökningen och hur mycket det ska vara. Det hänger inte riktigt ihop.

Jag tycker att det är bra att utvecklingen i debatten går mot att det är anslag som går till myndigheten och att det är parterna som förhandlar om villkoren. Då har vi kommit långt, för då försvarar man den princip som har gällt för hur man ska jobba med myndigheter och vilket ansvar parterna har för att sätta lön. Det blir knepigt om man gör på ett annorlunda sätt.

Johan Forssell vill gärna hoppa över detta, men man kan konstatera att anslag till myndigheten spelar stor roll för löneutvecklingen. De första fem åren med en socialdemokratiskt ledd regering har polislönerna i genomsnitt ökat med 3 700 kronor, medan de tidigare ökade i långsammare takt. Jag tycker att det är bra att polislönerna nu ökar, och det gör de därför att vi ger polismyndigheterna ökade resurser. Annars finns det inga möjligheter att vare sig höja lönerna eller att jobba med andra villkor för polisen.

Jag tycker också att det är bra att den här debatten har klargjort vad som gäller efter den osäkerhet som uppstod inte minst efter Moderaternas agerande om att det fanns något slags vilja hos regeringen att hålla inne de pengar som riksdagen har beslutat om. Nu har vi klargjort att pengarna har gått till myndigheten och att det är myndigheten som ska förhandla om löneutvecklingen.

Jag tycker att det är en bra princip. Jag kommer att fortsätta att slåss för bättre villkor för poliserna så att de får bättre förutsättningar men också så att de kan växa som organisation. Jag tror att detta är en avgörande fråga för Polismyndigheten om man ska lyckas med uppdraget om de 10 000 fler anställda. Om man inte gör polisyrket attraktivt kommer inte tillräckligt många behöriga att söka sig till polisutbildningarna. Det kan också bli så att vi inte får en fortsatt lika positiv utveckling kring avhopp, nyrekrytering och återrekrytering som vi behöver hos Polismyndigheten.

Både jag och de partier som har ingått i det samarbete som vi ibland kallar JA, om 73-punktsprogrammet, är överens om att vi ska förbättra villkoren. Men det är också i enlighet med riksdagens beslut så att det är parterna som kommer att avgöra exakt fördelning av de anslag som man har fått för att utveckla löner och villkor. Det vore jättebra om vi kunde vara överens om det också fortsättningsvis i Sveriges riksdag.

Anf. 87 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Problemet med debatten är inte att Mikael Damberg inte svarar på frågor. Problemet är att han svarar på frågor som ingen ställer. Men den fråga som interpellationen handlar om och den fråga som landets poliser ställer sig är följande: Kan inrikesministern garantera att pengarna som riksdagen har anslagit kommer att gå till löner och ingenting annat?

I den frågan, ministern, räcker det inte att slingra sig eller att tala om vad som har hänt under tidigare regeringar. Den handlar om här och nu, och den handlar om framtiden. Så länge som regeringen inte tar sitt ansvar, vågar peka med hela handen och vågar föra in detta i till exempel ett regleringsbrev finns den mycket stora och uppenbara risken att pengarna kommer att gå till någonting annat. Det är vad debatten handlar om, och det är den fråga som Mikael Damberg inte riktigt verkar ha insett eller vilja prata om. Men det är vad det handlar om här och nu. Det handlar inte om vad som har gjorts tidigare. Ska pengarna gå till löner? Eller ska de gå till fordon, till lokaler, till persedlar eller vad det nu kan vara? Det är vad det handlar om.

Det är jättebra att den nya ministern har höga ambitioner för det viktiga polisyrket. Men återigen: Det handlar inte bara om att säga rätt saker eller om att ha viljan. Man måste också *göra* rätt saker.

Den fråga som jag nu har ställt tre gånger plus en gång i interpellationen är om Mikael Damberg kan garantera att det blir det beslut som riksdagen har fattat så att medlen går till polisens löner och ingenting annat. Jag verkar inte få något svar, och *jag* kan leva med det. Men jag undrar vad landets poliser säger om det tyvärr ändå blir som det framstår: att ett av den nya inrikesministerns första beslut inte är att leverera de höjda polislöner som riksdagen har fattat beslut om. Jag beklagar det.

Anf. 88 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att under de fem första år som vi har suttit i regering har polislönerna ökat med i genomsnitt 3 700 kronor. Det är mycket mer än tidigare år.

Det är en medveten politik att ge Polismyndigheten mer resurser så att man kan jobba med löneutvecklingen och göra yrket attraktivt. Vi kommer att fortsätta med dessa satsningar i enlighet med riksdagens beslut att öka attraktiviteten i polisyrket.

Men Johan Forssell låtsas att man har lovat en viss yrkeskategori, alla poliser, en viss summa pengar. Han står här och säger detta trots att han vet att förhandlingar måste ske mellan parterna och att poliser inte bara jobbar i Polismyndigheten utan också i Ekobrottsmyndigheten och Säpo. Han vet att man har samma kollektivavtal och att villkor och frågor om löner och arbetstider också hänger ihop med lönefrågan. Då är vi fruktansvärt nära ett läge där regering och riksdag går in och sätter löner i Sverige.

Då bryter vi mot en princip som har gällt i Sverige sedan 90-talet, där jag har uppfattat att det har funnits en stor och bred enighet i Sveriges riksdag om att vi inte gör så. Vi ger resurser, vi ser till att myndigheterna kan jobba med de här frågorna och vi följer upp att de också gör det i enlighet med de intentioner som finns.

Det är väldigt tydligt också i interpellationssvaret att frågan om villkor för de anställda är en av de frågor som jag avser att följa upp hos Polismyndigheten. Jag kan garantera Johan Forssell att den här regeringen kommer att fortsätta att satsa på Polismyndigheten och att ge bättre förutsättningar för både löner och villkor. Än så länge, de första fem åren när vi har haft ansvar, har löneutvecklingen varit bättre än under de år då Moderaterna hade ansvar i regeringen. Jag tror att vi kommer att fortsätta med det.

Men utvärdera mig gärna när det gäller detta och se efter åtta år om löneutvecklingen har varit bättre under våra år eller om det var bättre tidigare!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:59
5 mars

*Svar på
interpellationer*

§ 21 Svar på interpellation 2018/19:84 om spel och beroende

Anf. 89 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Roland Utbult har frågat mig hur jag avser att säkerställa att intentionerna med den nya spellagen ska uppfyllas.

Sedan den 1 januari 2019 gäller att alla som erbjuder spel om pengar eller ett värde i pengar på den svenska spelmarknaden ska ha svensk spellicens och följa svensk spellagstiftning. Det främsta syftet med att genomföra reformen är att ta tillbaka kontrollen över den svenska spelmarknaden. Det är en viktig förutsättning för att kunna motverka spelmissbruk och uppnå ett starkt konsumentskydd. Överdrivet spelande kan förstöra människors liv, och åtgärder för att skydda mot spelmissbruk är viktiga. Det måttfullhetskrav och de andra begränsningar som finns för spelreklam ska följas.

Med anledning av reformen gav regeringen Statskontoret i uppdrag att följa upp och utvärdera omregleringen av spelmarknaden (Fi2018/01523/OU). Myndigheten kommer årligen under fyra års tid att redogöra för effekterna av omregleringen på nio områden gällande bland annat konsumentskyddet, folkhälsan och den personliga integriteten.

Den särskilda utredaren Anna-Lena Sörenson har fått i uppdrag (dir. 2018:47) att lämna förslag på åtgärder för att upprätthålla en välfungerande spelmarknad. Utredaren får även föreslå andra åtgärder som behövs för att stärka regleringen av spelmarknaden.

Regeringen har gett tillsynsmyndigheterna Spelinspektionen och Konsumentverket i uppdrag att senast den 1 september 2019 rapportera vilka åtgärder myndigheterna vidtagit för att se till att licenshavarna följer spellagen. Myndigheterna ska också redovisa vilka effekter som åtgärderna haft, exempelvis i form av rättelser.

Jag kommer att följa utvecklingen noga och därefter ta ställning till om ytterligare åtgärder behövs.

Anf. 90 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Folkhälsomyndigheten talar om ca 170 000 personer som har spelproblem i vårt land. 82 000 barn drabbas, och många närstående. Var femte person i det här landet säger att de har någon i sin omgivning som har spelproblem.

Det ska sägas att spel är ett nöje för de allra flesta. Det är dock inte det som vi talar om i dag; det vi debatterar i den här interpellationsdebatten är baksidan av spelandet och en mycket aggressiv marknadsföring som i slutändan drabbar barn.

Den som spelar har själv ett ansvar, men spelbolagen har ett avgörande ansvar. Ministern har det yttersta politiska ansvaret, och så här sa ministern

den 7 juni förra året, samma dag som beslutet om det nya spellicenssystemet togs i Sveriges riksdag: "Svenska staten kommer att fullgöra en av de mest grundläggande förpliktelser den har gentemot de svenska medborgarna – att säkerställa att svensk lag följs i Sverige och att de aktörer som bedriver näringsverksamhet gentemot den svenska marknaden följer regelverket och betalar skatt i Sverige. Det kommer att vara effekten av det beslut som fattas i dag. Effekten av beslutet är också att vi säkerställer att vi gör det vi kan för att skydda svenska konsumenter på en av de mest riskfyllda marknader som finns, nämligen spelmarknaden."

Jag misstror inte ministrerns goda intentioner och goda vilja. Nyligen kallade ministern till sig branschens aktörer till ett möte på Finansdepartementet. Ministern var inte nöjd med hur spelbolagen har tolkat lagen om måttfull marknadsföring, att höga krav på måttfullhet ska gälla vid marknadsföring av spel.

Ministern säger i sitt interpellationssvar: "Det måttfullhetskrav och de andra begränsningar som finns för spelreklam ska följas." Måttfullhet må vara en dygd, men det är ett relativt begrepp. Det är också detta begrepp jag lite grann har hakat upp mig på när jag har följt utvecklingen av spelmarknaden och det nya licenssystem som vi har tagit fram. Jag var med i utredningsgruppen, och jag är nöjd med de kontakter som Finansdepartementet och ministern hade med oss i oppositionen under processen.

Men vi är också många som vill veta vad som hände på mötet. Hur tog organisationerna emot kritiken från ministern? Vad blev resultatet av mötet? Och framför allt: Hur ser ministern på läget just nu?

Anf. 91 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag vill rikta ett stort tack till Roland Utbult för engagemanget i den här frågan, för samarbetet i samband med omregleringen av spelmarknaden under förra mandatperioden och även för uppföljningen av detta i och med denna debatt. Jag känner glädje när jag kan konstatera att denna typ av engagemang finns bland ledamöter med olika partitillhörigheter här i riksdagen. Då vet jag att vi i regering och riksdag kommer att kunna fortsätta att jobba tillsammans för att säkerställa att vi skyddar de svenska konsumenterna. Om det finns några spelbolag där ute som tror att de kan fortsätta att agera på ett sätt som utsätter konsumenter i riskzonen för allvarlig fara ska de veta att regering och riksdag i så fall kommer att agera.

Precis som Roland Utbult sa har jag haft ett sammanträde med företrädare för de spelbolag som fått ta emot licens att bedriva verksamhet på den svenska spelmarknaden. Mitt budskap till dem var enkelt: Följ den svenska lagen! Det är svensk lag och inte maltesisk lag som gäller från och med den 1 januari. Denna lag ska skydda konsumenterna. Det kräver bland annat att ni har måttfull marknadsföring gällande marknadsföringens innehåll. Men om ni vill vara en hållbar bransch som genom våra riksdagsledamöter har svenska folkets förtroende att bedriva laglig verksamhet i Sverige måste ni också ta eget ansvar och jobba med självreglering. Det innebär att ni måste ta tag i de frågor som handlar om spelreklamens utformning och aggressivitet. Vad gäller mängden av och aggressiviteten hos spelreklamen är det nämligen svårt att säga att vi har en situation där vi kan vara tillfredsställda. Vi kan inte skydda våra konsumenter i det här läget.

Jag gav spelbranschen fram till den 31 mars på sig att återkomma med en självreglering som innebär en märkbar förändring. Om spelbranschen inte kommer tillbaka med en sådan förändring som skyddar konsumenterna och som innebär att spelreklamens aggressivitet och mängd minskar kommer regeringen att agera, tillsammans med den här kammaren, för att säkerställa att vi har en lagstiftning som skyddar våra konsumenter också vad gäller spelreklam.

Jag utesluter i det här läget inga alternativ. Jag vill understryka det: inga alternativ. Vi är beredda att vidta de åtgärder som krävs för att de svenska konsumenterna ska skyddas.

Parallellt med detta har vi också gett de två tillsynsmyndigheterna i uppdrag att prioritera tillsynen så att vi får praxis kring begreppet måttfull marknadsföring. Vi ska genom domstolar och tillsynsmyndigheter sätta de ramar som ska gälla för den svenska spelmarknaden i enlighet med lagstiftningen och riksdagens vilja.

Jag gör dock bedömningen att det kommer att krävas mer. Antingen väljer branschen att ta ansvar och visa att de är beredda att vara en hållbar bransch och självreglera, eller också kommer regering och riksdag att behöva agera med tvingande lagstiftning.

Men en sak är säker: Vi kommer aldrig att svika de svenska konsumenterna på spelmarknaden. Vi har återtagit kontrollen efter två decenniers vilda västern på spelmarknaden. Det gjorde vi tillsammans med den här kammaren, och vi ska fortsätta att jobba tillsammans för att skydda konsumenterna.

Anf. 92 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag tackar minister Ardalan Shekarabi för svaret.

Varje ord som ministern säger här förpliktar. Om det som ministern nu beskriver blir verklighet är jag den som kommer att vara allra gladast i den här kammaren. Jag har sett en del av de baksidor som finns på spelbolagens mottagarsida eller kundsida. Det är ingen rolig syn och det är inga trevliga berättelser man hör från människor som har drabbats.

Det som jag tycker är ett viktigt uttryck här och som jag kanske inte tror att vi är hundraprocentigt klara med är det här med att höga krav på måttfullhet ska gälla vid marknadsföring av spel. Måttfullhet är ett ganska relativt begrepp. Det kan ju vara så att de egentligen inte bryr sig utan kör på som de har gjort nu sedan den 1 januari. Jag tycker att det inte har varit någon större skillnad i marknadsföringen mot tidigare. Det här är viktigt, och jag hoppas att ministern på något sätt kan utveckla hur man ska stadfästa ett uttryck som ”måttfullhet” och sätta något slags värdering i uttrycket.

Spelbolagens investeringar i reklam har närapå fördubblats de senaste två åren. Det kanske är en personlig reaktion, men budskapen tycks bli mer och mer provocerande, tvärt emot lagens syfte. Spelbolagen lade 7,4 miljarder kronor på spelreklam i Sverige 2018, och inget tyder, i alla fall just nu, på att detta minskar. Det räcker att man tar tunnelbanan på morgonen här i Stockholm eller slår på tv:n så får man se mängder av spelreklam. Alla känner till det här, tror jag, och många tycker att det är ett jätteproblem runt om i stugorna.

”Säg upp dig på jobbet – köp en lott!” Så står det i en reklam. I en annan står det: ”Du måste inte vänja dig.” Och så är det en bild på en person som doppar en brödskiva i någon enkel soppa i ett väldigt spartanskt kök. Vi vet att det lockas på olika sätt att försöka få människor att satsa pengar.

Att drabbas av spelberoende är inte fråga om svag karaktär, utan det är en sjukdom kopplad till signalsubstansen dopamin som Arvid Carlsson fick Nobelpriset för. Offren är som sagt många. I ena änden av detta finns entreprenörerna som har upptäckt den här enorma marknaden och i andra änden finns de som drabbas.

Om det nu är så att spelbolagen fortsätter att trumma på med aggressiv reklam långt från måttfullhetens dygd, hur ser ministern på att förbjuda reklam så som man till exempel har gjort i Italien?

Anf. 93 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Vi utesluter inga alternativ. Det var jag väldigt tydlig med till spelbranschen i samband med mötet. Det har jag också varit tydlig med i kommunikationen både inför och efter mötet. Vi utesluter inga alternativ, vilket innebär att vi inte heller stänger dörren för att göra en grundlagsändring och införa det undantag från tryckfrihetsförordningen som gäller för alkohol och tobak i dag också på spelområdet om så behövs.

Självklart är det inte förstahandsalternativet för regeringen. Vi vill i första hand att branschen tar eget ansvar och självreglerar och i andra hand att vi ska ha en lagstiftning om branschen inte tar sitt ansvar. Men vi utesluter inte ens ändringar i grundlagen om så behövs. Vi har en skyldighet gentemot våra medborgare. Svenska staten har återtagit kontrollen över den svenska spelmarknaden för att vi ska skydda konsumenterna, och då kan vi inte ha en situation där marknadsföringen används aggressivt mot konsumenterna och skapar sociala problem.

Jag är väldigt glad över att konstatera det här engagemanget i riksdagen. Förra mandatperioden hade våra två partier många olika konflikter i grundläggande politiska frågor, faktiskt till och med i frågor om hur landet ska styras och vilken regering vi skulle ha. Men i den här frågan lade vi undan de konflikterna och skakade hand och jobbade tillsammans med egentligen samtliga borgerliga partier och regeringspartierna och drev igenom den här lagstiftningen.

Vi kommer att fortsätta att jobba på det här sättet. Jag vill säga det här i kammaren så att det antecknas och förs till protokollet så att det blir tydligt för medborgarna att den här regeringen kommer att agera tillsammans med riksdagen. Jag kommer att besöka kulturutskottet inom kort för att redogöra för hur vi arbetar med de här frågorna, och vi kommer att ha exakt samma typ av nära relation och dialog som vi hade under förra mandatperioden i syfte att nå så bred parlamentarisk enighet som möjligt kring de här frågorna.

Det här är ingen konfliktfråga i svensk politik, utan vi ska stå enade i kampen för en sund spelmarknad som skyddar konsumenterna.

Vad gäller innehållet i kravet på måttfull marknadsföring anger lagstiftaren en hel del exempel på vad som inte är måttfull marknadsföring i propositionen om en omreglering av spelmarknaden. Det är inte på något sätt en exekutiv lista, utan det är som sagt exempel på vad som inte är måttfull marknadsföring. Syftet är att ge de rättstillämpande myndigheterna ett

handlingsutrymme att kunna anpassa utvecklingen av rättspraxis till utvecklingen av marknadsföringen inom branschen. I slutändan är det Spelinspektionen, Konsumentverket och våra domstolar som sätter gränserna med utgångspunkt i de principer som finns i lagstiftningen och i förarbetena till lagstiftningen.

Jag är dock övertygad om att det inte kommer att vara tillräckligt vad gäller mängd och aggressivitet, utan det här tar sikte på själva innehållet, alltså budskapet, i reklamen. Men den totala helhetsbilden av marknadsföringen påverkas inte av kravet på måttfullhet i den nuvarande lagstiftningen. Där krävs det antingen självreglerande insatser eller en lagändring.

Anf. 94 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Tack, ministern, för det fortsatta svaret!

Jag uppfattar det som att ingenting kan uteslutas. I Italien införde man ett förbud mot spelreklam efter att man i en utredning såg att 1,3 miljoner människor hade problem med sitt spelande och bara 12 000 gick i någon form av behandling, och jag uppfattar det som att den möjligheten även kan finnas här om man inte skärper sig från branschens sida. Så uppfattar jag det, men ministern har ju ett anförande kvar och kan rätta till det ifall det inte stämmer.

När jag gick hit i dag till den här interpellationsdebatten var motivet inte konfrontation. Jag tycker att vi har haft ett bra samtal här. Jag är uppfylld av det som Kristdemokraterna lyfte fram särskilt under utredningens gång, och det var att det är så många personer som har råkat illa ut. Det är många som drabbas. Som jag nämnde i början är det 170 000 enligt Folkhälsomyndigheten som spelar för mycket och ca 80 000 barn som drabbas och många, många andra närstående.

Några gör sig en förmögenhet på andra människors olycka, och det är en stor mänsklig tragedi att många drabbas. Det är jag uppfylld av. Jag måste säga att jag är väldigt tacksam för ministerns svar. Protokollet kommer jag att spara och följa upp.

Tack för svaren på min interpellation!

Anf. 95 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag vill återigen rikta ett stort tack till Roland Utbult för interpellationen, frågeställningen, engagemanget och viljan till samverkan i frågan. I den här frågan förenas regeringen, samarbetspartierna och även Kristdemokraterna och fler partier i kampen för en sund spelmarknad. Det är glädjande.

Det var få som trodde att vi skulle lyckas med att omreglera spelmarknaden. Men en av orsakerna till att det lyckades var inte minst engagemanget från Kristdemokraterna och Roland Utbult. Det är värt att nämna och erkänna det här.

Precis som jag sa och som Roland Utbult bekräftar kommer vi att ha samma förhållningssätt nu. Vi ska jobba tillsammans. Det finns ingen anledning att bygga upp ett avstånd mellan riksdag och regering. Här jobbar vi tillsammans, följer utvecklingen och vidtar åtgärder.

Det som är bra, som jag också sa i interpellationssvaret, är att vi har en pågående utredning. Det ger oss möjlighet att låta utredningen djupdyka i de rättsliga frågeställningar som är relevanta i processen. Skulle det vara

på det sättet att det krävs en lagändring är den processen redan igång i och med att vi har en sittande utredning.

Inom ett par veckor får vi också underlag från Statskontoret som kommer att ge oss en tydligare bild av hur spelomregleringen har påverkat inte minst förhållandena för konsumenter. Då kan vi bygga våra slutsatser och vidare åtgärder på kunskap. Vi vet också att Folkhälsomyndigheten tar fram underlag som kommer att användas av Statskontoret. Där följer vi egentligen spelkonsumenternas beteenden på den svenska marknaden, inte minst efter omregleringen.

Vi har alltså goda förutsättningar för att göra det som är vår plikt: att återta kontrollen över spelmarknaden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2018/19:48 Insolvensregister enligt 2015 års insolvensförordning

2018/19:50 Makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer

2018/19:58 Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning

2018/19:60 Högsta domstolens sammansättning i utlämningsärenden

Redogörelser

2018/19:RJ1 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds årsredovisning 2018

2018/19:RR2 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2018

Motion

med anledning av prop. 2018/19:45 Avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgift

2018/19:3030 av Tony Haddou m.fl. (V)

§ 23 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 1 mars

2018/19:113 Andning och sondmatning som grundläggande behov

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2018/19:114 Utvecklingsledighet

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister *Ylva Johansson* (S)

2018/19:115 Åtgärder mot militanta djurrättsaktivister
av *Ola Johansson* (C)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2018/19:116 Mål för leveranssäkerheten
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

Prot. 2018/19:59
5 mars

den 4 mars

2018/19:117 Trygghet i skolan
av *Robert Stenkvist* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 1 mars

2018/19:335 Lagring av trafikunderrättelseuppgifter
av *Anders Hansson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2018/19:336 Datainspektionen och GDPR
av *Anders Hansson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2018/19:337 Arbetsmiljön inom äldreomsorgen
av *Saila Quicklund* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2018/19:338 Handläggningstiderna på Näringsdepartementet
av *Lars Püss* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
2018/19:339 Retroaktiva straff för IS-återvändare
av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 4 mars

2018/19:340 Myndigheters konsekvensanalyser
av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
2018/19:341 Brevlådeföretag
av *Tony Haddou* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2018/19:342 Symbolpolitik för svenska intressen
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Ann Linde (S)
2018/19:343 Tillgänglighet och digital vård
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:344 Läkarutbildning och barncancer

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:345 Nationell utbildning i barnonkologisk vård för sjuksköterskor

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:346 Nätläkare

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:347 Kriminella angrepp mot friluftsverksamheter

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 25 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 4 mars

2018/19:276 Återtagande av IS-krigare

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 26 Kammaren åtskildes kl. 19.02.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 14 anf. 45 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.58 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Promemoria om regeringsbildningsprocessen och regeringsskiftet efter valet den 9 september 2018

Tisdagen den 25 september 2018 kl. 9.30 hölls statsministeromröstning för att pröva statsminister Stefan Löfvens (S) stöd i den nyvalda riksdagen.

Voteringsresultat:

142 ja

204 nej

3 frånvarande

Resultatet av omröstningen visade att statsministern saknade tillräckligt stöd i riksdagen, eftersom mer än hälften av riksdagens ledamöter röstade nej. Riksdagens talman, Andreas Norlén, entledigade därför samma dag statsministern och övriga statsråd från deras befattningar och erinrade dem om att de uppehåller sina befattningar till dess att en ny regering tillträtt. Beslutet om entledigande översändes till statsministern och de övriga statsråden (bilaga 1). Under tisdagen skickades också ett pressmeddelande ut (bilaga 2) med information om statsministeromröstningen och den fortsatta processen.

Onsdagen den 26 september skickades ett pressmeddelande ut med tidsangivelser för talmannens möten med företrädarna för riksdagspartierna (bilaga 3).

Torsdagen den 27 september hölls enskilda samtal mellan talmannen och partiföreträdarna för att ta fram förslag till ny statsminister enligt följande tidsschema:

Kl. 10.00	Stefan Löfven (S)
Kl. 10.50	Ulf Kristersson (M)
Kl. 11.40	Jimmie Åkesson (SD)
Kl. 13.15	Annie Lööf (C)
Kl. 14.05	Jonas Sjöstedt (V)
Kl. 14.55	Ebba Busch Thor (KD)
Kl. 15.45	Jan Björklund (L)
Kl. 16.35	Gustav Fridolin och Isabella Lövin (MP)

Talmannen gav kl. 17.45 kortfattad information till pressen i riksdagens presscenter.

Fredagen den 28 september kl. 10.00 överlade talmannen med de vice talmännen, Åsa Lindestam (S), Lotta Johnsson Fornarve (V) och Kerstin Lundgren (C), om det fortsatta arbetet i regeringsbildningsprocessen. Samma dag skickades ett pressmeddelande ut med information om att talmannen kallade partiföreträdarna till en andra omgång samtal (bilaga 4).

Tisdagen den 2 oktober hölls enskilda samtal mellan talmannen och partiföreträdarna vid dessa tider:

Kl. 9.30	Stefan Löfven (S)
Kl. 9.55	Ulf Kristersson (M)
Kl. 10.20	Jimmie Åkesson (SD)
Kl. 10.45	Annie Lööf (C)
Kl. 11.10	Jonas Sjöstedt (V)
Kl. 11.35	Ebba Busch Thor (KD)
Kl. 12.00	Jan Björklund (L)
Kl. 12.25	Gustav Fridolin och Isabella Lövin (MP)

Samma dag kl. 14.00 överlade talmannen med de vice talmännen. Talmannen beslutade att ge Ulf Kristersson i uppdrag att sondera förutsättningarna för att bilda en regering som kunde tolereras av riksdagen. I uppdraget ingick att ge talmannen en lägesrapport senast tisdagen den 9 oktober och en slutrapport senast tisdagen den 16 oktober. En skrivelse från talmannen skickades till samtliga partiföreträdare (bilaga 5). Talmannen höll en pressträff kl. 16.00 (bilaga 6), och kl. 17.30 informerade talmannen statschefen H.M. Konungen.

Tisdagen den 9 oktober kl. 15.00 gav Ulf Kristersson talmannen en lägesrapport, och senare samma dag skickades ett pressmeddelande ut med information om att lägesrapporten lämnats (bilaga 7). Talmannen informerade H.M. Konungen.

Onsdagen den 10 oktober informerade talmannen de vice talmännen.

Lördagen den 13 oktober skickades ett pressmeddelande ut med information om att talmannen skulle ta emot Ulf Kristersson för en återrappport redan dagen därpå (bilaga 8).

Söndagen den 14 oktober kl. 11.00 tog talmannen emot Ulf Kristersson och överlade därefter med de vice talmännen via telefon. Kl. 12.30 höll talmannen en pressträff där han informerade om att Ulf Kristersson ville avsluta sitt sonderingsuppdrag då han för närvarande inte såg förutsättningar för att samla stöd för en regering som kunde tolereras av riksdagen. Talmannen meddelade också vid pressträffen att han avsåg att hålla nya möten med partiföreträdarna nästa dag (bilaga 9).

Måndagen den 15 oktober höll talmannen på nytt möten med företrädare för riksdagspartierna, förutom Moderaterna, vid dessa tider:

Kl. 9.30	Stefan Löfven (S)
Kl. 10.05	Jimmie Åkesson (SD)
Kl. 10.40	Annie Lööf (C)
Kl. 11.15	Jonas Sjöstedt (V)
Kl. 11.50	Ebba Busch Thor (KD)
Kl. 12.25	Jan Björklund (L)
Kl. 13.00	Gustav Fridolin och Isabella Lövin (MP)

Talmannen överlade med de vice talmännen kl. 14.00 och hade därefter en pressträff (bilaga 10). Vid pressträffen meddelade talmannen att ett sonderingsuppdrag lämnats till Stefan Löfven som skulle ge en lägesrapport om sitt uppdrag senast måndagen den 22 oktober och därefter en slutrapport

senast måndagen den 29 oktober. Samtliga partiföreträdare fick information om detta i en skrivelse från talmannen samma dag (bilaga 11). Talmannen informerade H.M. Konungen.

Måndagen den 22 oktober träffade talmannen Stefan Löfven kl. 9.15 och fick en lägesrapport om uppdraget att sondera förutsättningarna för att bilda regering. Efter mötet informerade talmannen via telefon de vice talmännen om rapporten. Information om lägesrapporten lämnades också i ett pressmeddelande samma dag (bilaga 12). Talmannen informerade H.M. Konungen.

Ett pressmeddelande (bilaga 13) skickades ut fredagen den 26 oktober där tidsangivelser för Stefan Löfvens slutrapport följande måndag angavs. Oavsett vilket resultat Stefan Löfven skulle presentera i sin slutrapport bedömde talmannen att samtal med övriga partiföreträdare borde ske direkt därpå, för att deras reaktioner och kommentarer med anledning av rapporten skulle komma talmannen till del utan dröjsmål. Talmannen kallade därför även dem till samtal under måndagen.

Måndagen den 29 oktober kl. 10.00 återrapporterade Stefan Löfven om sitt sonderingsuppdrag till talmannen. Direkt därefter informerade talmannen de vice talmännen. Talmannen genomförde enskilda samtal med partiföreträdarna förutom Socialdemokraterna vid följande klockslag:

Kl. 12.00	Ulf Kristersson (M)
Kl. 12.30	Jimmie Åkesson (SD)
Kl. 13.00	Annie Lööf (C)
Kl. 13.30	Jonas Sjöstedt (V)
Kl. 14.00	Ebba Busch Thor (KD)
Kl. 14.30	Jan Björklund (L)
Kl. 15.00	Gustav Fridolin och Isabella Lövin (MP)

En överläggning med de vice talmännen hölls kl. 15.45 följt av en pressträff kl. 16.30 (bilaga 14). Talmannen konstaterade att Stefan Löfven bedömde att han inte kunde samla tillräckligt stöd för att bilda en regering som kunde tolereras av riksdagen. Talmannen meddelade att han avsåg att kalla partiföreträdarna till möten nästa dag i de möjliga regeringskonstellationer som partierna hade pekat ut. Talmannen informerade H.M. Konungen.

Tisdagen den 30 oktober höll talmannen gruppvisa möten enligt följande:

Kl. 9.00	S, M, C, KD, L, MP
Kl. 10.00	S, C, L, MP
Kl. 11.00	M, C, KD, L, MP
Kl. 13.00	M, C, KD, L

Dessutom hölls följande möten:

Kl. 14.00	Jimmie Åkesson (SD)
Kl. 14.30	Jonas Sjöstedt (V) via telefon

Talmannen informerade därefter de vice talmännen kl. 15.00. Talmannen informerade H.M. Konungen.

Fredagen den 2 november skickades ett pressmeddelande (bilaga 15) ut med information om att talmannen avsåg att hålla en pressträff på måndag morgon.

Söndagen den 4 november överlade talmannen med de vice talmännen vid ett telefonmöte.

Måndagen den 5 november kl. 9.30 höll talmannen en pressträff (bilaga 16) då han aviserade att han den 12 november avsåg att föreslå Ulf Kristersson som statsminister. Talmannen meddelade också att han hade uppmanat Ulf Kristersson att senast den 12 november återkomma med besked om den tänkta regeringens partimässiga sammansättning. Förslaget skulle bordläggas en andra gång tisdagen den 13 november och sannolikt prövas av riksdagen onsdagen den 14 november. Talmannen avsåg först samråda med partiernas gruppleadare om tidsplanen innan den fastslogs. Talmannen skickade en skrivelse till samtliga partiföreträdare med motsvarande information (bilaga 17).

Onsdagen den 7 november samrådde talmannen med partiernas gruppleadare om tidsplanen. Ett pressmeddelande (bilaga 18) skickades ut med information om tidsplanen för kammarens prövning av förslaget till statsminister.

Fredagen den 9 november skickades ett pressmeddelande (bilaga 19) ut med information om att talmannen och Ulf Kristersson skulle hålla en gemensam pressträff följande måndag.

På morgonen måndagen den 12 november överlade talmannen med de vice talmännen. Därefter träffade han Ulf Kristersson kl. 9.40 och de höll en gemensam pressträff kl. 10.00. Vid pressträffen (bilaga 20) informerades om att Ulf Kristersson avsåg att bilda en regering bestående av företrädare för Moderaterna och Kristdemokraterna. Talmannen skickade en skrivelse till samtliga partiföreträdare med motsvarande information (bilaga 21). Talmannen informerade H.M. Konungen. Kl. 10.30 anmälde talmannen sitt förslag till kammaren att riksdagen skulle utse Ulf Kristersson till statsminister och förslaget bordlades.

Förslaget bordlades på nytt tisdagen den 13 november kl. 13.00. Ett pressmeddelande (bilaga 22) skickades ut med uppgift om att talmannen dagen därpå skulle hålla en pressträff efter att riksdagen hade prövat förslaget till statsminister.

Onsdagen den 14 november kl. 9.00 prövade riksdagen talmannens förslag om att utse Ulf Kristersson till ny statsminister.

Resultatet av omröstningen:

154 för godkännande

195 för avslag

Mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat mot förslaget. Riksdagen hade alltså förkastat förslaget att utse Ulf Kristersson till statsminister. En pressträff hölls kl. 9.40 där talmannen meddelade att ytterligare en samtalsrunda med partiföreträdarna skulle äga rum nästa dag (bilaga 23).

Kl. 8.45	Ulf Kristersson (M)
Kl. 9.15	Jimmie Åkesson (SD)
Kl. 9.45	Annie Lööf (C)
Kl. 10.15	Stefan Löfven (S)
Kl. 10.45	Jonas Sjöstedt (V)
Kl. 11.15	Ebba Busch Thor (KD)
Kl. 11.45	Jan Björklund (L)
Kl. 12.15	Gustav Fridolin och Isabella Lövin (MP)

Med hänsyn till regeringssammanträde och andra angelägna åtaganden hölls samtalen denna gång inte i partistorleksordning. Talmannen överlade kl. 13.15 med de vice talmännen och höll en timme senare en pressträff (bilaga 24). Talmannen meddelade att han hade gett Annie Lööf i uppdrag att sondera förutsättningarna för en regering som riksdagen kunde tolerera. Uppdraget skulle slutredovisas till talmannen senast den 22 november. Talmannen skickade en skrivelse med motsvarande information till partiföreträdarna (bilaga 25). Talmannen informerade H.M. Konungen vid två tillfällen denna dag.

På onsdagen den 21 november informerade talmannen H.M. Konungen.

På morgonen torsdagen den 22 november rapporterade Annie Lööf till talmannen att hon inte funnit förutsättningar för att en regering skulle kunna bildas som skulle tolereras av riksdagen. Talmannen överlade med de vice talmännen. Talmannen hade under torsdagen kontakt med övriga partiföreträdare per telefon. Ett pressmeddelande (bilaga 26) skickades ut med information om en pressträff dagen därpå.

Vid pressträffen fredagen den 23 november kl. 10.00 aviserade talmannen att han mot bakgrund av sina samtal med partiföreträdarna avsåg att den 3 december föreslå Stefan Löfven som statsminister (bilaga 27). Stefan Löfven skulle innan dess att förslaget lämnades återkomma med besked om regeringens partimässiga sammansättning för det fall förslaget godkändes. Förslaget skulle bordläggas en andra gång tisdagen den 4 december och sannolikt prövas av riksdagen onsdagen den 5 december. Talmannen skickade en skrivelse till partiföreträdarna med information om sitt förslag (bilaga 28). Talmannen informerade H.M. Konungen.

Måndagen den 26 november kl. 13.00 informerade talmannen H.M. Konungen.

Fredagen den 30 november meddelades i ett pressmeddelande (bilaga 29) att talmannen och Stefan Löfven skulle hålla en pressträff följande måndag. Om Stefan Löfven innan dess begärde mer tid kunde talmannen komma att bevilja detta.

Söndagen den 2 december meddelades i ett pressmeddelande (bilaga 30) att talmannen hade beviljat Stefan Löfven förlängd tid innan förslaget till statsminister skulle läggas fram för riksdagen. Pressträffen med talmannen och Stefan Löfven flyttades därför fram till tidigast onsdagen den 5 december. Talmannen informerade H.M. Konungen.

Måndagen den 3 december informerade talmannen de vice talmännen.

Tisdagen den 4 december informerade talmannen i ett pressmeddelande (bilaga 31) att han hade beviljat Stefan Löfven ytterligare tid eftersom flera partier skulle inleda förhandlingar om regeringsfrågan. Stefan Löfven skulle ge en första rapport till talmannen om processens utveckling fredagen den 7 december och en uppföljande rapport måndagen den 10 december. Talmannen informerade H.M. Konungen.

Måndagen den 10 december meddelade talmannen i ett pressmeddelande (bilaga 32) att han tagit emot Stefan Löfvens rapport angående partiernas samtal om regeringsfrågan. Talmannen hade också talat med Annie Lööf och Jan Björklund samt informerat de vice talmännen. Eftersom det inte fanns någon överenskommelse mellan de partier som förhandlat (S, MP, C, L) gav talmannen partierna ytterligare ett par dagar att överväga situationen. Talmannen avsåg att hålla informella samtal med olika partiledare under tiden och skulle efter dessa samtal återkomma med information om nästa steg i regeringsbildningsprocessen. Talmannen informerade H.M. Konungen.

Tisdagen den 11 december skickades ett pressmeddelande (bilaga 33) ut med information om att talmannen skulle hålla en pressträff dagen därpå och föreslå Stefan Löfven som statsminister. Talmannen överlade med de vice talmännen vid två tillfällen under denna dag samt skickade en skrivelse till partiföreträdarna (bilaga 34).

Onsdagen den 12 december kl. 8.30 höll talmannen en pressträff. Kl. 9.00 anmälde talmannen i kammaren sitt förslag att riksdagen skulle utse Stefan Löfven till statsminister och att Stefan Löfven avsåg att bilda en regering med företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Förslaget bordlades.

Torsdagen den 13 december kl. 12.00 bordlades förslaget på nytt.

Fredagen den 14 december kl. 9.00 prövade riksdagen talmannens förslag.

Resultatet av omröstningen:

116 för godkännande

200 för avslag

28 avstod

5 frånvarande

Mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat mot förslaget. Riksdagen hade alltså förkastat förslaget att utse Stefan Löfven till statsminister. På eftermiddagen samma dag hade talmannen ett första möte med företrädare för Valmyndigheten för att påbörja förberedelserna för ett eventuellt extra val. Ett pressmeddelande skickades ut (bilaga 35) där talmannen informerade om att han under resten av veckan skulle föra informella samtal med partiledarna.

Söndagen den 16 december informerade talmannen de vice talmännen vid ett telefonmöte.

Tisdagen den 18 december informerades i ett pressmeddelande (bilaga 36) om att talmannen skulle ge besked om kommande steg i regeringsbildningen vid en pressträff under onsdagen. Talmannen informerade H.M. Konungen.

Onsdagen den 19 december kl. 11.15 meddelade talmannen vid en pressträff (bilaga 37) att han inte avsåg att lägga fram något ytterligare

förslag till statsminister för kammaren före jul, eftersom han bedömde att det för närvarande inte fanns någon kandidat som kunde tolereras av riksdagen. Talmannen aviserade dock samma dag en tidsplan för samtliga reserande steg i regeringsbildningsprocessen. De två huvudkandidaterna till statsministerposten, Stefan Löfven och Ulf Kristersson, uppmanades att använda tiden fram till den 10 januari till förhandlingar och nödvändig intern förankring. De två huvudkandidaterna skulle regelbundet informera talmannen om sina respektive processer den 28 december (telefon), den 4 januari (telefon) och slutligen den 10 januari (möten). Måndagen den 14 januari skulle en ny talmansrunda med samtliga partiföreträdare äga rum. Talmannen avsåg att lägga förslag till statsminister i kammaren den 14 januari. Det skulle prövas den 16 januari. Om talmannens förslag inte skulle tolereras av kammaren skulle ett fjärde förslag till statsminister läggas fram måndagen den 21 januari och detta förslag prövas i kammaren onsdagen den 23 januari. Talmannen skrev denna dag även brev till alla landshövdingar (bilaga 38), till Valmyndigheten (bilaga 39) och till ordföranden för Sveriges Kommuner och Landsting (bilaga 40). Valmyndigheten ombads att senast den 10 januari meddela talmannen den kortaste tid som krävs för att anordna ett extra val, om en eventuell omröstning onsdagen den 23 januari inte skulle resultera i att en statsminister utsågs.

Fredagen den 28 december tog talmannen emot rapporter per telefon från Stefan Löfven och Ulf Kristersson. I ett pressmeddelande (bilaga 41) informerade talmannen om att regeringsbildningsprocessen skulle gå vidare enligt den tidsplan som han tidigare hade aviserat. Talmannen informerade H.M. Konungen.

Fredagen den 4 januari hade talmannen återigen kontakt per telefon med Stefan Löfven och Ulf Kristersson. Ett pressmeddelande skickades ut (bilaga 42).

Lördagen den 5 januari informerade talmannen de vice talmännen.

Tisdagen den 8 januari skickades ett pressmeddelande (bilaga 43) ut med information om tidpunkter för rapportering från partiföreträdarna för Socialdemokraterna och Moderaterna som skulle ske den 10 januari.

Torsdagen den 10 januari tog talmannen emot rapporteringen på sitt tjänsterum:

Kl. 10.00 Stefan Löfven (S)

Kl. 10.30 Ulf Kristersson (M)

Talmannen informerade de vice talmännen och meddelade i ett pressmeddelande (bilaga 44) att han avsåg att kalla samtliga partiföreträdare till en samtalsrunda följande måndag för att därefter kunna nominera en statsministerkandidat. På eftermiddagen kl. 14.00 tog talmannen emot Valmyndigheten som gav en rapport om de praktiska förutsättningarna för ett eventuellt extra val (bilaga 45). Kl. 15.00 informerade talmannen H.M. Konungen.

Fredagen den 11 januari informerades i ett pressmeddelande (bilaga 46) om tidpunkterna för talmannens individuella samtal med partiföreträdarna följande måndag.

Måndagen den 14 januari höll talmannen samtal med partiföreträdarna följande tider:

Kl. 10.00	Stefan Löfven (S)
Kl. 10.25	Ulf Kristersson (M)
Kl. 10.50	Jimmie Åkesson (SD)
Kl. 11.15	Annie Lööf (C)
Kl. 11.40	Jonas Sjöstedt (V)
Kl. 12.05	Ebba Busch Thor (KD)
Kl. 12.30	Jan Björklund (L)
Kl. 12.55	Gustav Fridolin och Isabella Lövin (MP)

Talmannen informerade kl. 14.00 de vice talmännen och höll därefter en pressträff (bilaga 47). Talmannen hade tidigare aviserat att han avsåg att lämna förslag till statsminister samma dag, men meddelade vid pressträffen att beskeden han fått från partiföreträdarna innebar att han beslutat vänta med att lägga fram förslag. Förslaget skulle i stället lämnas till kammaren onsdagen den 16 januari för bordläggning, bordläggas en andra gång torsdagen den 17 januari och prövas i kammaren fredagen den 18 januari. Talmannen avsåg också att kalla partiföreträdarna till nya samtal på onsdagen. Talmannen informerade H.M. Konungen.

Tisdagen den 15 januari kl. 9.30 informerade talmannen H.M. Konungen. I ett pressmeddelande (bilaga 48) informerades om tidpunkterna för talmannens individuella samtal med partiföreträdarna följande dag. Talmannen informerade H.M. Konungen en andra gång denna dag.

Onsdagen den 16 januari höll talmannen samtal med partiföreträdarna följande tider:

Kl. 8.30	Stefan Löfven (S)
Kl. 8.55	Ulf Kristersson (M)
Kl. 9.20	Jimmie Åkesson (SD)
Kl. 9.45	Annie Lööf (C)
Kl. 10.10	Jonas Sjöstedt (V)
Kl. 10.35	Ebba Busch Thor (KD)
Kl. 11.00	Jan Björklund (L)
Kl. 11.15	Gustav Fridolin och Isabella Lövin (MP)

Talmannen överlade kl. 11.30 med de vice talmännen. Talmannen informerade H.M. Konungen kl. 12.00 och höll därefter en pressträff tillsammans med Stefan Löfven. Vid pressträffen meddelade talmannen att han avsåg att föreslå att riksdagen skulle utse Stefan Löfven till statsminister. Stefan Löfven avsåg att bilda en regering med företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Talmannen skickade en skrivelse med motsvarande information till samtliga partiföreträdare (bilaga 49). Talmannens förslag till statsminister anmäldes och bordlades i kammaren kl. 14.00. Ett pressmeddelande (bilaga 50) skickades ut med information om den fortsatta processen.

Torsdagen den 17 januari kl. 13.00 bordlades förslaget till statsminister på nytt. Ett pressmeddelande (bilaga 51) skickades ut med information om att talmannen skulle hålla en pressträff på fredagen.

Fredagen den 18 januari kl. 9.00 prövade riksdagen förslaget till statsminister.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Resultatet av omröstningen:

115 för godkännande

153 för avslag

77 avstod

4 frånvarande

Mindre än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat mot förslaget. Riksdagen hade alltså utsett Stefan Löfven till statsminister. Talmannen undertecknade och överlämnade därefter förordnandet för statsministern i plenisalen (bilaga 52). Talmannen höll en pressträff kl. 9.50 och skickade ut ett pressmeddelande (bilaga 53) om resultatet av omröstningen och information om att en analys av den politiska hösten 2018 kommer att göras av oberoende statsvetare och jurister. Ytterligare ett pressmeddelande (bilaga 54) om hålltider för regeringsförklaring och skifteskonselj följande måndag skickades ut.

Måndagen den 21 januari kl. 11.00 lämnade Stefan Löfven sin regeringsförklaring i kammaren och anmälde för riksdagen de statsråd som han hade utsett att tillsammans med honom bilda regering. Talmannen meddelade vid samma sammanträde att en partiledardebatt med anledning av regeringsförklaringen skulle hållas onsdagen den 30 januari. Kl. 12.15 höll den tillträdande regeringen en pressträff i Sammanbindningsbanan i riksdagen. Talmannen bjöd regeringen på en lunch kl. 13.00 i riksdagen. Regeringsskiftet ägde rum kl. 14.15 vid en skifteskonselj som leddes av statschefen på Kungliga slottet. Vid konseljen redogjorde talmannen för sitt förslag till statsminister och riksdagens beslut (bilaga 55). Därefter konstaterade H.M. Konungen att regeringsskiftet ägt rum.

Onsdagen den 30 januari kl. 9.00 hölls en partiledardebatt med anledning av regeringsförklaringen.

Ingvar Mattson
Riksdagsdirektör

Bilaga 1

Skrivelse till statsministern och övriga statsråd
25 september 2018

Vid statsministeromröstningen denna dag har riksdagen förklarat att statsministern saknar tillräckligt stöd. Enligt 6 kap. 3 och 9 §§ regeringsformen entledigar jag därför statsministern och övriga statsråd.

Jag erinrar om bestämmelsen i 11 § samma kapitel som föreskriver att entledigade regeringsledamöter uppehåller sina befattningar till dess en ny regering har tillträtt.

Andreas Norlén
Talman

Bilaga 2

Pressmeddelande: Information om statsministeromröstningen och fortsatt process
25 september 2018

Idag den 25 september hölls statsministeromröstning för att pröva statsminister Stefan Löfvens (S) stöd i den nyvalda riksdagen. Resultatet av omröstningen visar att statsministern inte har den nya riksdagens förtroende, eftersom fler än hälften av riksdagens ledamöter röstade mot honom.

Röstsiffrorna blev 204 röster mot statsministern och 142 ledamöter för statsministern. Talman Andreas Norlén har nu entledigat Stefan Löfven som statsminister samt uppdragit åt Stefan Löfven att tills vidare leda en övergångsregering.

– Jag ska nu inleda mitt arbete för att kunna lägga fram ett förslag till statsminister inför riksdagen. Den första åtgärden blir att kalla samtliga partiets företrädare till samtal, säger talman Andreas Norlén.

På torsdag kommer talman Andreas Norlén att inleda samtal med företrädare för riksdagens partigrupper, så kallade talmansrundor. Närmare information om dessa samtal kommer att gå ut inom kort.

Pressmeddelande: Talmannen möter partiföreträdare för samtal om regeringsbildning

26 september 2018

Riksdagens talman Andreas Norlén inleder på torsdag den 27 september sina samtal med partiföreträdare för att ta fram förslag till ny statsminister.

Efter statsministeromröstningen i riksdagen den 25 september entledigade talmannen statsminister Stefan Löfven (S). Stefan Löfven leder nu, enligt reglerna i regeringsformen, en övergångsregering. Mot bakgrund av detta har talmannen inlett uppdraget att ta fram förslag till ny statsminister.

Talmannen kommer under torsdagen att samtala enskilt med företrädare för riksdagspartierna enligt följande:

10.00 Socialdemokraterna

10.50 Moderaterna

11.40 Sverigedemokraterna

13.15 Centerpartiet

14.05 Vänsterpartiet

14.55 Kristdemokraterna

15.45 Liberalerna

16.35 Miljöpartiet

Pressträffar

Efter dessa samtal kommer talmannen att hålla en kort pressbriefing i riksdagens presscenter, preliminär tid 17.45. Se på riksdagens webbplats under torsdagen för eventuell uppdatering av tidpunkt.

Pressträffar och talmansrundor

Presscentret står till partiföreträdarnas förfogande för eventuella pressträffar i direkt anslutning till deras respektive samtal med talmannen.

Fototillfällen

Vid inledningen av talmannens möten med partiföreträdarna ordnas begränsade fototillfällen (TT och SVT).

Bilaga 4

Pressmeddelande: Talmannen möter partiföreträdare för nya samtal

28 september 2018

Talman Andreas Norlén kallar företrädarna för riksdagspartierna till nya samtal under tisdagen den 2 oktober.

Samtalen kommer att äga rum vid följande klockslag:

9.30 Socialdemokraterna

9.55 Moderaterna

10.20 Sverigedemokraterna

10.45 Centerpartiet
11.10 Vänsterpartiet
11.35 Kristdemokraterna
12.00 Liberalerna
12.25 Miljöpartiet

Riksdagens presscenter står till partiföreträdarnas förfogande för eventuella pressträffar i direkt anslutning till deras respektive samtal med talmannen.

Talmannen kommer att ge en kommentar efter rundan senare under dagen.

Bilaga 5

Skrivelse till samtliga partiföreträdare

2 oktober 2018

Jag har under torsdagen den 27 september och tisdagen den 2 oktober haft möten med företrädare för samtliga riksdagspartier och överlagt med de vice talmännen. Därefter har jag samtalat med Moderaternas partiledare Ulf Kristersson. Vid samtalet uppdrog jag åt Ulf Kristersson att sondera förutsättningarna för bildandet av en regering som kan tolereras av riksdagen.

I dag klockan 17.30 informerar jag statschefen H.M. Konungen.

Ulf Kristersson kommer att ge mig en lägesrapport om sitt uppdrag senast tisdagen den 9 oktober och en slutrapport senast tisdagen den 16 oktober.

Andreas Norlén

Talman

Bilaga 6

Pressmeddelande: Talmannen gav sonderingsuppdrag till Ulf Kristersson (M)

2 oktober 2018

Talman Andreas Norlén har idag gett Ulf Kristersson (M) i uppdrag att sondera förutsättningarna för att bilda regering.

– Jag har haft bra samtal med alla partierna. Nu är det dags för dem att förhandla om regeringsfrågan. Därför har jag idag gett Ulf Kristersson i uppdrag att sondera förutsättningarna för att bilda en regering som tolereras av riksdagen, säger talman Andreas Norlén.

Ulf Kristersson ska senast den 9 oktober ge en lägesrapport till talmannen och senast den 16 oktober slutrapportera sitt uppdrag.

Talmannen inledde i torsdags den 27 september uppdraget att ta fram ett förslag till ny statsminister för riksdagen att ta ställning till. I uppdraget ingår att samtala med företrädare för samtliga riksdagspartier samt att överlägga med de vice talmännen.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Talmannen träffade partiföreträdarna den 27 september och den 2 oktober samt höll överläggning i talmanspresidiet den 28 september och den 2 oktober. Talmannen kommer klockan 17.30 att informera kung Carl XVI Gustaf om sonderingsuppdraget.

Talman Andreas Norlén's inledning vid pressträff i Sveriges riksdag 2 oktober 2018

Det talade ordet gäller

Välkomna hit!

Jag har idag haft förnyade överläggningar med partiledarna för riksdagens åtta partier, för att diskutera hur processen med att bilda en ny regering ska gå vidare.

Låt mig, innan jag informerar om vilka slutsatser jag har dragit av dessa samtal, göra några reflektioner om det politiska läget.

Charles Dickens inledde sin bok *Två städer*, *A Tale of Two Cities*, med de berömda orden "It was the best of times, it was the worst of times", "det var den bästa av alla tider, det var den sämsta av alla tider". Så motstridiga känslor kan också jag hysa, när jag nu har fått ansvaret för att leda den process som förhoppningsvis leder fram till att en statsminister och en regering kan tillträda.

Å ena sidan är detta en tid när den svenska demokratin står i fokus för intresse och debatt. Jag tror att de här veckorna efter valet har varit som en enda stor folkbildningsinsats i hur vår demokrati fungerar. Länsstyrelsens kontrollräkning, statsministeromröstningar och talmansrundor har blivit begrepp som diskuterats runt om i landet. Detta är också en tid då vi levandegör och prövar demokratins institutioner, sätter dem på prov och samtidigt fyller dem med mening, liv och innehåll. Vi som har fått förtroendet att vara aktörer inom demokratins ram sätts också på prov och måste visa om vi förmår leva upp till det ansvar som grundlagen och svenska folket lägger på oss. Det är i grunden något positivt och viktigt.

Å andra sidan har Sverige inte på mycket länge stått inför en så svårförutsägbar politisk situation som nu, kanske inte sedan 1920-talets täta regeringsskiften.

Den nu gällande ordningen med att det är talmannen som samtalar med partiföreträdarna och sedan lägger fram ett förslag till statsminister som riksdagen får ta ställning till tillämpades för första gången 1976. Dessför-

innan var det som bekant kungen som hade det formella ansvaret för regeringsbildningen. Sedan 1976 har det i allt väsentligt varit uppenbart vilken person talmannen skulle komma att vända sig till med ett erbjudande om att bilda regering – fram tills nu. Det rådde viss osäkerhet 1978, vilket ledde fram till ett något överraskande resultat, och det var inte helt självklart hur Ny Demokrati skulle agera 1991, men det går ändå inte att jämföra med dagens situation.

Som ni vet har vi negativ parlamentarism i Sverige. Det innebär att en statsminister, för att bli vald, inte behöver stöd av en majoritet av riksdagens ledamöter. Formellt sett behöver en statsminister faktiskt inte få en enda ja-röst för att bli vald. Det som krävs är statsministern tolereras av riksdagen, vilket innebär att inte fler än hälften av ledamöterna röstar nej. Positiv parlamentarism, vilket finns i en del andra länder, innebär å andra sidan att en regeringschef måste ha aktivt stöd av minst hälften av parlamentsledamöterna.

Efter mina samtal med partiledarna i torsdags kunde jag konstatera att det då inte fanns någon statsministerkandidat som skulle tolereras av riksdagen. Det innebär att partierna måste börja ompröva sina positioner, för att en regering ska kunna bildas. Om alla står kvar där de står nu, så kommer ingen att kunna väljas till statsminister.

Det här låsta läget måste börja dyrkas upp. Min bedömning är att det bäst sker genom att någon partiledare får uppdraget att sondera möjligheterna att bilda en regering. Mina talmansrundor, när jag träffar partiledarna en i taget, är inte en lämplig form för den typ av samtal, som nu måste föras mellan partierna. Nu måste partierna få en chans att sitta ner och diskutera med varandra på ett mer informellt sätt.

Det finns inget krav på att talmannen ska använda sonderingsverktyget. Det användes för första gången 1990. Ni som har varit med länge minns att Ingvar Carlssons regering då lade fram ett kontroversiellt krispaket, som mötte motstånd i riksdagen. Ingvar Carlsson ställde kabinetsfråga och sa att om inte krispaketet går igenom i riksdagen så skulle han avgå. Krispaketet fälldes av de borgerliga partierna och VPK och Ingvar Carlsson avgick. Det var första gången under enkammarriksdagens tid som en regering föll i ett slags förtroendeomröstning. Talmannen gav då Carl Bildt, som var ledare för det största oppositionspartiet, att sondera möjligheterna att ta över regeringsmakten. När Carl Bildt redovisade sitt uppdrag visade det sig att det saknades förutsättningar för honom att vid den tidpunkten ta över som statsminister och så fick istället Ingvar Carlsson ett sonderingsuppdrag.

Det finns två personer som rimligen kan komma i fråga för ett sonderingsuppdrag: Stefan Löfven och Ulf Kristersson. Det är föga förvånande dessa två personer som i mina samtal med partiledarna har lyfts fram som statsministerkandidater. Jag har idag ställt frågan till samtliga partiledare vem de anser bör få ett sonderingsuppdrag och jag har även gått igenom vilka formella argument man kan se.

För Stefan Löfven talar att han företräder det största partiet i riksdagen och det största av de traditionella blocken.

Prot. 2018/19:59
5 mars

För Ulf Kristersson talar att han företräder den större av de två grupperingar som röstade nej till statsministern i omröstningen i förra tisdagen, och att det finns en logik i att den som avsatt en regering bör få möjlighet att själv ta över – på samma sätt som Carl Bildt fick ett sonderingsuppdrag efter att Ingvar Carlsson hade förlorat omröstningen 1990. För Ulf Kristersson talar också att partier som företräder en majoritet av rösterna i riksdagen till mig idag har sagt att de anser att Ulf Kristersson bör få ett sonderingsuppdrag. Min uppfattning är att argumenten för Ulf Kristersson är tyngre.

Jag har därför beslutat att ge Ulf Kristersson i uppdrag att sondera möjligheterna att bilda en regering som tolereras av riksdagen. Uppdraget ska redovisas för mig senast om två veckor, men jag har begärt att få en lägesrapport om en vecka. Om det visar sig att uppdraget misslyckas så vill jag veta det genast.

Sonderingsuppdrag har utformats på olika sätt genom åren. Ibland har talmannen pekat ut vilka partier som sonderingarna ska gälla. I det här osäkra politiska läget vill jag inte bidra till ytterligare låsningar. Jag har därför inte avgränsat uppdraget på annat sätt än att det handlar om att undersöka förutsättningarna för att bilda en regering som tolereras av riksdagen.

Det har varit för många nej, för många ultimatum och för många låsningar i den här processen. Nu vill jag och – tror jag – svenska folket se fler ja, mer pragmatism och fler öppningar.

Det ligger nu ett stort ansvar på partierna och partiledarna att ompröva tidigare positioner och göra det möjligt att bilda en regering. Jag vill inte bli den förste talman som inte lyckas få en statsministerkandidat val, men som jag har sagt tidigare: jag är talman och inte trollkarl. Om inte partierna börjar samtala och förflytta sig, så blir det ingen regering.

Bilaga 7

Pressmeddelande: Talmannen kommenterar Ulf Kristerssons (M) lägesrapport 9 oktober 2018

Talman Andreas Norlén har idag träffat Ulf Kristersson (M) för att få en lägesrapport om uppdraget att sondera förutsättningarna för att bilda regering.

– Ulf Kristersson har idag redogjort för de samtal han har fört inom ramen för sitt sonderingsuppdrag. Han har berättat om sin syn på läget och gett besked om att han avser fortsätta sina sonderingar under den tidsperiod jag angivit, säger talman Andreas Norlén efter mötet.

När talmannen gav Ulf KristerSSon i uppdrag att sondera förutsättningar för att bilda regering angavs också att en lägesrapport skulle avläggas senast den 9 oktober och att en slutrapportering av uppdraget skulle ske senast den 16 oktober.

Närmare information om slutrapporteringen av uppdraget kommer att gå ut innan den 16 oktober.

Bilaga 8

Pressmeddelande: Talmannen möter Ulf KristerSSon (M) 13 oktober 2018

På söndag den 14 oktober möter talmannen Ulf KristerSSon (M) med anledning av uppdraget att sondera förutsättningar för att bilda regering. Därefter håller talmannen en pressträff.

Talman Andreas Norléns möte med Ulf KristerSSon kommer att äga rum den 14 oktober klockan 11 på talmannens tjänsterum i riksdagen. Därefter kommer talmannen att överlägga med de vice talmännen.

Pressträff

Talman Andreas Norlén kommer också att hålla en pressträff där han redogör för kommande steg i processen med regeringsbildningen.

Tid: Söndag den 14 oktober, tidigast klockan 12

Plats: Riksdagens presscenter, plan 5, Västra riksdagshuset

Bilaga 9

Pressmeddelande: Talmannen möter partiföreträdare måndag 15 oktober 14 oktober 2018

Riksdagens talman Andreas Norlén kommer den 15 oktober att fortsätta sina samtal med företrädare för riksdagens partier.

– Vid mitt möte med Ulf KristerSSon meddelade han att han för närvarande inte ser förutsättningar att samla stöd för en regering som tolereras av riksdagen. Ulf KristerSSon vill därför avsluta sitt sonderingsuppdrag. Jag är mån om en väl förankrad process och har därför kallat till nya samtal med partiföreträdarna. Det är också viktigt att arbetet löper på och samtalen kommer därför att äga rum redan imorgon, säger talman Andreas Norlén.

Talmannen kommer under måndagen att samtala enskilt med företrädare för riksdagspartierna. Därefter kommer talmannen att överlägga med de vice talmännen och klockan 16.30 informera statschefen om det aktuella läget i arbetet med att ta fram förslag till ny statsminister.

Tider för samtal med partiföreträdare
9.30 Socialdemokraterna
10.05 Sverigedemokraterna
10.40 Centerpartiet
11.15 Vänsterpartiet
11.50 Kristdemokraterna
12.25 Liberalerna
13.00 Miljöpartiet

Prot. 2018/19:59
5 mars

Talmannen samtalade med moderaternas partiledare Ulf Kristersson under söndagen den 14 oktober.

Pressträffar

Efter dessa samtal kommer talmannen att hålla en kort pressträff i riksdagens presscenter, tidigast klockan 14.30.

Presscentret står till partiföreträdarnas förfogande för eventuella pressträffar i direkt anslutning till deras respektive samtal med talmannen.

Fototillfällen

Vid inledningen av talmannens möten med partiföreträdarna ordnas begränsade fototillfällen (TT och SVT).

Bilaga 10

Pressmeddelande: Talmannen ger sonderingsuppdrag till Stefan Löfven (S)

15 oktober 2018

Talman Andreas Norlén har idag gett Stefan Löfven (S) i uppdrag att sondera förutsättningarna för att bilda regering.

– Jag har idag beslutat att ge Stefan Löfven i uppdrag att sondera förutsättningarna att bilda regering. Likt det uppdrag jag gav Ulf Kristersson handlar Stefan Löfvens uppdrag om att sondera förutsättningarna för att bilda en regering som tolereras av riksdagen. Jag har inte specificerat något regeringsunderlag eller annat kriterium som begränsar sonderingarna. Sonderingsuppdraget ska slutrapporteras till mig senast den 29 oktober med en lägesrapport senast den 22 oktober, säger talman Andreas Norlén.

Den 14 oktober mötte talmannen Ulf Kristersson (M). Under måndagen har talmannen samtalat med företrädare för sju av riksdagspartierna, överlagt med de vice talmännen samt återigen samtalat med Stefan Löfven (S). Klockan 16.30 informerar talmannen kung Carl XVI Gustaf om det aktuella läget i arbetet med att ta fram förslag till ny statsminister.

Skrivelse till samtliga partiföreträdare

15 oktober 2018

Jag hade i går, söndagen den 14 oktober, möte med Moderaternas partiledare Ulf Kristersson. Han informerade mig om att han för närvarande inte ser förutsättningar att samla stöd för en regering som kan tolereras av riksdagen. Ulf Kristersson vill därför avsluta sitt sonderingsuppdrag.

Jag har i dag, måndagen den 15 oktober, haft möten med företrädare för riksdagspartierna, förutom Moderaterna, och sedan överlagt med de vice talmännen. Därefter har jag åter samtalat med Socialdemokraternas partiledare Stefan Löfven. Vid samtalet uppdrog jag åt Stefan Löfven att sondera förutsättningarna för bildandet av en regering som kan tolereras av riksdagen.

I dag klockan 16.30 informerar jag statschefen H.M. Konungen.

Stefan Löfven kommer att ge mig en lägesrapport om sitt uppdrag senast måndagen den 22 oktober och en slutrapport senast måndagen den 29 oktober.

Andreas Norlén
Talman

Bilaga 12

Pressmeddelande: Talmannen kommenterar Stefan Löfvens (S) lägesrapport

22 oktober 2018

Vid ett möte med talman Andreas Norlén den 22 oktober gav Stefan Löfven (S) en lägesrapport om sitt uppdrag att sondera förutsättningarna för att bilda regering.

– Jag har idag haft ett möte med Stefan Löfven där han redogjorde för sitt arbete med sonderingsuppdraget. Han kommer att fortsätta det arbetet under den tid han har fått till sitt förfogande, säger talman Andreas Norlén efter mötet.

– Det är ett komplicerat politiskt läge där partierna aktivt måste samtala med varandra för att föra processen framåt. De har i sådana här lägen också ett internt arbete att göra. Tidsaspekten är viktig men det är också viktigt att ha respekt för att partiernas arbete kan ta viss tid. Sonderingsuppdrag som verktyg i regeringsbildningsprocesser har använts av talmän sedan 1976. Även jag har valt att följa praxis och ge denna ram för partiernas samtal, fortsätter talmannen.

Stefan Löfvens (S) uppdrag att sondera förutsättningarna för att bilda en regering som tolereras av riksdagen bygger på samma kriterier som gavs Ulf Kristersson (M). Uppdraget ska slutredovisas senast måndagen den 29 oktober. Närmare information om formerna för slutrapporteringen av uppdraget kommer att gå ut i slutet av veckan.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Bilaga 13

Pressmeddelande: Tider för talmannen och regeringsbildningen den 29 oktober

26 oktober 2018

Talman Andreas Norlén träffar Stefan Löfven (S) måndagen den 29 oktober klockan 9.45 för att ta emot slutrapporten om uppdraget att sondera förutsättningarna för att bilda regering.

Oavsett resultat av Stefan Löfvens (S) slutrapport bedömer talmannen att samtal med övriga partiföreträdare bör ske utan dröjsmål, för att få del av deras reaktioner och kommentarer med anledning av rapporten. Talman Andreas Norlén har därför kallat även dem till samtal under måndagen.

Samtalen kommer att äga rum på talmannens tjänsterum i Västra riksdagshuset vid följande klockslag:

12.00 Moderaterna
12.30 Sverigedemokraterna
13.00 Centerpartiet
13.30 Vänsterpartiet
14.00 Kristdemokraterna
14.30 Liberalerna
15.00 Miljöpartiet

Pressträffar

Riksdagens presscenter står till partiföreträdarnas förfogande för eventuella pressträffar i direkt anslutning till deras respektive samtal med talmannen.

Talmannen kommer senare att hålla en pressträff i riksdagens presscenter. Preliminär tid: tidigast 16.30.

Fototillfällen

Vid inledningen av talmannens möten med partiföreträdarna ordnas begränsade fototillfällen (TT och TV4).

Pressmeddelande: Om regeringsbildningen under tisdag 30 oktober
29 oktober 2018

I morgon tisdag den 30 oktober träffar talman Andreas Norlén partierna gruppvis i de olika möjliga regeringskonstellationer som de själva har nämnt.

Talman Andreas Norlén träffade Stefan Löfven (S) måndagen den 29 oktober för att ta emot slutrapporten om hans uppdrag att sondera förutsättningarna för att bilda regering. Därefter samtalade talmannen med övriga partiföreträdare samt höll överläggning med de vice talmännen.

De två huvudkandidaterna till statsministerposten har givits breda sonderingsuppdrag men talmannen har idag konstaterat att ingen av sonderingspersonerna har funnit tillräckligt stöd för att bilda en regering. Andreas Norlén kommer därför att träffa partiföreträdarna igen under tisdagen.

– För dagen är nya sonderingsuppdrag inte ett alternativ. Nästa steg i regeringsbildningen blir aktiva möten med de möjliga regeringskonstellationer som partierna har pekat ut. Ett syfte med samtalen är för mig att se vilka regeringsalternativ som kan föras av från dagordningen och vilka som förtjänar mer uppmärksamhet. Jag kommer också att samtala med de riksdagspartier som inte särskilt omnämnts av andra partier som koalitionspartner, säger talman Andreas Norlén.

De gruppvisa samtalen kommer att äga rum under tisdagen den 30 oktober. Klockslag kommer att meddelas senare, se: *Pressträffar och talmansrundor*

Fototillfällen

Vid inledningen av talmannens första möte ordnas ett begränsat fototillfälle (TT och SVT).

Bilaga 15

Pressmeddelande: Pressträff med talmannen måndag 5 november
2 november 2018

Talman Andreas Norlén kommer vid en pressträff att berätta om kommande steg i arbetet med regeringsbildningen.

Tid: Måndag 5 november klockan 9.30

Plats: Riksdagens presscenter, plan 5, Västra riksdagshuset

Pressmeddelande: Talmannens förslag till statsminister

5 november 2018

Talman Andreas Norlén avser att den 12 november lägga fram ett förslag till statsminister för riksdagen. Talmannens förslag till statsminister kommer att vara Ulf Kristersson (M).

– Mot bakgrund av de samtal jag har haft med partiledarna är det min bedömning att det nu är dags att gå till kammaren med ett förslag till statsminister. Ulf Kristersson företräder den större av de två grupperingar som röstade nej till statsministern den 25 september och det finns en logik i att då pröva honom i kammaren, säger talman Andreas Norlén.

Talmanen har uppmanat Ulf Kristersson (M) att före den 12 november återkomma med besked om den tänkta regeringens partimässiga sammansättning.

Förslaget till statsminister läggs fram samt bordläggs i kammaren en första gång den 12 november vilket följs av en andra bordläggning den 13 november och sedan prövas det sannolikt av riksdagen den 14 november, enligt vad talmannen idag aviserade. Talmannen avser att samråda om tidsplanen med gruppledarna för riksdagens partier den 7 november.

**Talman Andreas Norléns inledning vid pressträff i Sveriges riksdag
5 november 2019***Det talade ordet gäller*

God förmiddag!

Som ni vet förde jag i tisdags samtal med ett antal partiledare i grupper utifrån olika tänkta regeringskoalitioner som partierna själva formulerat. Senare samma dag träffade jag Jimmie Åkesson och hade telefonkontakt med Jonas Sjöstedt, för att diskutera regeringsbildningen även med dem. Därefter har jag haft ytterligare informella kontakter med partiledarna om hur processen bör föras framåt.

Mina slutsatser av dessa kontakter är för det första att jag inte bedömer att det finns förutsättningar för att nu ge något ytterligare sonderingsuppdrag till någon.

Annie Lööf har sagt att hon är redo att åta sig ett sonderingsuppdrag för att undersöka förutsättningarna för regeringssamverkan mellan allianspartierna och Miljöpartiet, om hela Alliansen står bakom ett sådant uppdrag. Den sistnämnda förutsättningen föreligger dock inte, eftersom två av fyra allianspartier inte anser att ett sådant uppdrag bör ges.

Min andra slutsats blir därför att de verktyg jag har i min verktygslåda är på väg att ta slut, men det finns ett kvar: att nominera en kandidat till statsministerposten och låta riksdagen ta ställning.

Jag vill därför nu förhandsavisera att jag nästa måndag, den 12 november, kommer att föreslå kammaren att till statsminister välja Ulf Kristersson. Jag har uppmanat honom att dessförinnan informera mig om vilka partier som ska ingå i den regering han vill bilda.

Det finns fortfarande ingen statsministerkandidat som kan vara säker på att tolereras av kammaren, men processen måste gå vidare. Någon av huvudkandidaterna, Stefan Löfven eller Ulf Kristersson, bör provas. Ulf Kristersson företräder den större av de två grupperingar som röstade nej till statsministern i omröstningen den 25 september. Det finns en logik i att den som avsatt en regering själv får försöka att ta över. För Ulf Kristersson talar också att partier som företräder en majoritet av rösterna i riksdagen har sagt att de anser att han bör bli statsminister – även om vissa av dessa partier har ställt upp villkor för att stödja honom som inte är uppfyllda.

Skälet till att jag inte redan idag lägger fram förslaget formellt, utan istället väljer att förhandsavisera förslaget, är att vi befinner oss i en situation vi inte upplevt förut.

När tidigare talmän har lagt fram statsministerförslag för riksdagen har det alltid varit väl förankrade förslag, som byggt på att olika partier i förväg har förhandlat fram regeringsprogram och andra överenskommelser som grund för den blivande regeringens arbete. Under sådana omständigheter är det inga problem att genomföra en snabb omröstning, för alla är på det klara med förutsättningarna.

Nu är läget annorlunda. Det är inte på förhand uppenbart hur olika partier kommer att ställa sig till Ulf Kristersson. Jag har fått signaler om att hans förslag till regeringsbildning behöver förtydligas på olika punkter, för att olika partier ska veta vad de har att ta ställning till. Det kan också vara så att olika partiets beslutsorgan behöver inkallas för att pröva förslaget. När jag har lagt fram detta förslag för kammaren ska det, enligt regeringsformen, bordläggas två gånger och provas av riksdagen inom fyra dagar. Det är därför rimligt att på det här sättet förhandsavisera min kommande nominering, för att inte klockan genast ska börja räkna ner mot den i grundlagen fastlagda tidsgränsen om fyra dagar.

När jag lägger fram förslaget nästa måndag kommer det att bordläggas i kammaren samma dag. Den andra bordläggningen kan sedan äga rum på tisdagen och så skulle kammaren kunna rösta på onsdagen den 14 november.

Man kan notera att övergångsregeringens förslag till statsbudget ska läggas fram på torsdagen, den 15 november, och planeringen är att förslaget samma dag ska debatteras i kammaren. Man kan därför diskutera hur statsministeromröstningen bör förläggas i relation till budgetdebatten och den

frågan kommer att övervägas under de närmaste dagarna. Jag är också redo att lyssna på gruppledarnas synpunkter på detta.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Sammanfattningsvis: processen måste föras framåt, ny dynamik måste uppstå mellan partierna och de resultatlösa samtalen måste få ett slut. Nu är det dags att riksdagen får ta ställning.

Bilaga 17

Skrivelse till samtliga partiföreträdare

5 november 2018

Jag har i dag vid en presskonferens föraviserat att jag måndagen den 12 november avser att lägga fram ett förslag till statsminister för riksdagen. Mitt förslag till statsminister kommer att vara Ulf Kristersson (M).

Jag har uppmanat Ulf Kristersson (M) att före den 12 november återkomma med besked om den tänkta regeringens partimässiga sammansättning.

Förslaget till statsminister läggs fram samt bordläggs i kammaren en första gång den 12 november vilket följs av en andra bordläggning den 13 november och sedan prövas det sannolikt av riksdagen den 14 november. Jag avser att samråda om tidsplanen med gruppledarna för riksdagens partier den 7 november.

Andreas Norlén
Talman

Bilaga 18

Pressmeddelande: Tidsplan för kammarens prövning av förslag till statsminister

7 november 2018

Talmanen kommer den 12 november att lägga fram ett förslag till statsminister för riksdagen. Talmanen kommer då föreslå Ulf Kristersson (M). I samband med att förslaget läggs fram kommer det också att meddelas med vilka partier Ulf Kristersson avser att bilda regering.

Förslaget till statsminister läggs fram och bordläggs i kammaren den 12 november klockan 10.30. Förslaget bordläggs på nytt den 13 november. Därefter kommer förslaget att prövas av riksdagen den 14 november klockan 09.00.

Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Detta kan ske tidigast den 15 november. Skifteskonsej kommer därefter att äga rum. Under dessa

förutsättningar kommer också debatten med anledning av övergångsregeringens budgetproposition att ställas in. Debatt och beslut om budgetramarna planeras till den 12 december.

Om förslaget till statsminister inte bifalls kommer debatten om övergångsregeringens budgetproposition att äga rum som planerat den 15 november.

Bilaga 19

Pressmeddelande: Pressträff med talmannen måndag den 12 november

9 november 2018

På måndag den 12 november kl. 10.00 framträder talman Andreas Norlén tillsammans med Ulf Kristersson (M) som föreslås bli statsminister.

Tid: Måndag 12 november klockan 10.00

Plats: Riksdagens presscenter, plan 5, Västra riksdagshuset

Talmannen kommer kl. 10.30 att lägga fram förslag till statsminister för riksdagen. Vid pressträffen och i samband med att förslaget läggs fram, kommer det också att meddelas med vilka partier Ulf Kristersson avser att bilda regering.

Förslaget till statsminister läggs fram och bordläggs i kammaren den 12 november klockan 10.30. Förslaget bordläggs på nytt den 13 november. Därefter kommer förslaget att prövas av riksdagen den 14 november klockan 9.00.

Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Detta kan ske tidigast den 15 november. Skifteskonsej kommer därefter att äga rum. Under dessa förutsättningar kommer också debatten med anledning av övergångsregeringens budgetproposition att ställas in. Debatt och beslut om budgetramarna planeras till den 12 december.

Om förslaget till statsminister inte bifalls kommer debatten om övergångsregeringens budgetproposition att äga rum som planerat den 15 november.

Bilaga 20

Pressmeddelande: Talmannens förslag till statsminister

12 november 2018

Talman Andreas Norlén har i dag den 12 november lagt fram ett förslag till statsminister för riksdagen. Talmannens förslag är att riksdagen till ny statsminister utser Ulf Kristersson (M) som avser att bilda en regering bestående av företrädare för Moderaterna och Kristdemokraterna.

Förslaget till statsminister lades fram samt bordlades i kammaren den 12 november. Förslaget bordläggs på nytt den 13 november. Därefter kommer förslaget att prövas av riksdagen den 14 november klockan 9.00.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Detta kan ske tidigast den 15 november. Skifteskonsej kommer därefter att äga rum. Under dessa förutsättningar kommer också debatten med anledning av övergångsregeringens budgetproposition att ställas in. Debatt och beslut om budgetramarna planeras till den 12 december.

Om förslaget till statsminister inte bifalls kommer debatten om övergångsregeringens budgetproposition att äga rum som planerat den 15 november.

Bilaga 21

Skrivelse till samtliga partiföreträdare

12 november 2018

För en vecka sedan, den 5 november, föraviserade jag att jag om en vecka avser att lägga fram Ulf Kristersson (M) som mitt förslag till statsminister. Jag uppmanade då också Ulf Kristersson (M) att återkomma med besked om den tänkta regeringens partimässiga sammansättning.

Jag kommer i dag lägga fram Moderaternas partiledare Ulf Kristersson som mitt förslag till statsminister för riksdagen. Moderaterna avser att bilda en regering tillsammans med Kristdemokraterna.

Förslaget till statsminister läggs fram samt bordläggs i kammaren en första gång den 12 november vilket följs av en andra bordläggning den 13 november och sedan prövas det av riksdagen den 14 november.

Andreas Norlén
Talman

Bilaga 22

Pressmeddelande: Pressträff med talmannen onsdag 14 november

13 november 2018

Talman Andreas Norlén håller en pressträff efter riksdagens prövning av förslaget till statsminister. Pressträffen hålls oavsett resultat av omröstningen.

Tid: Onsdag den 14 november, efter prövningen av förslaget om statsminister

Plats: Riksdagens presscenter, plan 5, Västra riksdagshuset

Pressmeddelande: Nästa steg i regeringsbildningen

14 november 2018

Talman Andreas Norlén kallar företrädarna för riksdagspartierna till nya samtal under torsdagen den 15 november.

Samtalen kommer att äga rum på talmannens tjänsterum i Västra riksdags-
huset vid följande klockslag:

Kl. 8.45 Moderaterna

Kl. 9.15 Sverigedemokraterna

Kl. 9.45 Centerpartiet

Kl. 10.15 Socialdemokraterna

Kl. 10.45 Vänsterpartiet

Kl. 11.15 Kristdemokraterna

Kl. 11.45 Liberalerna

Kl. 12.15 Miljöpartiet

Talmanen brukar föra samtal med partierna i storleksordning. Ordnings-
följden denna gång beror på hänsyn till kalenderfrågor, exempelvis rege-
ringssammanträde.

Pressträffar

Riksdagens presscenter står till partiföreträdarnas förfogande för eventu-
ella pressträffar i direkt anslutning till deras respektive samtal med talman-
nen.

Talmanen kommer senare att hålla en pressträff i riksdagens presscenter.
Preliminär tid: tidigast kl. 14.15.

Fototillfällen

Vid inledningen av talmannens möten med partiföreträdarna ordnas be-
gränsade fototillfällen (TT och TV4).

Om budgetpropositionen

Eftersom förslaget till statsminister inte bifallits kommer debatten om
övergångsregeringens budgetproposition att äga rum som planerat den
15 november.

Bilaga 24

Pressmeddelande: Talmannen ger nytt sonderingsuppdrag

15 november 2018

Talman Andreas Norlén har gett Annie Lööf (C) i uppdrag att sondera för-
utsättningarna för en regering som riksdagen kan tolerera. Uppdraget ska
slutredovisas till talmannen senast den 22 november.

– Detta sonderingsuppdrag är något annorlunda än de tidigare. Partierna har redan fört många samtal och jag bedömer att uppdraget kan utföras på en vecka, självklart med möjlighet till förlängning om det blir motiverat. Uppdraget är brett, både vad gäller möjliga partisammansättningar och statsministerposten, säger talman Andreas Norlén.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Bilaga 25

Skrivelse till samtliga partiföreträdare

15 november 2018

Jag har i dag haft möten med företrädare för samtliga riksdagspartier och överlagt med de vice talmännen. Därefter har jag samtalat med Centerpartiets partiledare Annie Lööf. Vid samtalet uppdrog jag åt Annie Lööf att sondera förutsättningarna för en regering som kan tolereras av riksdagen.

I dag klockan 17.30 informerar jag statschefen H.M. Konungen.

Annie Lööf kommer ge mig en slutrapport senast torsdagen den 22 november.

Andreas Norlén
Talman

Bilaga 26

Pressmeddelande: Pressträff med talmannen den 23 november

22 november 2018

På morgonen den 22 november tog talmannen emot Annie Lööfs (C) rapport från det sonderingsuppdrag hon har haft. Därefter överlade talmannen med de vice talmännen. Andreas Norlén kommer under torsdagen även att tala med riksdagspartiernas partiledare per telefon.

Tid: Fredag den 23 november klockan 10.00
Plats: Riksdagens presscenter, plan 5, Västra riksdagshuset

Bilaga 27

Pressmeddelande: Talmannen aviserar förslag till statsminister

23 november 2018

Talman Andreas Norlén har idag den 23 november aviserat att han på måndag den 3 december kommer att lägga fram ett förslag till statsminister för riksdagen. Talmannens förslag till statsminister kommer då att vara Stefan Löfven (S).

– De besked som framkommit efter det senaste sonderingsuppdraget har skapat en delvis ny situation även om många låsningar består. Med denna avisering ger jag partierna nödvändig tid att förhålla sig till det nya läget och sedan ta ställning i kammaren, säger talman Andreas Norlén.

Talmannen har uppmanat Stefan Löfven (S) att återkomma med besked om vilken partimässig sammansättning förslaget ska omfatta. När talmannen har lagt fram sitt förslag till statsminister i kammaren bordläggs det en första gång vilket följs av en andra bordläggning och sedan provas det sannolikt av riksdagen den 5 december.

Bilaga 28

Skrivelse till samtliga partiföreträdare 23 november 2018

Jag har i dag vid en presskonferens aviserat att jag måndagen den 3 december avser att lägga fram ett förslag till statsminister för riksdagen. Mitt förslag till statsminister kommer att vara Stefan Löfven (S).

Jag har uppmanat Stefan Löfven (S) att före den 3 december återkomma med besked om den tänkta regeringens partimässiga sammansättning.

Förslaget till statsminister läggs fram samt bordläggs i kammaren en första gång den 3 december vilket följs av en andra bordläggning den 4 december och sedan provas det sannolikt av riksdagen den 5 december.

Andreas Norlén
Talman

Bilaga 29

Pressmeddelande: Pressträff med talmannen och Stefan Löfven (S) 30 november 2018

På måndag den 3 december klockan 9.30 håller talman Andreas Norlén pressträff tillsammans med Stefan Löfven (S) som föreslås bli statsminister.

Om Stefan Löfven innan dess begär mer tid kan detta, som talmannen tidigare har meddelat, beviljas och tidsplanen samt tid för pressträff kommer i sådana fall att justeras.

Tid: 3 december klockan 9.30
Plats: Riksdagens presscenter, plan 5, Västra riksdagshuset

Talmannen kommer den 3 december klockan 10 att lägga fram förslag till statsminister för riksdagen. Vid pressträffen och i samband med att försla-

get läggs fram, kommer också den tänkta regeringens partimässiga sammansättning att meddelas. Vid samma tillfälle bordläggs förslaget. Därefter kommer förslaget att bordläggas ytterligare en gång och sedan prövas av riksdagen den 5 december klockan 9.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske, dock tidigast den 6 december, anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Skifteskonsej kommer därefter att äga rum.

Bilaga 30

Pressmeddelande: Måndagens pressträff uppskjuten 2 december 2018

Talman Andreas Norlén har beviljat processen förlängd tid innan förslaget till statsminister läggs fram för riksdagen. Pressträffen med talmannen och Stefan Löfven (S) kommer därför att flyttas fram.

Justerad tidsplan

Talmannen kommer tidigast onsdagen den 5 december klockan 9.00 att lägga fram förslag till statsminister för riksdagen. Därför flyttas pressträffen till tidigast kl. 8.30 samma dag. Mer information om den justerade tidsplanen kommer att meddelas inom kort.

Bilaga 31

Pressmeddelande: Nästa steg i regeringsbildningen 4 december 2018

Talman Andreas Norlén har beviljat ytterligare tid innan förslag till statsminister läggs fram för riksdagen.

– Jag har fått information om att flera partier ska inleda förhandlingar om regeringsfrågan. Jag har därför bedömt att det är rimligt att medge tid för dessa förhandlingar, säger talman Andreas Norlén.

Stefan Löfven (S) ger fredagen den 7 december en första rapport till talmannen om processens utveckling, med en uppföljande rapport måndag den 10 december. Därefter kommer talmannen att kommentera nästa steg i regeringsbildningen.

De tidigare aviserade aktiviteterna för onsdag den 5 december, framläggande om förslag till statsminister samt pressträff, är därför uppskjutna. Nya datum meddelas senare.

Pressmeddelande: Uppdaterad information om regeringsbildningen
10 december 2018

Talman Andreas Norlén har i dag den 10 december tagit emot Stefan Löfvens (S) rapport angående partiernas samtal om regeringsfrågan. Talmannen har också talat med Annie Lööf (C) och Jan Björklund (L) samt informerat de vice talmännen.

– Jag har fått besked om att Centerpartiet inte ställer sig bakom den överenskommelse som partierna har arbetat med. Jag kommer därför att ge partierna möjlighet att under ett par dagar överväga innebörden av beskedet. Under tiden kommer jag att hålla informella samtal med olika partiledare, säger Andreas Norlén.

Talmannen kommer efter dessa samtal att återkomma med information om nästa steg i regeringsbildningen. Tills vidare kvarstår tidigare avisering av statsministerförslag.

Bilaga 33

Pressmeddelande: Pressträff med talmannen onsdag den 12 december
11 december 2018

På onsdag den 12 december kl. 8.30 håller talman Andreas Norlén pressträff i samband med att Stefan Löfven (S) föreslås bli statsminister.

Tid: Onsdag den 12 december kl. 8.30

Plats: Riksdagens presscenter, plan 5, Västra riksdagshuset

Talmannen kommer kl. 9.00 att lägga fram förslag till statsminister för riksdagen. Vid pressträffen och i samband med att förslaget läggs fram, kommer det också att meddelas med vilka partier Stefan Löfven avser att bilda regering.

Förslaget till statsminister läggs fram och bordläggs i kammaren onsdagen den 12 december. Förslaget bordläggs på nytt torsdagen den 13 december. Därefter kommer förslaget att prövas av riksdagen fredagen den 14 december klockan 9.00.

Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Detta kan ske tidigast lördagen den 15 december. Skifteskonsej kommer därefter att äga rum.

Skrivelse till samtliga partiföreträdare

11 december 2018

Jag kommer i morgon att lägga fram Socialdemokraternas partiledare Stefan Löfven som mitt förslag till statsminister för riksdagen.

Förslaget till statsminister läggs fram samt bordläggs i kammaren en första gång den 12 december, vilket följs av en andra bordläggning den 13 december. Förslaget prövas sedan av riksdagen den 14 december.

Andreas Norlén

Talman

Bilaga 35

Pressmeddelande: Fortsatt arbete med regeringsbildningen

14 december 2018

Riksdagen har den 14 december röstat nej till talmannens andra förslag till statsminister. Talman Andreas Norlén arbetar nu vidare med regeringsbildningen.

– Jag kommer framför allt att fortsätta föra informella samtal med alla partiledare. Detta kommer jag att göra i dag och under helgen. Därefter, i början av nästa vecka, återkommer jag med besked om nästa steg i processen, säger talman Andreas Norlén.

– Jag kan också konstatera att riksdagens partier driver Sverige närmare ett extra val. Jag beklagar det och jag kommer att göra allt jag kan för att förhindra det, men om partierna väljer extra val framför att agera på ett sätt som ger Sverige en ny regering kommer jag inte att stå i vägen för dem. Jag bedömer därför att jag nu bör vidta åtgärder i förberedande syfte, fortsätter Andreas Norlén.

Om extra val blir aktuellt ska talmannen bestämma datum för detta efter samråd med Valmyndigheten. Talmannen kommer därför att hålla ett första möte med företrädare för Valmyndigheten efter prövningen i kammaren.

Pressmeddelande: Pressträff med talmannen

18 december 2018

Talman Andreas Norlén kommer att ge besked om kommande steg i regeringsbildningen vid en pressträff under onsdagen den 19 december.

Tid: Onsdag den 19 december klockan 11.15

Plats: Riksdagens presscenter, plan 5, Västra riksdagshuset

Bilaga 37

Pressmeddelande: Talmannens besked om regeringsbildningen

19 december 2018

Talman Andreas Norlén har i dag onsdagen den 19 december gett besked om sina kommande åtgärder i samband med regeringsbildningsprocessen. Talmannen har också gett besked om en tidplan för dessa åtgärder.

– Efter mina senaste samtal med partiledarna bedömer jag att en ytterligare omröstning i kammaren före jul skulle ske utan reell möjlighet för någon kandidat att bli statsminister. Partierna kan inte på kort sikt ändra tidigare ställningstaganden och jag kommer därför inte att lägga fram något förslag denna vecka. Processen bör dock inte avstanna och därför har jag i dag aviserat en tidplan för samtliga resterande steg av regeringsbildningsprocessen, säger talman Andreas Norlén.

Talmannens avsikt är att partierna ska använda den aviserade tiden till förhandlingar och nödvändig intern förankring. De två huvudkandidaterna till statsministerposten förväntas därutöver att regelbundet göra återrapporteringar till talmannen om sina respektive processer.

Tidplan

- Informell återrapportering från Stefan Löfven (S) respektive Ulf Kristersson (M) den 28 december.
- Informell återrapportering från Stefan Löfven (S) respektive Ulf Kristersson (M) den 4 januari.
- Återrapportering från Stefan Löfven (S) respektive Ulf Kristersson (M) vid möten på talmannens tjänsterum i riksdagen den 10 januari. Tider meddelas senare.
- Talmansrunda och överläggning med de vice talmännen samt pressträff den 14 januari. Tider meddelas senare.
- Förslag till statsminister läggs i kammaren den 14 januari. Tid meddelas senare.

- Förslag till statsminister prövas i kammaren den 16 januari. Tid meddelas senare.
- Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske avge regeringsförklaring och anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Detta kan ske tidigast den 17 januari. Skifteskonsejly kommer därefter att äga rum.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Om förslaget inte tolereras av riksdagen planeras ett fjärde förslag till statsminister att läggas fram för riksdagen den 21 januari. Prövning av förslaget planeras till den 23 januari.

Om detta förslag till statsminister inte tolereras av riksdagen kommer extra val att utlysas. Det ska då hållas inom tre månader.

Talmannen kommer i dag att begära att Valmyndigheten tar fram ett underlag för planeringen av ett extra val med kortast möjliga tidsplan, i det fall ett fjärde förslag till statsminister faller i kammaren den 23 januari. Uppdraget återrapporteras till talmannen den 10 januari.

Vidare kommer talmannen att skicka brev till samtliga landshövdingar med anledning av länsstyrelsens roll som regional valmyndighet samt till Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, med anledning av de kommunala valnämndernas roll som lokal valmyndighet. Syftet är att uppmana länsstyrelser och kommuner att ha beredskap för ett eventuellt extra val.

Talman Andreas Norléns inledning vid pressträff i Sveriges riksdag den 19 december 2018

Det talade ordet gäller

Välkomna!

Som ni alla vet har jag nu två gånger föreslagit riksdagen en statsminister. Den 14 november röstade kammaren nej till Ulf Kristersson och den 14 december röstade kammaren nej till Stefan Löfven.

Efter statsministeromröstningen i fredags har jag haft förnyade samtal med samtliga partiledare för att få en uppfattning om var partierna nu står i regeringsfrågan och hur de ser på processen framåt.

Eftersom två omröstningar är genomförda återstår enligt regeringsformen två möjliga statsministeromröstningar. Om inte heller omröstning tre eller fyra medför att en statsminister blir vald ska extra val till riksdagen genomföras inom tre månader.

Inför de två omröstningar som genomförts stod det klart att kandidaten med stor sannolikhet inte skulle bli vald. Det var, enligt min uppfattning, ändå rätt att genomföra omröstningarna, eftersom de innebar att ett delskede under processen kunde slutföras och att pressen på partierna kunde ökas.

När vi nu står inför en tredje omröstning skulle jag dock helst se att den genomfördes med en kandidat som faktiskt har en chans att bli vald.

Jag vill om möjligt undvika ytterligare en omröstning med en kandidat som på förhand kan betraktas som chanslös. Jag vill därmed helst lösa regeringsfrågan vid den tredje omröstningen.

Jag ville också helst lösa regeringsfrågan före jul. Den obligatoriska statsministeromröstningen om Stefan Löfven ägde rum den 25 september. Vi har alltså nu hållit på med de här diskussionerna och förhandlingarna i snart tre månader. Det är hög tid att Sverige får en regering.

Visserligen är den svenska regeringsbildningen inte rekordlång i ett europeiskt perspektiv – i Tyskland höll man senast på i ungefär sex månader och det belgiska rekordet på över 500 dagar är svårslaget – men den som deltog i eftermiddagsseminariet i måndags, i samband med invigningen av riksdagens stora demokratijubileum, fick veta att vår regeringsbildning nu ingår i den tiondel av europeiska regeringsbildningar efter Andra världskriget som har tagit längst tid.

Visserligen fungerar Sverige även med en övergångsregering. Myndigheterna sköter sina uppgifter, riksdagen har antagit budgetramar. Men regeringen är i vårt system motorn i den politiska utvecklingsprocessen. En övergångsregering är begränsad i sitt handlingsutrymme. Oavsett politisk färg kan vi nog vara överens om att Sverige behöver en regering som får vara handlingskraftig och kan genomföra reformer. Det är verkligen hög tid att Sverige får en regering.

Frågan blir om förutsättningarna för att få en statsminister vald på tredje försöket är störst om en omröstning genomförs före jul – alltså den här veckan – eller vid ett senare datum.

Ett argument för att hålla en omröstning nu på fredag är att det skulle sätta stark press på partierna att snabbt ompröva sina positioner så att regeringsfrågan kan lösas före jul. Det skulle vara mycket välkommet. Jag har dock under mina samtal fått entydiga besked om att det inte är möjligt med så snabba omprövningar och att en tredje omröstning den här veckan om någon av huvudkandidaterna, Stefan Löfven eller Ulf Kristersson, skulle ge samma resultat som den förra omröstningen.

I stället har många av partiledarna framfört till mig att nu behövs mer tid för förhandling och förankring. Det har redan gått lång tid, men en stor del av hösten präglades av att nästan inga positioner förflyttades och att inga sakpolitiska förhandlingar ägde rum. Därför efterfrågar många, trots allt, mer tid. Mot bakgrund av detta är min samlade bedömning att en tredje omröstning inte bör genomföras före jul. Jag beklagar det. Jag hade verkligen velat lösa detta före jul. Sverige behöver, som sagt, en regering.

Nu gäller det att samtliga partier och partiledare tar sitt ansvar under den kommande tiden och agerar på ett sätt som gör att Sverige får en regering.

Alla partiledare har ett ansvar för den fortsatta processen, men det tyngsta ansvaret åvilar förstås de båda personer som sagt att de vill bli Sveriges statsminister, Stefan Löfven och Ulf Kristersson. Jag förutsätter därför att de, var för sig, kommer att agera aktivt för att skapa stöd för sin respektive kandidatur. Jag har uppmanat dem att under jul- och nyårsveckorna en gång per vecka rapportera till mig vilka åtgärder de har vidtagit och vilka resultat de har uppnått. Rapporteringen kommer att äga rum informellt via telefon den 28 december och den 4 januari samt vid möten här i riksdagen den 10 januari, först med Stefan Löfven och sedan med Ulf Kristersson. Jag vill ha insyn i vad som sker och jag kommer att försäkra mig om att processen drivs framåt.

Måndagen den 14 januari har jag kallat samtliga partiledare till en talmansrunda, för att stämma av var vi befinner oss i processen. På eftermiddagen samma dag kommer jag att gå till kammaren med en formell nominering av en statsministerkandidat. Förslaget kommer att bordläggas på tisdagen och bli föremål för omröstning i riksdagen onsdagen den 16 januari.

Den dagen är sedan tidigare tänkt att ägnas åt en sedvanlig partiledardebatt. Den debatten kommer att flyttas till den 30 januari. Om allt går vägen väljer riksdagen alltså en statsminister den 16 januari.

Om även denna tredje omröstning misslyckas kommer jag att lägga fram min fjärde och sista nominering för kammaren måndagen den 21 januari. Förslaget kommer att bordläggas den 22 januari och prövas av riksdagen onsdagen den 23 januari. Misslyckas även denna fjärde omröstning ska extra val äga rum inom tre månader. Enligt vallagen ska riksdagsval i Sverige äga rum på en söndag, så senaste möjliga tidpunkt är söndagen den 21 april.

Det är jag som bestämmer datum för extra valet i samråd med Valmyndigheten. Jag träffade, som ni vet, Valmyndigheten i fredags och jag har idag skrivit till Valmyndigheten och uppmanat myndigheten att senast den 10 januari meddela mig den kortaste tid som krävs för att anordna ett extra val, om en eventuell omröstning den 23 januari skulle misslyckas.

Valmyndigheten är nationell valmyndighet, länsstyrelserna är regionala valmyndigheter och kommunernas valnämnder är lokala valmyndigheter. Jag har därför idag även skrivit till alla landshövdingar, informerat dem om att en fjärde statsministeromröstning kan komma att äga rum den 23 januari och uppmanat dem att ha beredskap för ett eventuellt extra val. Jag har även skrivit till SKL, Sveriges kommuner och landsting, med samma uppmaning att ha beredskap för ett eventuellt extra val.

Min uppfattning är densamma som den har varit under hela hösten. Ett extra val skulle vara ett stort misslyckande för svensk politik i allmänhet och för partiledarna och mig i synnerhet. Vi som har fått ledande roller i den här processen har ett ansvar för att förvalta det valresultat som väljarna

gav oss den 9 september. Om vi inte klarar av det är risken stor att förtroendet för partierna och det politiska systemet skadas allvarligt.

Mitt intryck är att partiledarna i allt väsentligt delar min bedömning och jag förutsätter att de kommer att arbeta hårt för att en regering ska kunna bildas. Men om de till slut inte förmår göra det som krävs och därmed i praktiken väljer ett extra val framför att agera på ett sätt som ger Sverige en regering, så kommer jag inte att försöka stå i vägen för dem. Då ska jag fullgöra de uppgifter som grundlagen lägger på mig, i första hand att fastställa datum för ett extra val.

Den här regeringsbildningsprocessen har nu pågått länge. Alltför länge. Men den är inte oändlig. Senast onsdagen den 23 januari tar den slut.

Bilaga 38

Skrivelse till samtliga landshövdingar

19 december 2018

Inom ramen för den pågående regeringsbildningsprocessen vill jag nu etablera kontakt med samtliga landshövdingar i landet. Som talman och medborgare är det naturligtvis min förhoppning att en lösning av regeringsfrågan kan nås genom konstruktiva samtal mellan partiledarna. Om så inte sker bedömer jag dock att det nu kommit till en punkt då ansvariga aktörer bör förbereda sig på möjligheten att ett extra val kan komma att hållas under våren.

Jag uppmanar härmed Länsstyrelserna att ha beredskap för ett sådant scenario.

Andreas Norlén
Talman

Bilaga 39

Skrivelse till Valmyndigheten

19 december 2018

Hovrättspresident Margareta Bergström
Ordförande i Valmyndighetens nämnd

Kanslichef Anna Nyqvist
Valmyndigheten

Jag vill börja med att tacka för informationen vid mötet den 14 december. Den gav mig en god orientering om vad ett eventuellt extra val innebär på olika områden. Jag kontaktar er nu för att be om Valmyndighetens bedömning av kostnader och den kortaste förberedelsetid Valmyndigheten anser

möjlig för att ordna ett extra val efter att en eventuell fjärde statsministeromröstning genomförts den 23 januari 2019.

Prot. 2018/19:59
5 mars

Jag är tacksam för en återkoppling senast den 10 januari 2019.

Andreas Norlén
Talman

Bilaga 40

Skrivelse till Sveriges Kommuner och Landsting
19 december 2018

Ordförande Lena Micko (S)
Sveriges Kommuner och Landsting

Inom ramen för den pågående regeringsbildningsprocessen vill jag nu etablera kontakt med Sveriges Kommuner och Landsting. Som talman och medborgare är det naturligtvis min förhoppning att en lösning av regeringsfrågan kan nås genom konstruktiva samtal mellan partiledarna. Om så inte sker bedömer jag dock att det nu kommit till en punkt då ansvariga aktörer bör förbereda sig på möjligheten att ett extra val kan komma att hållas under våren.

Jag uppmanar härmed Sveriges Kommuner och Landsting att ha beredskap för att stödja kommunerna vid ett sådant scenario och jag ser gärna att ovanstående förvarning förmedlas till landets kommuner. En eventuell fjärde statsministeromröstning planeras att äga rum den 23 januari 2019.

Andreas Norlén
Talman

Bilaga 41

Pressmeddelande: Talmannen kommenterar informell återrapportering om regeringsbildningen
28 december 2018

Talman Andreas Norlén har i dag fredagen den 28 december tagit emot återrapportering från Stefan Löfven (S) respektive Ulf Kristersson (M).

– Jag har i dag talat med de båda huvudkandidaterna till statsministerposten och tagit del av deras respektive bedömningar av processen som gäller regeringsbildningen. Enligt den tidsplan jag har informerat om kommer jag att få förnyade rapporter från Stefan Löfven respektive Ulf Kristersson fredagen den 4 januari, säger talman Andreas Norlén.

Talmannen meddelade den 19 december att han avser att lägga ett förslag till riksdagen om statsminister den 14 januari vilket ska prövas av riksdagen den 16 januari. Även datum för ett eventuellt fjärde och sista förslag har aviserats.

Under perioden fram till dess har talmannen uppdragit åt alla partier att förhandla och förankra positioner. Stefan Löfven (S) och Ulf Kristersson (M) fick utöver detta också i uppdrag att regelbundet återrapportera sina respektive processer till talmannen.

Bilaga 42

Pressmeddelande: Talmannen tar emot informell återrapportering om regeringsbildningen

4 januari 2019

Talman Andreas Norlén tar i dag den 4 januari emot informella återrapporteringar från Stefan Löfven (S) och Ulf Kristersson (M).

– Jag har i dag återigen talat med Stefan Löfven och kommer att tala med Ulf Kristersson i kväll. Som nämnts tidigare kommer jag att få mer formella återrapporteringar den 10 januari. Samma dag kommer även Valmyndigheten rapportera till mig angående de praktiska förutsättningarna för ett eventuellt extra val. Jag kommer att hålla en avslutande talmansrunda den 14 januari innan mitt förslag till statsminister läggs fram för riksdagen, enligt de datum jag tidigare har aviserat, säger talman Andreas Norlén.

Talmannen meddelade den 19 december att han avser att lägga ett förslag till riksdagen om statsminister den 14 januari vilket ska prövas av riksdagen den 16 januari. Även datum för ett eventuellt fjärde och sista förslag har aviserats.

Under perioden fram till dess har talmannen uppdragit åt alla partier att förhandla och förankra positioner. Stefan Löfven (S) och Ulf Kristersson (M) fick utöver detta också i uppdrag att regelbundet återrapportera sina respektive processer till talmannen.

Bilaga 43

Pressmeddelande: Talmannen tar emot återrapportering om regeringsbildningen

8 januari 2019

Torsdagen den 10 januari tar talman Andreas Norlén emot Stefan Löfven (S) och Ulf Kristersson (M) för att få återrapporteringar om partiernas samtal i regeringsfrågan.

Återrapporteringarna kommer att äga rum på talmannens tjänsterum i Västra riksdagshuset vid följande klockslag:

Kl. 10.00 Stefan Löfven (S)

Kl. 10.30 Ulf Kristersson (M)

Prot. 2018/19:59

5 mars

Samma dag kommer även Valmyndigheten att rapportera till talmannen angående de praktiska förutsättningarna för ett eventuellt extra val.

Fototillfällen

Vid inledningen av talmannens möten med partiföreträdarna ordnas begränsade fototillfällen (TT och SVT).

Bilaga 44

Pressmeddelande: Talmannen tog emot återrapportering om regeringsbildningen

10 januari 2019

Torsdagen den 10 januari tog talman Andreas Norlén emot Stefan Löfven (S) och Ulf Kristersson (M) för att få återrapporteringar om partiernas samtal i regeringsfrågan.

– Jag har i dag talat med de båda huvudkandidaterna till statsministerposten och tagit del av deras respektive bedömningar av regeringsbildningen. Jag ser nu fram emot att träffa samtliga partiledare på måndag för att där efter kunna nominera en statsministerkandidat på måndag eftermiddag, säger talman Andreas Norlén.

I dag torsdag klockan 14.00 kommer Valmyndigheten att rapportera till talmannen om de praktiska förutsättningarna för ett eventuellt extra val.

Bilaga 45

Pressmeddelande: Talmannen tog emot rapport från Valmyndigheten om extra val

10 januari 2019

Torsdagen den 10 januari tog talman Andreas Norlén emot Valmyndigheten för att få en samlad rapport om praktiska förutsättningar för ett eventuellt extra val.

– Jag har i dag tagit emot rapporten från Valmyndigheten om de praktiska förutsättningarna för ett eventuellt extra val. Min förhoppning är att vi inom en snar framtid kommer att ha en ny regering på plats, men om partierna inte agerar på ett sätt som gör att en statsminister kan väljas, är det viktigt för mig att ha en beredskap för att kunna fastställa datum för ett extra val, säger talman Andreas Norlén.

Valmyndigheten har i dag rapporterat till talmannen att kortast möjliga förberedelsestid för att kunna genomföra ett extra val är två och en halv månad efter att en eventuell fjärde statsministeromröstning har genomförts. Den valdag som Valmyndigheten rekommenderar är söndagen den 7 april 2019.

Bilaga 46

Pressmeddelande: Nästa steg i regeringsbildningen

11 januari 2019

Talman Andreas Norlén kallar företrädarna för riksdagspartierna till nya samtal under måndagen den 14 januari.

Samtalen kommer att äga rum på talmannens tjänsterum i Västra riksdagshuset vid följande klockslag:

Kl. 10.00 Socialdemokraterna

Kl. 10.25 Moderaterna

Kl. 10.50 Sverigedemokraterna

Kl. 11.15 Centerpartiet

Kl. 11.40 Vänsterpartiet

Kl. 12.05 Kristdemokraterna

Kl. 12.30 Liberalerna

Kl. 12.55 Miljöpartiet

Kl. 16.00 avser talmannen att nominera en statsministerkandidat i kammarren.

Pressträffar

Riksdagens presscenter står till partiföreträdarnas förfogande för eventuella pressträffar i direkt anslutning till deras respektive samtal med talmanen.

Kl. 15.00 håller talmannen en pressträff i riksdagens presscenter.

Fototillfällen

Vid inledningen av talmannens möten med partiföreträdarna ordnas begränsade fototillfällen (TT och TV4).

Bilaga 47

Pressmeddelande: Justerad tidsplan för förslag till statsminister

14 januari 2019

Talman Andreas Norlén har beslutat att lägga fram sitt förslag till statsminister inför riksdagen onsdagen den 16 januari klockan 14.00.

– De besked jag i dag har fått från partiföreträdarna innebär att jag har beslutat att skjuta fram tidpunkten då jag lägger mitt tredje förslag till statsminister inför riksdagen med två dagar. Syftet är att möjliggöra för partierna att nå en lösning, säger Andreas Norlén.

Förslaget kommer att bordläggas i kammaren torsdagen den 17 januari och prövas av riksdagen fredagen den 18 januari klockan 9.00.

Förslaget och första bordläggningen kommer att föregås av nya samtal mellan talmannen och partiföreträdarna. Samtalen hålls under onsdagen den 16 januari och tider meddelas senare.

Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Skifteskonsej kommer därefter att äga rum. Tider för detta meddelas senare.

Om förslaget till statsminister inte tolereras av riksdagen fredagen den 18 januari kommer det fjärde och sista förslaget till statsminister att läggas fram för riksdagen veckan därpå.

Bilaga 48

Pressmeddelande: Veckans steg i regeringsbildningen
15 januari 2019

Talman Andreas Norlén kallar företrädarna för riksdagspartierna till nya samtal under onsdagen den 16 januari. Därefter avser talmannen lägga fram ett förslag till statsminister för riksdagen och förslaget kommer att prövas fredagen den 18 januari.

Samtalen kommer att äga rum onsdagen den 16 januari på talmannens tjänsterum i Västra riksdagshuset vid följande klockslag:

Kl. 8.30 Socialdemokraterna
Kl. 8.55 Moderaterna
Kl. 9.20 Sverigedemokraterna
Kl. 9.45 Centerpartiet
Kl. 10.10 Vänsterpartiet
Kl. 10.35 Kristdemokraterna
Kl. 11.00 Liberalerna
Kl. 11.25 Miljöpartiet

Klockan 14.00 avser talmannen att nominera en statsministerkandidat i kammaren.

Pressträffar onsdag 16 januari

Riksdagens presscenter står till partiföreträdarnas förfogande för eventuella pressträffar i direkt anslutning till deras respektive samtal med talmannen.

Klockan 13.00 håller talmannen en pressträff i riksdagens presscenter.

Fototillfällen onsdag 16 januari

Vid inledningen av talmannens möten med partiföreträdarna ordnas begränsade fototillfällen (TT och SVT).

Fredag 18 januari

Talmannens förslag till statsminister prövas av riksdagen fredagen den 18 januari klockan 9.00.

Tidigast klockan 9.30, efter att förslaget till statsminister prövats i kammaren, håller talmannen en pressträff i riksdagens presscenter.

Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Skifteskonsej kommer där- efter att äga rum. Om förslaget till statsminister inte tolereras av riksdagen fredagen den 18 januari kommer det fjärde och sista förslaget till statsmi- nister att läggas fram för riksdagen veckan därpå. Tider för nästa vecka meddelas senare.

Bilaga 49

Skrivelse till samtliga partiföreträdare

16 januari 2019

Jag kommer i dag att lägga fram Socialdemokraternas partiledare Stefan Löfven som mitt förslag till statsminister för riksdagen. Socialdemokra- terna avser att bilda en regering tillsammans med Miljöpartiet.

Förslaget till statsminister läggs fram samt bordläggs i kammaren en första gång den 16 januari, vilket följs av en andra bordläggning den 17 januari. Förslaget prövas sedan av riksdagen den 18 januari.

Andreas Norlén

Talman

Bilaga 50

Pressmeddelande: Talmannens förslag till statsminister

16 januari 2019

Talman Andreas Norlén har i dag den 16 januari föreslagit riksdagen att till ny statsminister utse Stefan Löfven (S), som avser att bilda en regering bestående av företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Talmannens förslag till statsminister prövas av riksdagen fredagen den 18 januari klockan 9.00.

Tidigast klockan 9.30, efter att förslaget till statsminister prövats i kam- maren, håller talmannen en pressträff i riksdagens presscenter.

Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Skifteskonsej kommer där-
efter att äga rum. Om förslaget till statsminister inte tolereras av riksdagen
fredagen den 18 januari kommer det fjärde och sista förslaget till statsmi-
nister att läggas fram för riksdagen veckan därpå. Tider för nästa vecka
meddelas senare.

Prot. 2018/19:59

5 mars

Talman Andreas Norlén's inledning vid pressträff den 16 januari 2019

Det talade ordet gäller

Välkomna!

Innan jag går in på mina slutsatser efter dagens talmansrunda vill jag gärna
ge några allmänna kommentarer om processen så här långt.

Vill man sammanfatta hösten i siffror kan man säga att vi har haft:

En obligatorisk statsministeromröstning, den 25 september

Två prövningar i kammaren av talmannens statsministerkandidater

Tre sonderingsuppdrag

Fyra gruppvisa samtal

Sex möten mellan mig och kungen, senast i dag

Sju talmansrundor

17 diskussioner med de vice talmännen

Och ännu fler pressträffar. Det här är den 14:e bara med mig. Ni har be-
vistat ytterligare några med partiledarna.

Det här har varit en höst som ingen annan i svensk politik. När jag valdes
till talman den 24 september insåg jag att vi stod inför en komplicerad
regeringsbildning, men jag kunde inte tro att det skulle bli så här svårt och
så här utdraget. Jag har, som ni vet, svarat på åtskilliga frågor från er under
dessa månader, men mer än en gång har jag varit frestad att citera Rune-
berg som i dikten Sveaborg använder formuleringen ”Det frågtes blott, det
gavs ej svar”. Det har onekligen många gånger funnits fler frågor än svar
om vad som kommer att hända.

När den långa tidsutdräkten har diskuterats har jag istället varit frestad att
citera Karin Boye: ”Visst finns det mål och mening med vår färd, men det
är vägen som är mödan värd”. Men Karin Boye har faktiskt inte rätt i det
här sammanhanget. Min uppgift är att föreslå kammaren en statsminister-
kandidat. Det är inte vägen som är mödan värd, utan det är målet som står
i fokus. Om den här processen i historiens ljus kan beskrivas som fram-
gångsrik eller inte avgörs vid slutet av dagen av om den leder till att Sve-
rige får en regering eller inte.

Jag har haft några ambitioner genom hela denna process.

För det första har jag velat vara tydlig, både med vilka beslut jag fattat och
varför. Jag har strävat efter att varje beslut ska kunna motiveras med ob-
jektiva argument. Därigenom blir det möjligt för andra att granska besluten
och att bilda sig en egen uppfattning om ifall man anser att argumenten
håller eller inte.

För det andra har jag strävat efter att kombinera tradition och utveckling. Jag har velat bygga vidare på tidigare praxis för regeringsbildning, men jag har samtidigt inte dragit mig för att vidta åtgärder som inte har prövats tidigare, när det har varit motiverat.

För det tredje har jag velat vara förankrad i nuet, men ha blicken mot framtiden. De åtgärder jag vidtar ska kunna ligga till grund för praxis, som kommande talmän kan utgå ifrån under kommande regeringsbildningar. Jag har alltså försökt att inte enbart fokusera på dagens situation, utan har även funderat över hur olika åtgärder kan fungera mer generellt och långsiktigt.

För det fjärde har jag strävat efter att vara så öppen, transparent som möjligt med mina åtgärder. Jag har velat vara så tillgänglig som möjligt för er i media för att därigenom kunna ge väljarna en god bild av hur arbetet med att bilda deras regering fortskrider. Samtidigt har jag inte velat kommentera processen, när den har varit inne i känsliga skeden, och har därför försökt skapa en balans mellan transparens och omsorg om processen.

För det femte har jag försökt göra en rimlig avvägning mellan intresset att regeringsbildningsprocessen ska gå snabbt och intresset att Sverige alls ska få en regering. Givet de låsningar som funnits mellan partierna och det faktum att det är svårt för partier att ompröva positioner, särskilt i centrala frågor, har jag gett utrymme för förhandling och förankring i en utsträckning och med metoder som inte förekommit tidigare. De första sonderingspersonerna fick två veckor var för sitt arbete, för att ta ett exempel. Metoden att avisera kommande statsministernomineringar är ett annat. Ibland har det diskuterats om jag gett för många och för långa tidsfrister. Något helt säkert svar på den frågan kommer vi aldrig att få. För mig är de många turer och vändningar som förekommit denna höst ett bevis för att det har varit motiverat att arbeta metodiskt, steg för steg, och ge relativt gott om tid för både kontakter mellan partierna och interna processer i partierna. Hade jag i känsliga skeden forcerat fram statsministeromröstningarna snabbare hade risken varit betydande, menar jag, att någon regering aldrig hade kunnat bildas.

Idag har det, om jag inte räknar fel, gått 129 dagar sedan valet den 9 september. För svenskt vidkommande är detta historiskt långt. Också i ett europeiskt perspektiv är det lång tid. Enligt uppgift hör den här regeringsbildningen nu till de fyra procent av västeuropeiska regeringsbildningar efter 1945 som har tagit längst tid. Processen är historisk också på andra sätt. Jag har, som jag nämnde, använt metoder som inte använts tidigare. Det har aldrig tidigare förekommit att talmannens kandidat till statsministerposten har avvisats av riksdagen och dessutom inte en utan två gånger.

Mot bakgrund av detta har jag flera gånger sagt att jag helst ser att den kandidat jag föreslår inför den tredje omröstningen har förutsättningar att faktiskt bli vald. I måndags såg det ut som om det skulle bli svårt. Under dagens talmansrunda har jag emellertid fått nya besked.

Jag kommer därför klockan 14 att i kammaren föreslå att riksdagen till statsminister väljer Stefan Löfven. Han har för avsikt att bilda en regering

bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Min bedömning är att han har förutsättningar att bli vald på fredag, eftersom S, MP, C, L och V kommer att rösta ja eller avstå i omröstningen och dessa partier tillsammans förfogar över 195 av mandaten i riksdagen. Det som krävs för att bli vald är som bekant att inte 175 eller fler av ledamöterna röstar nej. Därmed skulle 2018 års långa politiska höst i Sverige ta slut fredagen den 18 januari.

Jag lämnar nu ordet till Stefan Löfven, varsågod!

Bilaga 51

Pressmeddelande: Pressträff med talmannen den 18 januari

17 januari 2019

Fredagen den 18 januari håller talman Andreas Norlén en pressträff efter att förslaget till statsminister har prövats i kammaren.

Tid: Fredag den 18 januari, tidigast kl. 9.30

Plats: Riksdagens presscenter

Om förslaget till statsminister bifalls ska statsministern så snart det kan ske anmäla de övriga statsråden till riksdagen. Skifteskonsej kommer därefter att äga rum. Om förslaget till statsminister inte tolereras av riksdagen fredagen den 18 januari kommer det fjärde och sista förslaget till statsminister att läggas fram för riksdagen veckan därpå. Tider för nästa vecka meddelas senare.

Bilaga 52

Förordnande av statsminister

18 januari 2019

Riksdagen har denna dag godkänt mitt förslag att till statsminister utse Stefan Löfven (S).

I enlighet med 6 kap. 6 § andra stycket regeringsformen förordnar jag därför honom till statsminister.

På riksdagens vägnar

Andreas Norlén

Talman

Pressmeddelande: Efter regeringsbildningen – talmannen initierar analys

18 januari 2019

Fredagen den 18 januari röstade riksdagen för talman Andreas Norlén förslag att utse Stefan Löfven (S) till statsminister. Talmannen välkomnar att den långa regeringsbildningsprocessen nu avslutas och kommer att ta initiativ till en analys av den politiska hösten 2018.

Riksdagen har godkänt talmannens förslag att till ny statsminister utse Stefan Löfven (S). Han avser att bilda en regering som består av företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Voteringsresultatet i kammaren utföll med 115 ja-röster, 153 nej-röster, 77 som avstod och 4 frånvarande. Efter genomfört regeringsskifte vid en särskild konselj inför statschefen, där även talmannen deltar, är talmannens arbete med regeringsbildningen avslutat.

– Det har varit en höst som ingen annan i svensk politik. Regeringsbildningen har med svenska mått mätt varit rekordlång. Grundlagen har prövats i en ovanlig situation. Partierna har manövrerat i ett delvis nytt parlamentariskt landskap och som talman har jag hanterat lägen i processen där inte praxis funnits. Det finns god anledning att analysera den politiska hösten 2018, säger talman Andreas Norlén.

Talmannen kommer därför att ta initiativ till att statsvetare och jurister med inriktning på konstitutionell rätt bjuds in att, under full akademisk frihet, analysera regeringsbildningen, lagstiftningen samt talmannens och partiernas agerande.

– Det är viktigt att vi dokumenterar och analyserar det som skett när olika nyckelaktörer fortfarande har skeendet i färskt minne för att lärdomar ska kunna dras inför framtida regeringsbildningsprocesser, säger talman Andreas Norlén.

Hålltider för regeringsskiftet på måndag den 21 januari meddelas i ett separat pressmeddelande.

Bilaga 54

Pressmeddelande: Hålltider för regeringsskiftet

18 januari 2019

Fredagen den 18 januari röstade riksdagen för talman Andreas Norlén förslag att utse Stefan Löfven (S) till statsminister. Regeringsskiftet sker måndagen den 21 januari.

Detta är gemensam pressinformation från Kungl. Hovstaterna, Sveriges riksdag och Regeringskansliet.

Regeringsförklaring

Måndagen den 21 januari klockan 11.00 avger statsministern en regeringsförklaring i kammaren och anmäler vilka statsråd som ska ingå i regeringen. Statsministern håller därefter en pressträff i Sammanbindningsbanan, Östra riksdagshuset, tidigast klockan 12.00. Riksdagens pressackreditering krävs.

Fototillfälle på Riksplan

Fototillfälle på Riksplan när den tillträdande regeringen, cirka klockan 13.45, lämnar riksdagen för promenad till Kungliga slottet. Plats intas klockan 13.30, inpassering via södra Helgeandstrappan. Riksdagens pressackreditering krävs.

Skifteskonselj

Det formella regeringsskiftet sker 14.15 vid en särskild konselj på Kungliga slottet med H.M. Konungen som ordförande. H.K.H. Kronprinsessan, talmannen och den nya regeringen närvarar. Pool för foto-, film- och ljudupptagning.

Bilaga 55

Redogörelse vid skifteskonseljen

21 januari 2019

Eders Majestät!

Den 25 september 2018 hölls statsministeromröstning för att pröva statsminister Stefan Löfvens (S) stöd i den nyvalda riksdagen. Resultatet av omröstningen visade att statsministern saknade tillräckligt stöd i riksdagen, eftersom mer än hälften av riksdagens ledamöter röstade nej. Jag entledigade därför samma dag statsministern och övriga statsråd från deras befattningar. Samtidigt erinrade jag dem om att de uppehåller sina befattningar till dess att en ny regering tillträtt.

Jag har under regeringsbildningsprocessen samrått enskilt med företrädare för varje partigrupp inom riksdagen vid sju tillfällen. Jag har därutöver samrått med partiföreträdarna i gruppvisa konstellationer vid ett tillfälle. Överläggningar respektive informationsmöten med de vice talmännen har hållits löpande. Jag har återkommande informerat Eders Majestät om processen.

Den 14 november prövades Ulf Kristersson (M) som statsminister i riksdagen. Mer än hälften av riksdagens ledamöter röstade nej, och förslaget förkastades därmed.

Den 14 december prövades Stefan Löfven (S) som statsminister i riksdagen. Även denna gång röstade mer än hälften av riksdagens ledamöter nej, och förslaget förkastades.

Den 16 januari 2019 föreslog jag riksdagen att utse Stefan Löfven (S) till statsminister i en regering bestående av företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Riksdagen godkände förslaget i fredags den 18 januari.

Jag har på riksdagens vägnar utfärdat förordnande för Stefan Löfven (S) som statsminister. Han har i riksdagen tidigare i dag anmält de av honom utsedda statsråden och avgett en regeringsförklaring.

Andreas Norlén
Talman

Överläggningar respektive informationstillfällen med vice talmän

- 28 september, överläggning
- 2 oktober, överläggning
- 10 oktober, information
- 14 oktober, överläggning
- 15 oktober, överläggning
- 22 oktober, information
- 29 oktober, information
- 29 oktober, överläggning
- 30 oktober, information
- 4 november, överläggning
- 12 november, överläggning
- 15 november, överläggning
- 22 november, överläggning
- 3 december, information
- 10 december, information
- 11 december, överläggning vid två tillfällen
- 16 december, information
- 5 januari, information
- 10 januari, information
- 14 januari, information
- 16 januari, överläggning

- 2 oktober (Slottet)
- 9 oktober (ej möte)
- 15 oktober (Slottet)
- 22 oktober (ej möte)
- 29 oktober (ej möte)
- 30 oktober (ej möte)
- 12 november (ej möte)
- 15 november, dag (ej möte)
- 15 november, eftermiddag (Slottet)
- 21 november (ej möte)
- 23 november (ej möte)
- 26 november (Slottet)
- 2 december (ej möte)
- 4 december (ej möte)
- 10 december (ej möte)
- 18 december (ej möte)
- 28 december (ej möte)
- 10 januari (Slottet)
- 14 januari (ej möte)
- 15 januari (Slottet)
- 15 januari, kväll (ej möte)
- 16 januari (Slottet)

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ordförande i utskott.....	1
§ 3 Anmälan om vice ordförande i utskott	1
§ 4 Meddelande om frågestund	1
§ 5 Meddelande om aktuell debatt om hantering av IS- återvändare	1
§ 6 Anmälan om promemoria om regeringsbildningsprocessen och regeringsskiftet efter valet 2018.....	2
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 8 Ärenden för bordläggning	4
§ 9 Svar på interpellation 2018/19:73 om Sverige som innovationsland	5
Anf. 1 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	5
Anf. 2 DAVID JOSEFSSON (M)	6
Anf. 3 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	6
Anf. 4 DAVID JOSEFSSON (M)	7
Anf. 5 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	8
Anf. 6 DAVID JOSEFSSON (M)	9
Anf. 7 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	9
§ 10 Svar på interpellation 2018/19:66 om barn som far illa	10
Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	10
Anf. 9 JOHAN HULTBERG (M)	11
Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	12
Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M)	13
Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	14
Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M)	14
Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	15
§ 11 Svar på interpellation 2018/19:67 om läkemedelsstatistik	15
Anf. 15 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	15
Anf. 16 JOHAN HULTBERG (M)	16
Anf. 17 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	17
Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M)	18
Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	19
Anf. 20 JOHAN HULTBERG (M)	20
Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	20
§ 12 Svar på interpellation 2018/19:68 om läkemedelsförsörjning	21
Anf. 22 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	21
Anf. 23 JOHAN HULTBERG (M)	21
Anf. 24 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	22
Anf. 25 JOHAN HULTBERG (M)	23
Anf. 26 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	24
Anf. 27 JOHAN HULTBERG (M)	24
Anf. 28 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	25

§ 13 Svar på interpellation 2018/19:89 om bistånd till personer utan rätt att vistas i landet	25
Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	25
Anf. 30 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	26
Anf. 31 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	26
Anf. 32 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	27
Anf. 33 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	27
Anf. 34 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	28
Anf. 35 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	28
§ 14 Svar på interpellationerna 2018/19:43, 44 och 45 om nedläggningen av Kronofogdens kontor på mindre orter	28
Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	28
Anf. 37 TONY HADDOU (V)	29
Anf. 38 ULLA ANDERSSON (V).....	30
Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 40 TONY HADDOU (V)	32
Anf. 41 ULLA ANDERSSON (V).....	33
Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	34
Anf. 43 TONY HADDOU (V)	34
Anf. 44 HÅKAN SVENNELING (V).....	35
Anf. 45 ULLA ANDERSSON (V).....	36
Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	36
§ 15 Svar på interpellation 2018/19:32 om åtgärder för att göra det mer lönsamt för låginkomsttagare att arbeta	37
Anf. 47 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	37
Anf. 48 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	38
Anf. 49 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	39
Anf. 50 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	39
Anf. 51 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	39
Anf. 52 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	40
Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	40
§ 16 Svar på interpellation 2018/19:34 om finansiering av planerade reformer	41
Anf. 54 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	41
Anf. 55 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	41
Anf. 56 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	42
Anf. 57 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	42
Anf. 58 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	43
Anf. 59 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	43

Anf. 60 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	43
§ 17 Svar på interpellation 2018/19:37 om taket för uppskov med reavinstskatt.....	44
Anf. 61 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	44
Anf. 62 LARRY SÖDER (KD).....	44
Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	45
Anf. 64 LARRY SÖDER (KD).....	46
Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	47
Anf. 66 LARRY SÖDER (KD).....	47
Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	47
§ 18 Svar på interpellation 2018/19:56 om sysselsättningseffekter av januariöverenskommelsen	48
Anf. 68 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	48
Anf. 69 NIKLAS WYKMAN (M).....	48
Anf. 70 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	49
Anf. 71 NIKLAS WYKMAN (M).....	50
Anf. 72 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	50
Anf. 73 NIKLAS WYKMAN (M).....	51
Anf. 74 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	52
Ajournering.....	52
Återupptaget sammanträde.....	52
§ 19 Svar på interpellation 2018/19:74 om avskaffande av flygets skattesubvention	53
Anf. 75 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	53
Anf. 76 JENS HOLM (V)	53
Anf. 77 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	54
Anf. 78 JENS HOLM (V)	54
Anf. 79 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	55
Anf. 80 JENS HOLM (V)	56
Anf. 81 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	56
§ 20 Svar på interpellation 2018/19:71 om höjda löner för polisen	57
Anf. 82 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	57
Anf. 83 JOHAN FORSSELL (M).....	58
Anf. 84 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	59
Anf. 85 JOHAN FORSSELL (M).....	60
Anf. 86 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	61

Anf. 87 JOHAN FORSSELL (M)	61	Prot. 2018/19:59
Anf. 88 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	62	5 mars
§ 21 Svar på interpellation 2018/19:84 om spel och beroende	63	
Anf. 89 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	63	
Anf. 90 ROLAND UTBULT (KD)	63	
Anf. 91 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	64	
Anf. 92 ROLAND UTBULT (KD)	65	
Anf. 93 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	66	
Anf. 94 ROLAND UTBULT (KD)	67	
Anf. 95 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	67	
§ 22 Bordläggning	68	
§ 23 Anmälan om interpellationer	68	
§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar	69	
§ 25 Anmälan om skriftligt svar på fråga	70	
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 19.02	70	
Bilaga	71	